

Státní úřad inspekce práce

Horní náměstí 103/2, 746 01 Opava
telefon: 553 696 154, fax: 553 626 672
IČ 750 46 962
opava@suip.cz, www.suip.cz

ROČNÍ SOUHRNNÁ ZPRÁVA

o výsledcích kontrolních akcí

provedených inspekci práce

za rok 2012

březen 2013

1. Úvodní slovo

Státní úřad inspekce práce předkládá v souladu s ustanovením § 4 odst. 2 písm. e) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, v platném znění, Roční souhrnnou zprávu o výsledcích kontrolních akcí provedených inspekcí práce za rok 2012. Kontrolní akce byly uskutečňovány podle Programu kontrolních akcí SÚIP na rok 2012, který byl projednán s vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a schválen Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Kromě toho byly prováděny jak mimořádné kontrolní úkoly zařazené do plánu kontrolní činnosti SÚIP, tak i mimořádné kontrolní akce vyvolané dle aktuální potřeby. Další kontrolní akcí bylo provádění koordinovaných kontrol v součinnosti orgánu ochrany zdraví při práci krajských hygienických stanic.

1.1 Postavení úřadu ve státní správě

Nadřízeným orgánem Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Podřízenými orgány úřadu jsou jednotlivé oblastní inspektoráty práce (OIP), kterých je celkem osm.

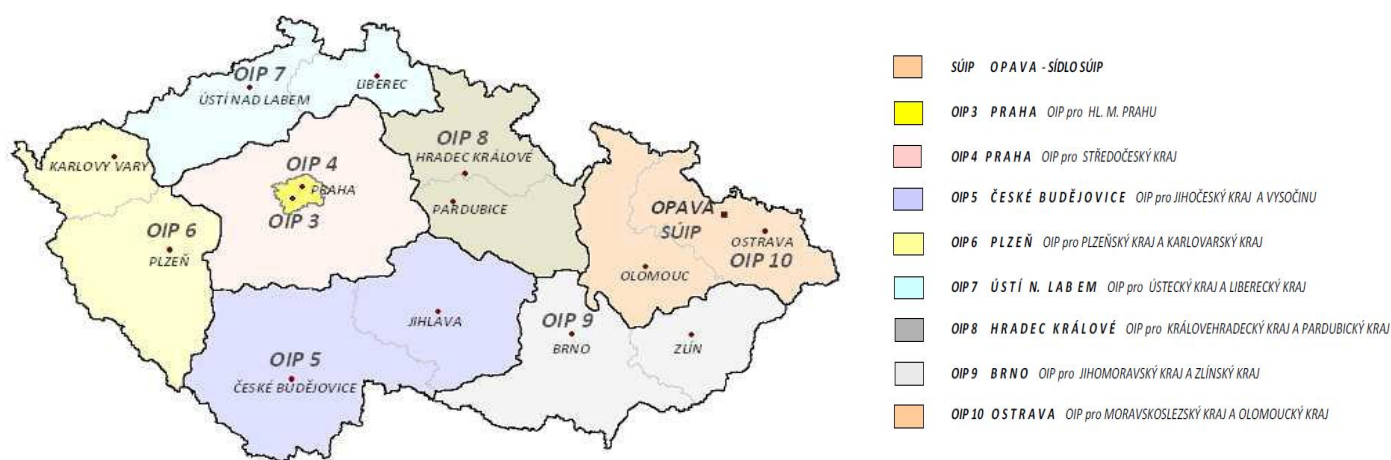
1.2 Organizační struktura SÚIP Opava

V čele SÚIP stojí generální inspektor, který je do své funkce jmenován ministrem práce a sociálních věcí. Generální inspektor je zastupován náměstkem. Samotný Státní úřad inspekce práce se dělí na šest odborů, v jejichž čele stojí ředitelé odborů. Interní audit je prováděn interním auditorem, který spadá přímo pod generálního inspektora. Státní úřad inspekce práce řídí jednotlivé oblastní inspektoráty práce.

1.3 Oblastní inspektoráty (Dislokace a akční teritorium)

Státní úřad inspekce práce řídí celkem osm oblastních inspektorátů práce. V čele každého oblastního inspektorátu stojí vedoucí inspektor, který podléhá přímo generálnímu inspektorovi. Každý oblastní inspektorát práce pak ve své činnosti pokrývá (s výjimkou hlavního města Prahy a Středočeského kraje) celkem dva kraje (NUTS II)¹. Pomocí tohoto rozdělení podchycuje Státní úřad inspekce práce co do své činnosti celé území České republiky.

Mapa působnosti oblastních inspektorátů práce:

¹ Nomenclature des Unites Territoriales Statistique - klasifikace územních statistických jednotek
NUTS II – územní statistické jednotky (tzv. regiony soudržnosti)

Seznam oblastních inspektorátů práce:

- **Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze**
Kladenská 103/105, 160 00 Praha 6
- **Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze**
Ve Smečkách 29, 110 00 Praha 1
- **Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích**
Vodní 21, 370 06 České Budějovice
- **Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni**
Schwarzova 27, 301 00 Plzeň
- **Oblastní inspektorát práce pro Ústecký a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem**
SNP 2720/21, 400 11 Ústí nad Labem
- **Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové**
Říční 1195, 501 01 Hradec Králové
- **Oblastní inspektorát práce pro Jihomoravský a Zlínský kraj se sídlem v Brně**
Milady Horákové 3, 658 60 Brno
- **Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě**
Živičná 2, 702 69 Ostrava

1.4 Inspektoři

Kontrolní činnost je od 1. 1. 2012 prováděna inspektory ve třech velkých oblastech. První skupinu tvoří inspektoři pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení. Druhou skupinou jsou inspektoři pro oblast pracovněprávních vztahů a podmínek. Mimo to zastupuje každý jednotlivý inspektor jednu nebo i více odborností, ve kterých vyvíjí svou inspekční činnost. Nově vytvořená skupina inspektorů vznikla z důvodu kontrolních kompetencí převedených od 1. 1. 2012 od Úřadu práce ČR, která je zaměřena na kontrolu dodržování povinností dle příslušné části zákona o zaměstnanosti, zejména na kontrolu nelegálního zaměstnávání.

2. Kontrolní činnost a kontrolní akce v roce 2012

Přehled hlavních úkolů:

- I. Bezpečnost práce ve stavebnictví
- II. Bezpečnost práce při provozu kamionové nákladní přepravy
- III. Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích a v dalších vybraných podnicích s počtem zaměstnanců 250 a více
- IV. Kontrola systému opatření souvisejících s ochranou osob a zaměstnanců před úrazem elektrickým proudem
- V. Dodržování předpisů při provozu tlakových nádob stabilních s rizikem výbuchu expandující vodní páry
- VI. Bezpečnost práce při provozu jevištních technologických zařízení a zdvihacích plošin pro osoby s omezenou pohyblivostí v divadlech a ve veřejně přístupných budovách
- VII. Bezpečnost skladového prostoru
- VIII. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi
- IX. Kontrola zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve školách a školských zařízeních zřízených pro praktické vyučování
- X. Kontrola systému BOZP v zemědělství se zaměřením na živočišnou výrobu
- XI. Dodržování bezpečnosti práce osobami samostatně výdělečně činnými a zaměstnavateli při práci v lese
- XII. Bezpečnost při práci na kotoučových pilách, tlušťkovačkách a frézkách při dřevoobrábění
- XIII. Psychosociální rizika při práci
- XIV. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- XV. Program „Bezpečný podnik“
- XVI. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce
- XVII. Kontrola dodržování povinností zaměstnavatelů podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- XVIII. Mimořádné kontrolní akce zaměřené na oblast nelegální práce a pracovněprávních vztahů
- XIX. Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců
- XX. Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti pracovněprávní, BOZP a zaměstnanosti

I. Bezpečnost práce ve stavebnictví

Úvod

Náplní kontrolní činnosti ve stavebnictví bylo prověření stavu a úrovně zajišťování bezpečnosti práce u zhotovitelů staveb na staveništích. Úkol byl opět zaměřen na práce ve výškách a zemní práce, které patří k nejrizikovějším činnostem na staveništích a k činnostem s nejvyšším počtem (téměř 100 %) těžkých a smrtelných pracovních úrazů v rámci kontrol šetření jejich příčin.

V průběhu roku byly provedeny kontroly u **1 246 subjektů** podnikajících ve stavebnictví. Kontroly byly prováděny na staveništích, kde pracovali současně zaměstnanci více zaměstnavatelů i podnikající fyzické osoby, které nikoho nezaměstnávaly. Kontroly byly zaměřeny na stavební organizace střední a malé velikosti. Nejčastější nedostatky byly zjištěny u způsobu zajištění zaměstnanců proti pádu z výšky, určení vhodného OOPP proti pádu z výšky a jeho ukotvení. Dále u technických konstrukcí, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu z výšky a dočasných stavebních konstrukcí – lešení. Časté byly nedostatky u pracovních postupů při zajištění výkopových prací.

Cíl úkolu

Hlavním cílem tohoto úkolu byla kontrola dodržování předpisů na staveništích se zaměřením na bezpečný způsob práce. Výběr staveb a právních subjektů podnikajících ve stavebnictví byl prováděn z oznámení o zahájení stavebních prací (zaslaných zadavateli staveb na oblastní inspektoráty práce) a výběrem malých a středních organizací, u nichž nebyla kontrola prováděna v posledních třech letech, příp. byla provedena kontrola šetření těžkého nebo smrtelného pracovního úrazu v roce předcházejícím. Kontroly byly zaměřeny zvláště na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, dále při zemních pracích, při manipulaci s materiálem na staveništi a při montážních pracích, včetně všech ostatních souvisejících činností.

Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny zvláště na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, při zemních pracích, při manipulaci s materiálem na staveništi a při montážních pracích, včetně všech ostatních souvisejících činností.

Kontroly se zabývaly následujícími otázkami:

- zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi tyto subjekty vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením v případech, kdy není ustanoven koordinátor BOZP na staveništi,
- zda zaměstnavatel vede dokumentaci o úrazech a vyhotovuje o nich záznamy,
- zda zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu osobní ochranné pracovní prostředky na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce,
- zda zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranným zábradlím, ochranným ohrazením, záchytným lešením, záchytnou sítí),
- zda v případě, že zaměstnanci nejsou chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, mají zaměstnavatelem přiděleny OOPP proti pádu, které jsou pro danou činnost vhodné, je určeno místo ukotvení a OOPP jsou pravidelně kontrolovány,
- zda je stavba, pracoviště nebo zařízení staveniště zabezpečeno proti vstupu nepovolaných fyzických osob,
- zda technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí se střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům,
- zda je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor pod a okolo přepravovaného břemene a pod prací ve výškách,
- zda jsou výkopové práce a stěny výkopů bezpečně zajištěny a jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy,
- zda zaměstnavatel seznámil obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na bezpečnost práce a obsluha stroj ovládá v souladu s návodem výrobce,
- zda je manipulace s materiálem prováděna odborným způsobem a práce jsou prováděny odborně způsobilými osobami, zda jsou vázací prostředky vhodným způsobem skladovány a označeny,
- zda je provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přípojů prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Celkem bylo provedeno **1 386 kontrol**.

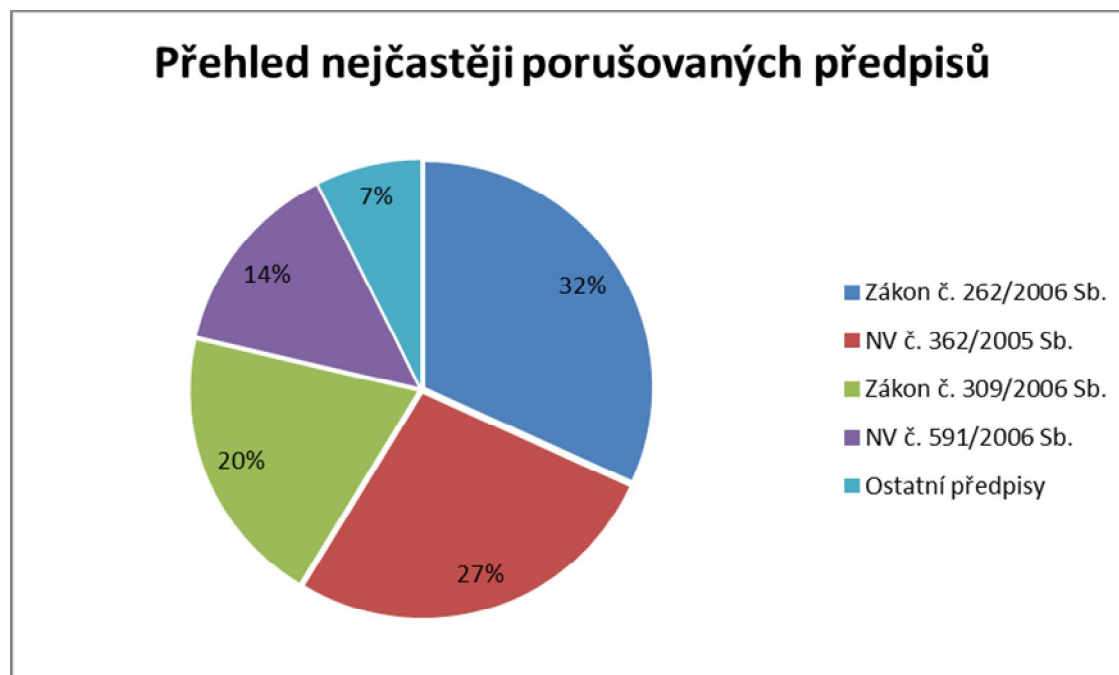
Základní údaje:

Počet kontrolovaných subjektů	1 246
Počet kontrol	1 386
Počet zjištěných nedostatků	3 692

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a NV č. 362/2005 Sb., práce ve výškách.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušených §	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	1 243	1 164	31,8
Nařízení vlády č. 362/2005 Sb.	1 052	913	26,9
Zákon č. 309/2006 Sb.	776	669	19,9
Nařízení vlády č. 591/2006 Sb.	548	516	14,0
Ostatní předpisy	286	279	7,4
Celkem	3 905	3 541	100,0

Porušení dle kontrolních objektů:

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
Výrobní a provozní budovy	35	51	35	25
Staveniště	1 286	1 892	1 361	609
Zemní práce	64	89	66	38
Práce ve výškách	753	932	811	329
Nářadí	54	139	55	52
Žebříky	51	67	51	43
Sklady a skladování	61	78	63	44
Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	860	3 601	904	398
Osobní ochranné pracovní pomůcky	253	448	272	205
Silová elektrická vedení	55	77	56	43

Kontrolní část:

Vzájemná informovanost o rizicích

Téměř na každém staveništi zajišťuje realizaci stavby více zhotovitelů - zaměstnavatelů. Velká část těchto zhotovitelů zajišťuje své dodávky z větší či menší části prostřednictvím podnikajících fyzických osob (OSVČ), které nikoho nezaměstnávají.

Na stavbách bylo prověřováno, zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi dodavatelé vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením. Vzájemná informovanost je realizována lépe u větších investičních celků, kde působí větší, renomované stavební firmy. Tam, kde působí koordinátor BOZP, dochází ke vzájemné informovanosti mezi zhotoviteli téměř vždy, i když často pouze formálně podpisem v prezenčním podpisovém archu obecného a pro danou stavbu nekonkrétně řešeného registru rizik. Na jednotlivých stavbách záleží především na odbornosti a pečlivosti koordinátora BOZP, zda budou konkrétní rizika vznikající při stavebních pracích na staveništi vyhodnocena a zda bude přijato odpovídající opatření proti jejich působení k ochraně osob pracujících na staveništi.

Problematické je vzájemné seznamování s riziky u OSVČ, kterých je na staveništích většinou víc než zaměstnanců. Tato skutečnost je zejména patrná na menších staveništích s malým počtem zhotovitelů, kde jsou práce prakticky prováděny jen OSVČ.

Povinnost zaměstnavatele při pracovních úrazech

Neohlášení pracovních úrazů a nezaslání záznamu o úrazu na OIP bylo zjištěno jen výjimečně, což je srovnatelné s rokem 2011. Jednalo se zejména o nepřijetí opatření proti opakování pracovních úrazů, případně byla přijatá opatření nedostatečná, a to u malých zaměstnavatelů, kteří nemají smluvně zajištěno plnění úkolů v prevenci rizik odborně způsobilou osobou. Inspektoři OIP zaregistrovali i případy, kdy zaměstnavatel záznam o pracovním úrazu nevede v knize úrazů a pracovní úraz neseptíše, natož aby jej ohlásil orgánům a institucím stanoveným v právním předpisu.

Školení BOZP zaměstnanců

Někdy obsah školení neodpovídá platným právním předpisům, nezahrnuje právní předpisy týkající se činností prováděných kontrolovanou osobou, zejména u zhotovitelů zaměstnávajících menší počet zaměstnanců, kteří nemají smluvně zajištěno plnění úkolů v prevenci rizik odborně způsobilou osobou.

Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik

Z dokumentace i fyzicky u zaměstnanců bylo prověřováno, zda zaměstnavatel bezplatně poskytuje zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky podle vlastního seznamu, zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Zaměstnavatelé, přestože mají vypracované seznamy pro poskytování OOPP, neprovádějí jejich aktualizaci s ohledem na prováděné práce související se stavebními činnostmi. Tato skutečnost je patrná jak u stavebních prací jako takových, které vyžadují poskytování ochranných prostředků, tak u prací ve výškách nebo prací spojených s montáží a demontáží dočasných stavebních konstrukcí, které vyžadují poskytnutí prostředků osobního zajištění. U poskytování OOPP byly zjištěny nedostatky při přidělování prostředků osobní ochrany zvláště proti pádu z výšky. Jde o fyzické nepřijetí těchto OOPP, i když na základě vyhodnocení rizik provedeného zaměstnavatelem je má mít zaměstnanec trvale k dispozici. Prostředky jsou přiděleny a převzaty vedoucími pracovníky subjektů, ale jejich výdej na stavbách zaměstnancům není prokazatelný.

Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik

Z dokumentace i fyzicky u zaměstnanců bylo prověřováno, zda zaměstnavatel bezplatně poskytuje zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky podle vlastního seznamu, zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. U poskytování

OOPP byly zjištěny nedostatky při přidělování prostředků osobní ochrany proti pádu z výšky. Jde o fyzické nepřijetí těchto prostředků OOPP, i když na základě vyhodnocení rizik provedeného zaměstnavatelem je má mít zaměstnanec trvale k dispozici. Prostředky jsou přiděleny a převzaty vedoucími pracovníky subjektů, ale jejich výdej na stavbách zaměstnancům není prokazatelný.

Dalším problémem je nevyhodnocení rizik před zahájením prací a následné nepřidělení OOPP. V těchto případech zaměstnavatel spoléhá na to, že mistr na staveništi případné riziko vyhodnotí sám a potřebný prostředek OOPP následně zajistí.

Ochrana proti pádu z výšky

Inspektoři v rámci kontrol zjišťovali, zda a jak zaměstnavatel zajistil provedení ochrany zaměstnanců proti pádu z výšky (do hloubky, propadnutí, sklouznutí) nebo k jejich bezpečnému zachycení prostředky kolektivní ochrany nebo prostředky osobní ochrany. Kolektivní ochrana je problematickým místem u provádění hrubých staveb a montáže prefabrikovaných železobetonových konstrukcí, kdy není dostatečné zajištění volných okrajů podlah, výtahových šachet, schodišť technickou ochrannou konstrukcí proti pádu. Často dochází k nezajišťování nebezpečných otvorů v podlahách nebo jiných pochůzních plochách proti pádu osob. Časté jsou nedostatky v zajištění pracovníků proti pádu při práci na střešních pláštích a při montáži bednění železobetonových stěn a stropů. Tyto práce jsou ve většině případů prováděny OSVČ, které nemají pro zřizování technických konstrukcí kolektivní ochrany potřebné podmínky a prostředky (pořízení a montáž je pro ně nákladná). Proto občas používají OOPP proti pádu, které jim neumožňují bezpečný pohyb ve výšce.

Přidělení OOPP proti pádu, určení místa ukotvení a jejich kontrola

Při pracích ve výškách zaměstnavatelé nevěnují dostatečnou pozornost výběru vhodného systému ochrany proti pádu z výšky pomocí OOPP. Nerespektují omezující podmínky a rizika používání prostředků osobního zajištění. Jsou z ekonomických důvodů často používány i v případech, kdy lze k ochraně proti pádu z výšky použít technickou konstrukci - kolektivní zajištění. Zhotovitelé na staveništích často nemají o používání osobního zajištění v různých kombinacích odborné znalosti, neznají požadavky na kotvicí zařízení a neuvědomují si náročnost na přípravu prací při použití tohoto zajištění. Tyto prostředky jsou zaměstnanci nekvalifikovaně používány, neodpovídají povaze prováděných prací ve výškách, nezajišťují plnou ochranu a neumožňují bezpečný pohyb na pracovišti ve výškách.

Zajištění staveb

Nedostatky při zajišťování stavenišť proti vstupu nepovolaných fyzických osob byly typické pro stavby menšího rozsahu (rodinné domy, revitalizace bytových domů, opravy provozních objektů). Dalším nedostatkem bylo, a to hlavně u liniových staveb prováděných na veřejném prostranství, nahrazování ohrazení výkopů plastovými fóliemi, které nesplňují požadavky.

Bezpečnostní požadavky na technické konstrukce - lešení

Provedení dočasné stavební konstrukce většinou neodpovídá průvodní dokumentaci a návodům na montáž. Lešení jako dočasná stavební konstrukce nebyla předána a převzata do užívání nejčastěji u kontrolovaných subjektů na stavbách prováděných drobnými zhotoviteli a u OSVČ, které tuto montáž prováděly. K nedostatkům, které byly zjištěny, patří nesouvislé pokrytí pracovních podlah jednotlivých pater lešení podlážkami nebo podlahovými dílci, chybějící nebo nedostatečné zajištění volných okrajů pracovních podlah zábradlím, chybějící zarážky u podlah a u trubkového lešení nepoužívání roznášecích ocelových nánožek při zakládání na volném terénu. Lešení je často postaveno bez projektové dokumentace či výše, než výrobce lešení uvádí ve svém návodu na montáž a používání. Dalším nedostatkem je předání lešení do užívání, kdy je předložen zápis potvrzující úplné dokončení a vybavení dočasné stavební konstrukce, avšak kontrolou na stavbě je zjištěn zcela jiný stav konstrukce.

Zajištění prostoru pod prací ve výškách

Zajištění prostoru pod prací ve výškách úzce souvisí se zajištěním staveniště a má na dodržování bezpečnostních předpisů při stavebních činnostech značný vliv, zvláště pokud se jedná o staveniště či stavební práce na veřejných prostranstvích nebo v prostorách, které k nim přiléhají, což bylo také častým porušením u těchto druhů stavenišť. Zejména při provádění krátkodobých prací na střeších, při rekonstrukcích balkonů a lodžii a při práci z lešení a pracovních plošin nejsou dodržována ochranná pásma. Zaměstnanci i jiné fyzické osoby se často pohybují pod nebezpečnou prací ve výškách zejména v případech, kdy jsou stavební práce prováděny na veřejných prostranstvích, kde je možnost záboru větší veřejné plochy omezena nebo zakázána.

Zajištění výkopů a stěn výkopů a provedení bezpečných sestupů a výstupů

Nedostatečné zajištění svislých stěn výkopů stavebních rýh a jam proti sesutí bylo zjišťováno v menším rozsahu u zhotovitelů, kteří prováděli výkopy o menších hloubkách do 2 m. Při výkopu hloubek nad 2 m je věnována větší pozornost zabezpečení stěn a jsou běžně

používány velmi rozšířené ocelové pažící boxy. Nedostatky byly zjišťovány v technologii a pracovních postupech vlastního používání pažení stěn výkopů a pažících boxů či v jejich předčasném vytažení před provedením obsypu kanalizace nebo inženýrských sítí. Ačkoliv je způsob zajištění stěn mnohdy stanoven i v projektové dokumentaci, ochrana zaměstnanců bývá podceňována a zaměstnavatelé si takto svým způsobem zjednodušují práci předpokladem, že během odtěžení zeminy k jejímu sesutí a ke zranění zaměstnanců nedojde. Mezi zjištěnými nedostatky bylo zatěžování okrajů výkopů zeminou a stavebním materiálem, chybějící nebo nedostatečně provedený přechod přes výkop, nezajištění vlastního výkopu ohrazením, zábradlím nebo zábranou.

Bezpečný provoz a používání strojů na staveništi

Během kontrol bylo zjištěno, že u drobné mechanizace je zanedbáváno seznámení zaměstnanců s obsluhou těchto strojů a s místními pracovními podmínkami na daném staveništi. Toto bývá často nahrazováno pouhým předáním staveniště. Zjištěné nedostatky – chybějící ochranná zařízení, používání vrátků a stavebních výtahů bez zápisu o předání do užívání a nedostatečná dokumentace zařízení.

Manipulace s materiálem

V dané oblasti se inspektoři OIP setkávali s vázacími prostředky, které nebyly pravidelně kontrolovány a byly používány, přestože vykazovaly zjevné poškození. Nedostatky byly zejména v jejich nevhodném uložení a skladování.

Výchozí revize prozatímního elektrického zařízení

Závadou u dočasných elektrických zařízení na staveništi byla platnost revizních zpráv. Nedostatky se vyskytly z hlediska zamykání hlavního vypínače při opuštění stavby a jeho umístění tak, aby byl snadno přístupný. Pohyblivé přívody byly často nevhodně vedeny po komunikacích, přejížděny, nebyla vyvěšena jejich ochrana před poškozením.

Sankce

V rámci kontrol bylo uloženo za správní delikty celkem **178 pokut** o celkové hodnotě **4.455.500 Kč**.

Závěr

Výsledky tohoto úkolu i v letošním roce potvrzují, že staveniště je stále jedním z nejrizikovějších pracovišť, na kterém se setkáváme s pracovními činnostmi obsahujícími rizika ze všech možných odvětví.

U menších subjektů a OSVČ, které přebírají staveniště od hlavních zhotovitelů nebo velkých stavebních firem, nejsou úkoly v prevenci rizik dostatečně plněny. Tyto subjekty často nemají zaveden účinný systém vyhledávání rizik a vnitřních kontrol BOZP na staveništi.

Problémem je zvětšující se počet OSVČ pracujících na staveništích, u nichž je úroveň znalostí BOZP velmi nízká. V těchto případech by se měla příznivě projevovat činnost koordinátorů BOZP. Úroveň činnosti a odbornosti koordinátorů (často tuto činnost souběžně provádí technický dozor investora) na stavbách je velmi rozdílná. Ve vztahu ke stále většímu tlaku na co nejnižší investiční náklady zadavatelů staveb je přítomnost koordinátora BOZP na stavbě pouze občasná a formální, což bývá v rozporu se zkracováním lhůt výstavby, kdy dochází ke kumulaci velkého počtu pracovníků (zejména OSVČ) v malém časovém horizontu. Tyto závěry vyplývají i z kontrol šetření pracovních úrazů na staveništích, kde ve většině případů buď koordinátor BOZP vůbec nebyl určen nebo jeho činnost byla občasná, nedostatečná a neodborná.

Většině případů zjištěných porušení BOZP při kontrolách na stavbách bylo možné předejít především důslednější kontrolou pracovišť a stavenišť vedoucími a odpovědnými pracovníky jednotlivých zhotovitelů, především jejich spoluprací s odborně způsobilými osobami působícími v oblasti prevence rizik a koordinátory BOZP na staveništích. Činnost koordinátorů by měla výraznou měrou přispět ke zvýšení úrovně BOZP na staveništích. Lze konstatovat v porovnání s předcházejícím obdobím, že došlo k určitému zlepšení úrovně výkonu koordinátorů na stavbě, a to i z hlediska zpracovaných plánů BOZP.

II. Bezpečnost práce při provozu kamionové nákladní přepravy

Úvod

Pro rok 2012 byl schválen a v průběhu roku realizován úkol zaměřený na bezpečnost práce při provozu kamionové dopravy, který svým zaměřením navazoval na kontrolní činnost realizovanou v roce 2007. Cílenými kontrolami byla zjišťována úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při práci, jak jsou přijímána opatření k předcházení rizik, seznamování zaměstnanců s předpisy k zajištění bezpečnosti práce pro konkrétní pracovní pozice, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě těchto vozidel, ověřování odborné a zdravotní způsobilosti pro výkon práce.

Zejména u nově vzniklých subjektů bylo při prováděných kontrolách poskytováno poradenství, neboť předchozí kontroly prokázaly, že zejména tyto subjekty nemají často v těchto otázkách dostatečné znalosti a nemohou posoudit úroveň externích poskytovatelů služeb v oblasti BOZP nebo doporučení externích bezpečnostních techniků obcházejí, protože jim připadají příliš nákladná.

Cíl úkolu

Provedenými kontrolami se inspekce práce připojila k naplňování cílů Národní strategie bezpečnosti silničního provozu a současně byla kontrolami ověřena stávající úroveň v kontrolovaných subjektech při dodržování BOZP při provozu kamionové nákladní dopravy.

Zadání úkolu

Předmětem kontrolní činnosti byla:

- obecná prevence rizik - vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu povinností zaměstnavatele zajistit dostatečné a přiměřené seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením,
- odborná a zdravotní způsobilost - (s ohledem na novinky v potvrzování zdravotní způsobilosti),
- pracovní postupy - vypracování místního provozního bezpečnostního předpisu (MPBP) s ohledem na vykonávané pracovní činnosti. Seznamování zaměstnanců s předpisy k zajištění bezpečnosti práce pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě,
- dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů.

Zhodnocení kontrolní činnosti

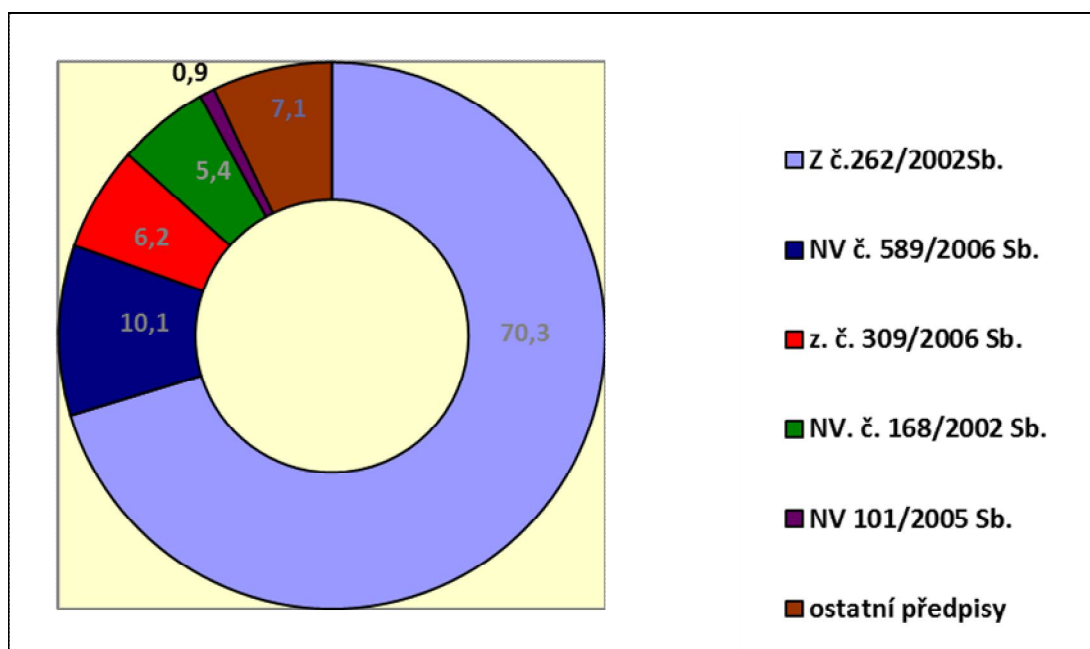
Při plnění tohoto celorepublikového úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno **337 kontrol** u **331 subjektů** (výběr byl proveden na základě místních znalostí regionu nebo zaměstnavatel vykazoval nepříznivý vývoj pracovní úrazovosti nebo na zaměstnavatele-dopravce byl podáván podnět pro porušování nároků zaměstnanců nebo šlo o nově vzniklý subjekt, kde kontrola doposud ještě nebyla provedena). Při těchto kontrolách bylo zjištěno **1 445 porušení** právních předpisů ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci při provozu kamionové nákladní dopravy. Ve 33 případech nebyly kontrolou zjištěny žádné nedostatky.

Při hodnocení kontrolní činnosti s ohledem na porušování předpisů, ve vztahu ke kontrolním objektům, byl nejčastěji zjišťovaným nedostatkem problém v řízení péče v oblasti bezpečnosti práce, kde v praxi šlo o nevyhledaná nebo nedostatečně vyhledaná rizika při práci, neseznámení zaměstnanců s riziky přímo vykonávané práce a již opakované nedostatky v oblasti školení – zaměstnavatel nevede dokumentaci o školení, nebo v osnově školení jsou již zastaralé právní předpisy. Po nedostacích v oblasti řízení péče v oblasti bezpečnosti práce byl největší počet nedostatků zjištěn ve vztahu k pracovní době v dopravě, provozu a údržbě silničních vozidel a zdravotní a odborné způsobilosti v dopravě.

Přehled nejčastěji se vyskytujících závad dle kontrolních objektů:

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	565	695	660	204
Evidence a registrace pracovních úrazů a hlášení nehod a por	15	15	29	14
Osobní ochranné pracovní pomůcky	63	74	63	60
Provoz a údržba silničních vozidel	209	251	211	149
Zdravotní a odborná způsobilost v dopravě	114	202	123	84
Pracovní poměr, dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	49	86	54	43
Odměňování zaměstnanců	43	84	45	27
Náhrady	2	2	2	1
Pracovní doba	19	138	21	15
Dovolená	1	1	1	1
Pracovní doba v dopravě pro BOZP	324	1143	341	172

Zastoupení porušených právních předpisů v procentech:

V rámci zákoníku práce bylo nejčastěji porušováno ustanovení, týkající se povinnosti zaměstnavatele vést evidenci pracovní doby v rozsahu stanoveném zákoníkem práce (zjištěno u **162 kontrolovaných subjektů**, což představuje **49 % kontrolovaných subjektů**). Toto porušení je již opakovaným a dlouhodobě zjišťovaným nedostatkem. Oproti loňskému roku jde o nárůst, kdy v loňském roce inspektoři konstatovali tento nedostatek u 39 % kontrolovaných subjektů. Zaměstnavatelé v dopravě považují evidenci pracovní doby v rozsahu požadavku zákoníku práce za zbytečnost, která je dle jejich vyjádření administrativně náročná a nelze ji v podmínkách dopravy objektivně zajistit. Za účelem dosažení legislativní změny provedení evidence pracovní doby v dopravě bylo ze strany Česmadu Bohemia vyvoláno v průběhu roku 2012 jednání za účasti MPSV, SÚIP, zástupců odborů v dopravě a zástupců Česmad Bohemia. Na tomto jednání nebyl akceptován návrh Česmadu Bohemia aplikovat status zaměstnanců „pracujících letmo“ i pro silniční motorovou dopravu.

Dalším často zjišťovaným porušením zákoníku práce byla povinnost zaměstnavatele nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti (zjištěno u 142 kontrolovaných subjektů, což představuje 43 % kontrolovaných subjektů).

Přehled vybraných porušení ustanovení zákoníku práce s vysokým počtem výskytu se srovnáním s předchozím obdobím:

(pozn. od počátku r. 2012 došlo k úpravě ustanovení zákoníku práce)

Porušené ustanovení	Popis závady	Počet porušení v r 2007	Počet porušení v r 2012
§ 96 odst. 1	Zaměstnavatel je povinen vést evidenci odpracované doby a doby pracovní pohotovosti	202	162
§ 103 odst. 1 písm. a)	Zaměstnavatel připustil, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost neodpovídá schopnostem a zdravotní způsobilosti	145	142
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP	140	99
§ 104	týká se osobních ochranných pracovních prostředků	134	60
§ 94 odst. 2	práce v noci bez řádného vyšetření lékařem závodní preventivní péče	98	75
§ 102 odst. 4	zaměstnavatel je povinen o vyhledávání a vyhodnocování rizik, a o přijatých opatřeních vést dokumentaci	84	24

Při hodnocení kontrolní činnosti z hlediska zadání bylo zjištěno:

Obecná prevence rizik - vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu povinností zaměstnavatele zajistit dostatečné a přiměřené seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením.

Kontrolami byly zjištěny nedostatky, kdy zaměstnavatelé nezajišťují školení BOZP, nebo o něm nevedou dokumentaci (94 subjektů), v některých z těchto případů je školení zajištěno pouze v pracovní smlouvě uvedením, že “zaměstnanci byli seznámeni s BOZP“. V jednom případě zaměstnavatel odůvodnil chybějící dokumentaci k provedení školení tím, že školení bezpečnosti práce řidičů provádí sám v rámci školení profesní způsobilosti řidičů, kde pravidelně dostává určitý časový prostor a ví, co školí a proto k tomu osnovu nepotřebuje, předložil pouze seznam řidičů, kteří se zúčastnili školení. U některých autodopravců nebylo zajištěno školení BOZP v domnění, že řidiči jsou proškoleni v autoškole v rámci profesního školení. Zaměstnavatelé nevyhledávají rizika (31 subjektů), o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních nevedli dokumentaci (27 subjektů), nebyl vypracován seznam pro poskytování OOPP včetně průkazné evidence přidělení (56 subjektů), neseznámení s kategorizací prací (neboť ta není provedena), neprovádějí prověrky BOZP; v některých případech OOPP nebyly poskytnuty vůbec. Zaměstnavatelé zajišťují provedení vstupního školení až po nástupu do práce, většinou až v průběhu prvního měsíce (zjištěno u 4 subjektů).

Školení bylo prováděno dle starých, již zrušených předpisů (např. nařízení vlády č. 201/2010, zákon č. 475/2001 Sb., vyhl. č. 213/1991 Sb., nařízení vlády 494/2001 Sb.), zaměstnavatelé nekontrolovali a nevyžadovali dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Na druhé straně byl zjištěn případ, kdy zaměstnavatel prostřednictvím cíleného vzdělávání svých zaměstnanců plánuje dosáhnout zvýšení kvalifikace a kvality práce a snížení fluktuace zaměstnanců. Za tímto účelem požádal MPSV o dotaci na projekt Odborného vzdělávání svých zaměstnanců (Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost, Evropský sociální fond v ČR), kde klíčovou aktivitou programu je efektivní a bezpečná jízda s kamionem, snížení rizika nehod a dopad na životní prostředí a ekonomická jízda.

Odborná a zdravotní způsobilost - s ohledem na novinky v potvrzování zdravotní způsobilosti. Při prokazování zdravotní způsobilosti ze strany zaměstnavatelů byly i nadále zjišťovány nedostatky, zejména v obsahu a náležitostech dokladu, kterým je prokazována zdravotní způsobilost řidičů. Při kontrolách se inspektoři více zaměřovali na doklady, které musí odpovídat požadavkům vyhlášky č. 277/2004 Sb., o stanovení zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel, doplněnou požadavky vyhlášky č. 72/2011 Sb. Zdravotní způsobilost nelze prokazovat na výměnných listech nebo souhrnných jmenných seznamech zaměstnanců, jak bylo inspektorům v některých případech předkládáno. Tento nedostatek byl zjištěn u 75 kontrolovaných subjektů (22,6% kontrolovaných subjektů). Rovněž zaměstnavatelé nedokládali zdravotní způsobilost řidičů pro práci v noci. Tento nedostatek byl zjištěn u 56 subjektů (u 16,9% kontrolovaných subjektů).

Pracovní postupy - vypracování místního provozního bezpečnostního předpisu (MPBP) s ohledem na vykonávané pracovní činnosti. Seznamování zaměstnanců s předpisy k zajištění bezpečnosti práce pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě. Kontrolami bylo zjištěno, že přetrvává nedostatek nerespektující nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky, jenž zaměstnavateli stanovuje v § 3 vydat „Místní provozní bezpečnostní předpis“, kterým mimo jiné organizuje práci zaměstnanců při provozování dopravy. V této oblasti došlo k výraznému zlepšení.

Vybraná porušení v rámci nařízení vlády č. 168/2002 Sb.:

Zjištěný nedostatek	Počet porušení v r 2007	Počet porušení v r 2012
zaměstnavatel nemá zpracován MPBP	32	14
dochází k ohrožení zaměstnanců dopravou na pracovišti	134	28

Dále bylo zjištěno, že subjekty mají zpracován MPBP pouze pro oblast provozu dopravy; v předpisu chybí řešení bezpečných pracovních postupů nebo zásady bezpečné práce při obsluze, údržbě, kontrole nebo odstraňování poruch vozidel. Subjekty se často hájí tím, že vozidla neopravují, protože to nikdo z řidičů neumí a opravy mají zajištěny dodavatelsky. Avšak minimální údržbu řidiči přece jen provádějí (řidičům jakožto účastníkům silničního provozu je uloženo v § 5 odst. 1 písm. e) zákona č.361/2000 Sb. odstranit na místě závadu, zjistí-li během jízdy, že vozidlo nebo náklad nesplňuje stanovené podmínky uvedené v § 52 tohoto zákona např. při přepravě nákladu) a při zjišťování poruchy vozidla se pohybují pod vozidlem nebo na vozidle.

Situace se znatelně zlepšila v oblasti seznamování řidičů s návody k obsluze vozidel, kdy tuto povinnost seznámení s návody zaměstnavatelé již dokládají. Ještě přetrvává nedostatek seznámení s návody k obsluze přípojných vozidel (návěsů a přívěsů), kdy praxe ukazuje, že hrozí rizika při připojování nebo odpojování vozidel a také při jejich obsluze (bezpečnostní pokyny při obsluze zdvihacích náprav, regulace tlaku vzduchu v pérování v souvislosti s nastavením výšky ložné plochy nad zemí, správné použití ovladače parkovacích brzdy, blokování řídicí nápravy apod.)

Dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů

Porovnáním současného stavu s kontrolami provedenými v roce 2007 lze konstatovat, že ubylo nedostatků definovaných jiným předpisem a kontrolovaných jiným správním orgánem (nedostatky v poskytování bezpečnostní přestávky a nedodržování doby týdenního odpočinku se vyskytlo pouze u 25 subjektů, což je 7,5 % kontrolovaných subjektů). Naproti tomu vzrostl počet případů nedodržení nepřetržitého odpočinku mezi směnami a nedodržení maximálně přípustné délky směny a odpočinku specifické pro dopravu.

Přehled zjištěných nedostatků specifických pro dopravu:

Zjištěný nedostatek	Počet porušení v r 2007	Počet porušení v r 2012
neposkytování bezpečnostní přestávky	114	25
nedodržení odpočinku mezi směnami	21	47
nedodržení délky směny	10	48

Požadavky na odpovídající délku odpočinku mezi směnami nebyly dodrženy u 14 % kontrolovaných subjektů, délku směny nedodrželo 14,5 % kontrolovaných subjektů.

V souvislosti s režimem práce je třeba připomenout povinnost zaměstnavatele písemně potvrdit řidiči dobu, kdy neřídil vozidlo spadající do působnosti ES 561/2006 z důvodu čerpání řádné dovolené, nemoci, čerpání odpočinku nebo řízení vozidla vyňaté z působnosti nařízení ES 561/2006. Tyto písemné dokumenty, dokládající činnost řidiče, musí být vyplněny zaměstnavatelem a musí odpovídat skutečnosti. Při kontrolách bylo zjištěno, že tyto písemné dokumenty v mnoha případech nesouhlasí s evidencí přítomnosti zaměstnanců na pracovišti a jejich pracovní dobou.

Sankce

Dopravcům bylo uloženo celkem **64 pokut** v celkové výši **3.023.000 Kč**. Nedošlo k žádnému vydání zákazu používání objektů, pracovišť, resp. k zákazu práce přesčas či práce v noci. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných závad, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Navržená opatření oblastních inspektorátů práce k odstranění rizik se týkala zejména:

- aktualizování a doplnění osnov školení,
- doplnění pracovních smluv v souladu s ustanovením § 37 zákoníku práce,
- jednoznačným doporučením, aby potvrzení o zdravotní způsobilosti řidičů odpovídalo požadavkům vyhlášky č. 277/2004 Sb., resp. přílohy vyhlášky č. 72/2011 Sb.,
- zavedením evidence odpracované pracovní doby v souladu s požadavky zákoníku práce,
- zlepšení znalostí řidičů v obsluze tachografů,
- doplnění místního provozního dopravního předpisu o postupy a operace prováděné na pracovištích.

Závěr

Svoji náročností patří silniční doprava k přetrvávajícím nejrizikovějším oblastem lidské činnosti s následnými újmami na zdraví, ale i se smrtelnými úrazy osob, ke kterým dochází v souvislosti s provozem, údržbou a opravami silničních vozidel. Při nedodržování bezpečnostních předpisů zaměstnavateli a samotnými řidiči je navíc ohrožena bezpečnost ostatních účastníků silničního provozu.

Současný úkol byl zaměřen především na kamionovou nákladní přepravu s návazností na úkol, který byl realizován v roce 2007. Předmětem kontrolní činnosti bylo dodržování pracovního režimu řidičů, neboť v této oblasti je nejvíce podnětů na porušování předpisů, dále potom na systém obecné prevence, to znamená organizování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímání opatření k předcházení rizikům, seznamování zaměstnanců s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce a ochraně zdraví pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě, ověřování odborné a zdravotní způsobilosti zaměstnanců. Snahou bylo preventivně působit na kontrolované subjekty ve smyslu zajištění bezpečnosti provozu v silniční dopravě a bezpečné práce řidičů.

Přínosem provedených kontrol bylo fyzické vyhledání závad a možnost konzultace zaměstnavatele s inspektorem v průběhu kontroly, ale i nad závěry kontroly a nad způsobem odstranění závad. Zaměstnavatelé byli upozorňováni na plnění povinností souvisejících s provozem kamionové nákladní přepravy. Plnění těchto povinností by mělo vést k zodpovědnějšímu přístupu při zajištění bezpečného a spolehlivého provozu a tím i snížení rizika možného ohrožení zdraví zaměstnanců.

Základní cíl úkolu ověřit stav bezpečnosti práce při provozu kamionové dopravy byl splněn a zjištěné poznatky ukázaly zaměstnavatelům-dopravcům oblasti, kde musí být přijata opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci v rámci provozování kamionové dopravy. Lze konstatovat, že v oblasti dopravy dochází k mírnému zlepšení znalostí zaměstnavatelů na požadavky bezpečné práce a zlepšení oproti roku 2007 se projevuje i při uvádění poznatků do praxe. Ubylo nedostatků při informování zaměstnanců o obsahu pracovního poměru (nyní 118 porušení, dříve 335 nedostatků, i v oblasti vyhledávání rizik se situace zlepšila - zaměstnavatel nevyhledává rizika vykonávané práce nyní 31 případů, dříve u 74 subjektů, zaměstnavatel nevede evidenci o vyhledávání nyní 24 dříve 84 subjektů.

Jednoznačně pozitivně lze hodnotit skutečnost, že pozvolna narůstá počet subjektů, kde kontrola nezjistila žádná závažná pochybení. Tuto situaci lze přičíst na vrub poradenské činnosti Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce, která je zaměstnavatelům poskytována a pozitivně ji přijímají a vítají.

III. Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích a v dalších vybraných podnicích s počtem zaměstnanců 250 a více

Úvod

Převážná většina podnikatelských subjektů v České republice spadá z hlediska počtu zaměstnanců do kategorie malých a středních podniků. Každý rok nově vznikají další podniky. Z hlediska prevence je důležité, aby kontrola u nově vzniklých podniků proběhla co nejdříve po zahájení jejich činnosti. Z hlediska prevence je však také žádoucí, aby kontroly byly provedeny i u podniků s větším počtem zaměstnanců (nad 250 - velkých podniků). Kontroly byly směřovány do těch oborů ekonomických činností, kde lze předpokládat vyšší potencionální ohrožení osob a kde je nutné zaměstnavatele vést k dlouhodobé péči o zajišťování oblasti bezpečnosti práce, vytváření vhodných pracovních podmínek a požadovaných pracovně právních vztahů. Jedná se hlavně o činnosti, u kterých dlouhodobě dochází k velkému počtu pracovních úrazů, dále pak u podniků, na které OIP obdržel podněty na neplnění povinností vyplývajících ze závazných předpisů pro oblast bezpečnosti práce a u podniků, u kterých došlo ke vzniku smrtelných pracovních úrazů nebo úrazů vyžadujících hospitalizaci delší než pět dní.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo vykonat preventivní kontroly u problémových podniků a u nově vzniklých podniků, u nichž doposud nebyla provedena kontrola zaměřená na oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a tím vyvodit potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů a vytvořit předpoklady k minimalizaci pracovní úrazovosti. Cílem úkolu nebylo jen zjištění skutečného stavu BOZP a uložení opatření k odstranění zjištěných nedostatků, ale také poskytování informací a poradenství týkající se BOZP, pracovních vztahů a podmínek.

Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrole vybírány:

- subjekty v kategorii 1–249 zaměstnanců, ve vybraných podnicích s větším počtem zaměstnanců, a to přednostně subjekty, u kterých inspekce práce žádnou kontrolu v předcházejícím období neprovedla nebo od poslední kontroly uplynulo více jak 5 let a subjekty, u kterých při předešlé kontrole byly zjištěny závažné nedostatky,

- subjekty s nepříznivým vývojem pracovní úrazovosti a subjekty s opakovanými podněty na neplnění povinností v oblasti BOZP,
- subjekty s vyšším potenciálním ohrožením osob, a to především subjekty činné v oborech: lesnictví a těžba dřeva, zpracování dřeva, výroba nábytku, výroba potravin a nápojů, textilní průmysl, výroba papíru a výrobků z papíru, výroba chemických látek a přípravků, výroba pryžových a plastových výrobků, výroba skla a skleněných výrobků, výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, výroba železa, oceli, feroslitin, plochých výrobků a tváření za tepla, slévárenství, strojírenství, výroba a rozvod elektrické energie, vody, plynu a tepla. Další obory ekonomických činností si OIP zařadily s ohledem na stav a vývoj BOZP v jeho územní působnosti. Do plnění úkolu nebyly zařazovány subjekty podnikající ve stavebnictví, zemědělství, lesnictví, školství a v dalších oborech, které mají samostatný úkol.

Kontroly byly rozděleny do dvou částí:

Administrativní kontroly byly zaměřeny především na vedení dokumentace o vyhledávání a hodnocení rizik a na přijímání opatření k eliminaci rizik a na realizaci těchto opatření. Dále pak se prověřovalo, zda kontrolovaný subjekt seznamuje vlastní zaměstnance s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením a zda zabezpečuje, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění BOZP a o přijatých opatřeních, zejm. ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuaci fyzických osob v případě mimořádných událostí. V zajišťování pracovních podmínek zaměstnanců byla kontrolována pracovní doba, její evidence a dodržování přestávek na jídlo a oddech a odpočinku mezi dvěma směny a nepřetržitého odpočinku v týdnu, poskytování OOPP se zřetelem na možná rizika, jejich vhodnost a používání, vedení předepsané evidence pracovních úrazů, přijímání a realizace opatření proti jejich opakování a provádění vlastních prověrek BOZP na všech pracovištích zaměstnavatele.

Fyzické kontroly na pracovištích byly zaměřeny zejména na realizaci a dodržování opatření stanovených na základě vyhodnocení rizik a jejich dostatečnosti se zřetelem na konkrétně prováděné činnosti. Na jednotlivých pracovištích pak bylo kontrolováno, jak zaměstnavatelé svým zaměstnancům vytvářejí bezpečná a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracoviště, a to jak z hlediska uspořádání, tak vybavení těchto pracovišť. Byla rovněž kontrolována a posuzována vhodnost zpracovaných pracovních postupů a jejich dodržování. U strojů a zařízení bylo kontrolováno vedení provozní dokumentace včetně provádění pravidelné

údržby, kontrol a revizí. Byly prováděny kontroly provozovaných strojů a zařízení, zaměřené zejména na technický stav a na vybavenost a funkčnost jednotlivých ochranných zařízení, na jejich bezpečné ovládání, na dodržování povinností stanovených v průvodní dokumentaci výrobce kontrolovaných strojů a zařízení, na odbornou způsobilost obsluhy a na seznámení zaměstnanců s návody k obsluze.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2012 provedeno celkem **6 173 kontrol** u **6 089 subjektů**. Ve 391 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno 19 995 nedostatků.

Základní údaje:

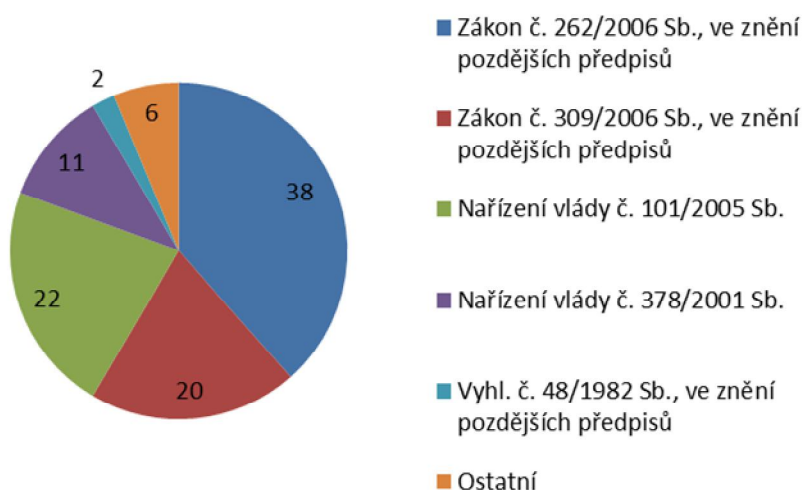
Počet kontrolovaných subjektů	6 089
Počet kontrol	6 173
Počet následných kontrol	391
Počet nedostatků	19 995
Počet opatření	16 245

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	8 498	38
Zákon č. 309/2006 Sb.	4 441	20
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	4 877	22
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	2 414	11
Vyhl. č. 48/1982 Sb.	489	2
Ostatní	1 392	6

% ze zjištěných porušení předpisů

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 101	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, které se týkají výkonu práce.	119
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	3 368
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců. Zaměstnavatel neposkytl zaměstnancům dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP podle potřeb vykonávané práce.	2 872
	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení	
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	809
§ 105	Zaměstnavatel nevede řádně evidenci o všech úrazech, nepřijímá opatření proti opakování pracovních úrazů.	166
Celkový počet porušení zákoníku práce		8 498

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 2	Zaměstnavatel nevytvořil takové pracoviště, aby odpovídalo bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	769
§ 4	Zaměstnavatel nedodržoval požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí.	2 871
§ 5	Zaměstnavatel neorganizoval zaměstnancům práci a nestanovil pracovní postupy.	325
§ 6	Zaměstnavatel na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, neumístil bezpečnostní značky a značení nebo nezavedl signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo s nimi neseznámil zaměstnance.	359
Celkový počet porušení zákona č. 309/2006 Sb.		4 441

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Prevence rizik

Zaměstnavatelé si uvědomují povinnost vést dokumentaci o vyhledávání, vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních k minimalizaci rizik, avšak často to považují za pouhý administrativní úkon. Je zjišťováno, že dokumentace rizik je mnohdy zpracována formálně nebo neúplně. Opatření k omezení rizik včetně přidělování osobních ochranných pracovních prostředků (dále OOPP) jsou často pouze intuitivní, vyhodnocení rizik není konkrétní a liší se od rizik skutečně se vyskytujících na pracovišti. Z výše uvedeného vyplývá, že ne všichni zaměstnavatelé přistupují k problematice prevence rizik s potřebnými znalostmi problematiky a s patřičnou zodpovědností.

Školení a příprava k výkonu práce

Inspekční činností bylo mnohdy zjištěno, že osnovy školení obsahují předpisy, které nemají přímou souvislost s vykonávanou prací školeného zaměstnance. Naproti tomu chybějí ve větší míře odkazy např. na návody od výrobců konkrétních používaných strojů a zařízení, místní provozní bezpečnostní předpisy, směrnice vydané kontrolovaným subjektem apod.

Pracovní doba

Nejčastěji zjišťované nedostatky v této oblasti byly zejména neseznámení zaměstnanců s týdenní pracovní dobou a jejím rozvržením, vedení a způsob vedení evidence odpracované pracovní doby. Někteří zaměstnavatelé vedou evidenci odpracované doby formou čárek, bez odpracované noční práce a práce přesčas. Byly zjištěny případy, výjimečně, že není vedena

evidence odpracované doby vůbec. V evidenci odpracované pracovní doby nejsou mnohdy zaznamenávány přestávky na jídlo a oddech, které nejsou v mnoha případech ani stanoveny.

Pracoviště

Kontrolou pracovišť bylo zjištěno nejvíce nedostatků nedodržením ustanovení NV č. 101/2005 Sb., které svým rozsahem zahrnuje nejširší oblast požadavků na pracoviště a pracovní prostředí. Zjištěné nedostatky se týkaly např. neoznačování nosností podlah a regálů, nevyhovujících manipulačních ramp. Dále se jedná o nedostatky u komunikací, ať už z pohledu poškození povrchů, jejich označování, udržování jejich stálé průchodnosti, nedostatečné šířky s ohledem na počet pohybujících se osob a provoz dopravních a manipulačních prostředků, které se na nich používají, nejsou vyčleněny dostatečné manipulační prostory pro příjem a odkládání materiálů, polotovarů a výrobků apod. Mimo jiné byly zjištěny i nedostatky v oblasti používání bezpečnostních značek a značení, kdy subjekty např. neobnovují poškozené nebo zničené bezpečnostní značek a značení.

Stroje, technická zařízení, přístroje a nářadí

Příčiny zjištěných nedostatků je možno vidět v nedostatečně funkčním systému péče o bezpečnost při práci a péče o bezpečnost technických zařízení v rámci technické prevence rizik. Zaměstnavatelé neměli často průvodní technickou dokumentaci strojů a zařízení, v mnoha případech i u nových strojů a zařízení, obsahující návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí kontroly a revize zařízení. Časté jsou nedostatky ve vedení provozní dokumentace provozovaných strojů a zařízení, které nesplňují požadavky ustanovení nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Při fyzických kontrolách v mnoha případech byly zjištěny nedostatky v provádění preventivních kontrol provozovaných strojů a zařízení ze strany provozovatelů z hlediska udržení jejich bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Důsledkem toho bylo zjištění chybějících nebo nesprávně nastavených ochranných prvků a ochranných zařízení u těchto strojů a zařízení (např. chybějící ochranné kryty, vyřazená funkce světelných zábran nebezpečných částí strojů apod.).

U vyhrazených technických zařízení v mnoha případech zaměstnavatelé nezajišťují provádění předepsaných revizí, prohlídek a kontrol, a to zejména u elektrických zařízení. V souvislosti s provozovaným elektrickým zařízením bylo dále zjišťováno, že kontrolované subjekty nemají vypracovány protokoly o určení vnějších vlivů k zajištění bezpečného provozování

elektrického zařízení v prostorách jiných než bezpečných a tím také nemají stanoveny tomu odpovídající lhůty provádění periodických revizí. Důsledkem toho je pak nevyhovující systém technické prevence a zanedbaný, a tím i rizikový stav těchto zařízení.

Kontrola používání přidělených OOPP zaměstnanci

Osobní ochranné pracovní prostředky již dnes vydává zaměstnancům téměř každý zaměstnavatel. Přesto při těchto kontrolách byly zjištěny nedostatky např. v tom, že zaměstnavatel nezajistil vypracování, případně aktualizaci, seznamu poskytování OOPP, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů a to podle vyhodnocení rizik, konkrétních podmínek vykonávaných prací a charakteru pracovišť. Zejména malí zaměstnavatelé nemají vlastní seznam OOPP zpracovaný na základě vyhodnocení rizik a OOPP nakupují podle vlastního uvážení a o jejich přidělení jednotlivým zaměstnancům nevedou evidenci.

Vlastní kontrola povinnosti používat přidělené OOPP je ze strany některých zaměstnavatelů malá, či žádná. Jedná se především o velmi malé podniky a podnikající fyzické osoby s jedním až pěti zaměstnanci. Stále se ještě vyskytují případy, kdy zaměstnavatelé nahrazují poskytování mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků finančním plněním.

Sankce

K odstranění zjištěných nedostatků bylo v **16 245 případech** uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Ve 3 750 případech nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny v průběhu kontroly. Ve 2 případech byly vyřazeny stroje z provozu a v 1 případě byl vydán zákaz provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce).

Za správní delikty a přestupky bylo uloženo kontrolovaným subjektům celkem **369 pokut** ve výši představující celkovou částku **9.428.000 Kč**. S ohledem na skutečnost, že v rámci úkolu bylo kontrolováno **6 089 subjektů**, bylo k uložení sankce přistoupeno u 371 subjektů, tj. u 6,1 % z celkového počtu kontrolovaných subjektů. Počet a výše pokut uložených jednotlivými oblastními inspektoráty práce jsou uvedeny v příložené tabulce.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl byl v plném rozsahu splněn. Je zajímavé porovnání některých údajů s minulým rokem. Počet provedených kontrol narostl celkem 1,8krát

(z 3 600 na 6 564) a počet zjištěných nedostatků vzrostl 1,5krát (z 13 622 na 19 995), počet uložených pokut stoupl dokonce 2,1krát (ze 174 na 369) a objem uložených pokut vzrostl 1,9krát (z 5.092.000 Kč na 9.378.000 Kč). Výše uvedené svědčí o velice výrazném zvýšení tlaku na kontrolované subjekty.

Výsledky kontrol naznačily, že se na úseku bezpečnosti práce stále vyskytují nedostatky nejen při samotném provozu strojů a zařízení, ale i v oblasti výchovy a vzdělávání zaměstnanců, ve zpracování a následném vedení předepsané provozně technické dokumentace a ve stavu provozovaných vyhrazených i ostatních technických zařízení. Závažné nedostatky byly zjištěny i v systému vyhledávání rizik, zejména ve vedení dokumentace, možného ohrožení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, informování zaměstnanců o těchto rizicích, včetně stanovení opatření k jejich ochraně.

Úroveň řízení systému BOZP závisí do značné míry na trvalé péči a zájmu zaměstnavatelů o otázky bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Dále ve velké míře závisí i na odborné znalosti a zkušenosti osob zajišťujících oblast řízení péče o BOZP. Vzhledem k výše uvedenému a ke značnému počtu a závažnosti zjišťovaných nedostatků bylo přistoupeno mimo jiné k tomu, že tento hlavní úkol bude realizován i v roce 2013.

IV. Kontrola systému opatření souvisejících s ochranou osob a zaměstnanců před úrazem elektrickým proudem

Úvod

Vzhledem ke svému rozšíření a používání nabývají elektrická zařízení s běžnými napětími charakter téměř všeobecných technických zařízení a u uživatelů dochází ke snížení respektu k nim. U vyšších výkonů a napětíových úrovní jsou pak nehodové události a úrazy většinou spojeny se závažnými následky. Z přehledů pracovní úrazovosti v souvislosti s elektrickými zařízeními vyplývá, že nejčastějšími uváděnými příčinami je nedostatek osobních předpokladů spolu s používáním nebezpečných pracovních postupů nebo způsobů práce a špatně nebo nedostatečně odhadnutým rizikem. Dalšími objektivními příčinami jsou nesprávná organizace práce, nedostatek potřebné kvalifikace a nepoužívání předepsaných bezpečnostních opatření.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověření plnění povinností zaměstnavatele vyhledávat a vyhodnocovat rizika a přijímat opatření jako součást prevence rizik z hlediska bezpečnosti práce u elektrických zařízení, organizovat práci, stanovovat a zavádět pracovní postupy, seznamovat s nimi zaměstnance a kontrolovat jejich dodržování. Dále bylo potřeba ověřit u zaměstnavatelů, zda a jakým způsobem jsou řešena bezpečnostní opatření, pracovní postupy pro činnosti na elektrických zařízeních. Úkol měl rovněž preventivní charakter, kdy bylo potřeba vhodně šířenou osvětou přimět zaměstnavatele k dodržování právních norem v dané oblasti.

Zadání úkolu

Ke kontrolám byly vybrány subjekty, které se zabývají provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení. Kontroly byly zaměřeny na čtyři konkrétní oblasti, a to na oblasti:

- prevence rizik,
- školení BOZP,
- osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen OOPP),
- kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2012 provedeno **821 kontrol**. Ve 29 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno **2 959 nedostatků** představujících porušení závazných právních předpisů. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **142 technickoorganizačních opatření**.

V 2 400 případech bylo uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V 559 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly. V šesti případech bylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Přehled základních údajů:

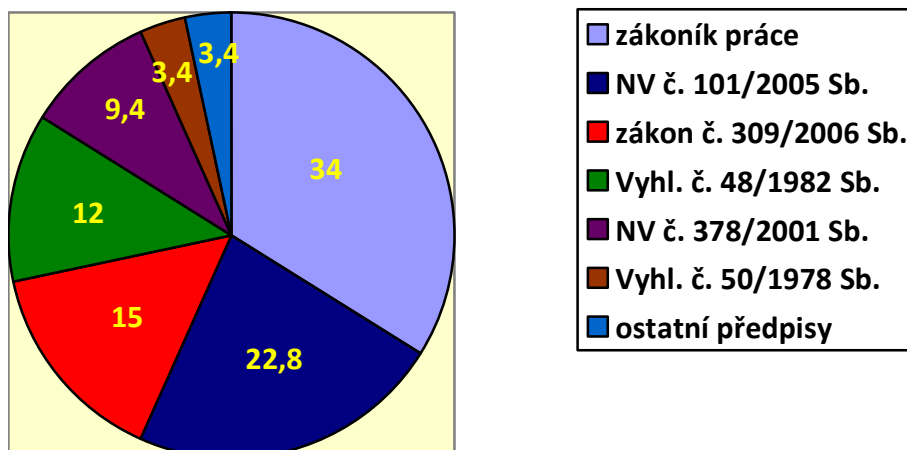
Počet kontrolovaných sub.	818
Počet kontrol	821
Počet následných kontrol	29
Počet nedostatků	2 959
Počet opatření	142

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v části páté, NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	831	34
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	558	22,8
Zákon č. 309/2006 Sb.	366	15
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	294	12
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	230	9,4
Vyhláška č. 50/1978 Sb.	82	3,4

% ze zjištěných porušení předpisů

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce:

Porušené ustanovení	Popis závady	Počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	241
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledával nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťoval jejich příčiny a zdroje.	68
§ 103 odst. 1	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti mu uložené tímto ustanovením zákoníku práce, které se týkají zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců.	67
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	93
§ 104 odst. 5	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky nebo ochranné nápoje bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Nebo zaměstnavatel poskytování osobních ochranných pracovních prostředků nahrazoval finančním plněním.	76
Celkový počet porušení zákoníku práce		831

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení **zákona č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů:

§ 4 odst. 1 písm. c) v 253 případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.

Porušení **NV č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí:

- **§ 4 odst. 1** v 287 případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení, a to zejména v bodech 2.1 elektrické instalace a 10 skladování a manipulace s materiálem.
- **§ 3 odst. 4 písm. a), b), c)** v 137 případech kontrolovaný subjekt nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště. Kontrolovaný subjekt nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění. Dále pak kontrolovaný subjekt nezajistil, aby stanovené termíny, lhůty a rozsah činností uvedených v písmenu a) a kontrolní a revizní záznamy, hlášení údajů o stavu zařízení získávaná například ze snímačů a čidel, byly vedeny způsobem, který umožní uchování a využívání údajů po stanovenou dobu v písemné nebo elektronické podobě tak, aby byly k dispozici osobám vykonávajícím na zařízeních pracovní činnost a dozorovým a kontrolním orgánům.

Porušení **vyhlášky č. 48/1982 Sb.**, kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení:

- **§ 194 odst. 2** v 59 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byla elektrická zařízení provozována jen za provozních a pracovních podmínek, pro které byla konstruována a vyrobena.

- § 194 odst. 3 v 54 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byly všechny části elektrického zařízení mechanicky pevné, spolehlivě upevněné a aby nepříznivě neovlivňovaly jiná zařízení; aby byly dostatečně dimenzovány a chráněny proti účinkům zkratových proudů a přetížení.
- § 196 odst. 1 v 44 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby pohyblivé a poddajné přívody byly kladeny a používány tak, aby nemohly být poškozeny a aby byly zajištěny proti posunutí a vytržení ze svorek a zabezpečeny proti zkroucení žil.

Porušení NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí:

§ 4 odst. 2 v 77 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací. Dále kontrolovaný subjekt nezajistil následnou kontrolu nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem.

Porušení vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice:

- § 14 odst. 5 v 39 případech kontrolovaný subjekt nerozhodl při změně pracovního poměru pracovníka o rozsahu jeho zkoušky, popřípadě nepotvrdil platnost dosavadního osvědčení.
- § 12 odst. 2 v 10 případech kontrolovaný subjekt pověřoval činností, řízením činností a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Prevence rizik

V oblasti prevence rizik se kontrolované subjekty nejčastěji dopouštějí porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště.

Kontrolované subjekty zpravidla zajišťují tuto činnost pomocí osob odborně způsobilých v prevenci rizik, kdy tyto osoby používají různé databáze rizik (software k BOZP apod.). Kontrolované subjekty poté mají zpracovávánu a vedenu dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti práce se stanovováním opatření k jejich odstranění, kde však v oblasti elektrických zařízení jsou řešeny činnosti charakteru obsluhy a zacházení

s elektrickými zařízeními, a to s těmito opatřeními: „nepřibližovat se“, „nedotýkat se elektrických zařízení“ apod. Takto zpracované dokumentace neobsahují činnosti při provádění montáží či oprav elektrických zařízení, které jsou charakteru práce na elektrickém zařízení, kdy tyto činnosti mají specifická nebezpečí a z toho vyplývající rizika.

Nedostatky jsou také v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení.

Školení BOZP

V této kontrolní oblasti byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací a neseznámení zaměstnanců s riziky vznikajícími při práci na elektrickém zařízení.

Značným nedostatkem v této oblasti bylo, že zaměstnavatelé neměli k dispozici pro poskytované elektrické zařízení provozní dokumentaci (návodů k obsluze, údržbě a opravám) a nemohli tak vytvořit odpovídající podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. To vedlo k tomu, že kontrolované subjekty nepřijímaly opatření k předcházení rizikům tím, že zaměstnanci nebyli proškoleni a seznámeni s návody k obsluze přidělených elektrických strojů, přístrojů a zařízení. Dále pak u kontrolovaných subjektů nebyly stanoveny osoby odpovědné za elektrická zařízení.

OOPP

Kontrolované subjekty nezajistily vypracování nebo aktualizaci vlastního seznamu pro poskytování OOPP, a to na základě vyhodnocení elektrických rizik podle konkrétních činností na EZ. Kontrolované subjekty v důsledku nedostatečného zhodnocení rizik nevybavují pracovníky vhodnými OOPP, například ve vztahu k ohrožení elektrickým obloukem při práci na elektrickém zařízení.

Nedostatky byly dále zjištěny v oblasti evidence OOPP a návazně v jejich prokazatelném přidělování. V souvislosti s těmito skutečnostmi kontrolované subjekty nekontrolují, zda zaměstnanci přidělené OOPP používají a zda tyto OOPP vyhovují z hlediska jejich technického a funkčního stavu.

Kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení

V této oblasti byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole plnění bezpečnostních předpisů týkajících se provozu elektrických zařízení. Jednalo se zejména o neprovádění předepsaných kontrol a revizí, dále pak byly zjišťovány nedostatky ve vedení provozní dokumentace a stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických zařízení.

Z pohledu zajištění ochrany před úrazem elektrickým proudem nebyla kontrolovanými osobami učiněna dostatečná opatření, zejména:

- nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za normálních podmínek (ochrana před nebezpečným dotykem živých částí);
- nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za jedné poruchy (ochrana před dotykem neživých částí);
- nebyly dodrženy veškeré požadavky u prostředků zvýšené ochrany před úrazem elektrickým proudem;
- nebyla aplikována předepsaná doplňková ochrana proudovým chráničem.

V oblasti elektrických instalací nebyly tyto vždy mechanicky pevné a spolehlivě upevněné. U pohyblivých a prodlužovacích přívodů nebyly z hlediska bezpečnosti a funkčnosti použity vhodné elektroinstalační prvky.

Při kontrole provozních dokumentací elektrických zařízení byly zjišťovány nedostatky zejména v oblasti stanovování prostředí a vnějších vlivů pro daná elektrická zařízení nebo v provozních pokynech pro provoz zkušebních zařízení či pracovišť.

Z pohledu organizace práce bylo nejčastějším porušením nestanovení osoby odpovědné za bezpečný provoz elektrického zařízení podle ČSN EN 50110-1 ed.2, čl. 4.3. Dále nebyla vyhodnocena elektrická rizika při obsluze a práci na elektrických zařízeních a nebyla přijata případná opatření ke snížení působení těchto rizik.

Rozšíření outsourcingu proniklo i do oblasti odborné způsobilosti v elektrotechnice dle vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice. Zkoušky a přezkušování (i u větších firem) jsou většinou zajišťovány externě u jiných subjektů, osvědčení o odborné způsobilosti pak nejsou vydávána vlastním zaměstnavatelem, ale pouze převzata, a to zpravidla bez zápisu o zkoušce, přezkoušení, kdy zaměstnavatel má za to, že sama existence osvědčení je dostačující pro činnost uvnitř jeho organizace. Následkem je nepotvrzení tohoto

osvědčení ze strany kontrolovaných subjektů nebo pověřování činností, řízením činnosti a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.

Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu 44 pokut v celkové částce 1.055.000 Kč.

Závěr

Z výše uvedených skutečností lze konstatovat, že cíle úkolu bylo dosaženo, neboť jednotlivé kontroly přispěly u kontrolovaných subjektů k naplnění povinností dle právních předpisů. To mělo za následek snížení rizik spojených s provozem vyhrazených elektrických technických zařízení, včetně zajištění a zlepšení bezpečnosti provozovaných zařízení. Kontrolované subjekty si zpravidla uvědomují rizika spojená s provozem vyhrazených elektrických technických zařízení a snaží se podle svých možností s nimi vypořádat. V rámci tohoto úkolu byly i kontroly bez zjištění porušení právních předpisů, což ukazuje na to, že jsou zaměstnavatelé, kterým bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců při práci není lhostejná a je nedílnou součástí jejich firemní kultury. Dále pak byla celá řada kontrol, kde porušení nebyla závažná a byla odstraněna již během kontrol. Pokud se nedostatky objevily, pak výsledky kontrol tohoto úkolu zcela jednoznačně ukazují, že největší nedostatky jsou v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení. Toto je tedy oblast, které je potřeba věnovat trvalou pozornost, a na kterou by měly v příštím roce směřovat další kontroly, aby bylo možné ještě efektivněji snižovat rizika na pracovištích s vyhrazenými elektrickými technickými zařízeními.

Při kontrolách byly kontrolovaným subjektům ukládány opatření k odstranění nedostatků nebo uloženy pokuty. K účinné prevenci z hlediska bezpečného provozu kontrolovaných technických zařízení přispělo zcela určitě i poradenství poskytované v rámci kontrol.

V. Dodržování předpisů při provozu tlakových nádob stabilních s rizikem výbuchu expandující vodní páry

Úvod

Do skupiny zdrojů rizika s nejzávažnějšími následky patří energie akumulovaná ve stlačené páře nebo horké vodě. Energie, která je obsažená ve stlačené páře nebo vodě na mezi sytosti, má své využití v některých průmyslových odvětvích; vedle chemického a textilního průmyslu i ve velmi dynamicky se rozvíjejícím automobilovém průmyslu včetně odvětví, které s automobilovým průmyslem výrobně úzce souvisí. Tlakové nádoby se ojediněle vyskytují i v dalších odvětvích jako je textilní průmysl, výroba polystyrenu, gumárenský průmysl, zdravotnictví, potravinářský průmysl, teplárenství a další. Tato potřeba využívání akumulované energie páry a vody pod tlakem, zejména pro technologické účely sebou bohužel nese i poměrně vysoké riziko. Jejich fyzikální vlastnosti mohou v případě nehody ohrozit okolí do značných vzdáleností. Nejkomplexnějším fyzikálním projevem v rámci scénářů rozvoje a důsledků takovýchto havárií je tzv. efekt BLEVE. Jedná se o akronym anglického “Boiling Liquid Expanding Vapour Explosion” v překladu pak výbuch expandujících par vroucí kapaliny. Patří do kategorie fyzikálních výbuchů a patří svými následky mezi nejvíce obávané rozvoje nehod tlakových nádob.

Cíl úkolu

Kontrola vycházela ze zkušeností při šetření výše uvedených událostí. Byla zaměřena na správnost vypracování technické dokumentace nádob, provozování v souladu s touto dokumentací, zda bezpečnostní výstroj je v souladu s platnými předpisy. Zejména v případech, kdy není na nádobě osazen tlakoměr a pojistné zařízení (je pouze na zdroji), bylo zjišťováno, zda skutečně je vyloučeno za všech okolností i náhodných podmínek, že nemůže dojít v nádobě ke zvýšení přetlaku. U nádob provozovaných při cyklickém zatížení přetlakem (ČSN 690010-4.20) bylo kontrolováno, jak je prováděna evidence těchto cyklů, a zda není překračován počet cyklů stanovených výpočtem pro nízkocyklovou únavu materiálu části nádob. Dále byly kontroly zaměřeny, jak jsou prováděny revize a zkoušky dle plánu revizí, plnění povinností odpovědného pracovníka za provoz nádob, odstraňování zjištěných nedostatků, odborná způsobilost při údržbě, opravách a obsluze, dodržování povinností obsluhy a zdravotní způsobilost obsluhy. Součástí úkolu byla namátková kontrola revizních techniků tlakových zařízení a namátková kontrola způsobu provozu zdroje tlaku.

Zadání úkolu

Byla provedena kontrola tlakových nádob stabilních, jako jsou akumulátory páry, parní autoklávy, velkoobjemové vyvíječe páry, středotlaké napájecí nádrže a podobně tak, aby se snížil počet rizikových faktorů při provozu těchto zařízení. Kontroly byly provedeny tak, aby měly co největší preventivní účinnost. Kontroly byly provedeny podle stanoveného kontrolního seznamu. Předmětem kontrol byly zejména tyto oblasti:

1) Prevence rizik

- vyhodnocení rizik pro provoz celého parního zařízení včetně tlakových nádob, potrubí, zdroje tlaku (parních kotlů) a přijetí opatření k jejich minimalizaci rizik a zejména rizika expandujících par a přehřátých kapalin (horké vody),
- seznámení a proškolení zaměstnanců s vyhodnocenými riziky a přijatými opatřeními.

2) Školení BOZP

- kvalifikace a zdravotní způsobilost k obsluze a údržbě tlakových nádob stabilních (TNS),
- školení, seznamování s ostatními předpisy v oblasti BOZP.

3) Kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi vyhrazených tlakových zařízení

- zda najetí celého parního zařízení včetně tlakové nádoby stabilní bylo v souladu s příslušnými předpisy, taktéž provedené opravy,
- vybavení tlakových nádob stabilních bezpečnostní výstrojí,
- ustanovení osoby odpovědné za provoz vyhrazeného tlakového zařízení dle příslušných předpisů,
- zda jsou vypracovány provozní pokyny na podkladě pokynů pro uvádění nádob do provozu a technické dokumentace výrobce nádob a zda jsou v souladu s hodnocením rizik a odpovídají skutečnému stavu,
- vedení provozních deníků při provozu celého parního zařízení, zda zápisy odpovídají skutečnosti a jsou vedeny v předepsaném rozsahu dle příslušných předpisů,
- vypracování plánu revizí a zkoušek, případně harmonogramu kontrol VTZ a jeho dodržování,
- správné provádění a vyhodnocení kontrol, revizí, zkoušek a odstranění zjištěných nedostatků,
- kontrola funkčnosti ochranných zařízení celého parního zařízení včetně TNS.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2012 provedeno **169** kontrol, při kterých bylo zjištěno celkem **509** nedostatků. Dále bylo navrženo v rámci kontroly 49 technickoorganizačních opatření. V 451 případě bylo uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. U 58 zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly. Ani v jednom případě nebylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Základní údaje

Počet kontrolovaných subjektů	168
Počet kontrol	169
Počet následných kontrol	22
Počet zjištěných nedostatků	509

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 309/2006 Sb. a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Dále pak NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	Vyjádření daného porušení v %
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	136	26,1
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	110	21,1
Zákon č. 309/2006 Sb.	174	33,4
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	74	14,2
Vyhláška č. 91/1993 Sb.	16	3,1
Vyhláška č. 85/1978 Sb.	2	0,4
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	4	0,7
Vyhláška č. 21/1979 Sb.	2	0,4
Ostatní předpisy	3	0,6

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. a), c)	Zaměstnavatel nedodržoval požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí.	163
§ 2	Zaměstnavatel nevytvořil takové pracoviště, aby odpovídalo bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	6
§ 5	Zaměstnavatel neorganizoval zaměstnancům práci a nestanovil pracovní postupy.	3

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	96
§ 103	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení, nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce.	24
§ 101	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, které se týkají výkonu práce.	5
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	4

S ohledem na porušování předpisů ve vztahu ke kontrolním objektům po nedostatech v oblasti řízení péče v oblasti bezpečnosti práce byl největší počet nedostatků zjištěn ve vztahu k tlakovým nádobám stabilním, kotelnám, řízení péče a bezpečnost práce v organizacích, průmyslovým rozvodům a vedením, což odpovídá záměru stanoveným tímto úkolem.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:**Prevence rizik**

Provedenými kontrolami bylo zjištěno, že u většiny kontrolovaných subjektů jsou plněny základní povinnosti zaměstnavatele spočívající ve vyhledávání a vyhodnocení rizik možného

ohrožení bezpečnosti, případně zdraví zaměstnanců a přijetí opatření k jejich odstranění nebo omezení. Byly však zjištěny nedostatky v oblasti prevence rizik s ohledem na specifická technická rizika, která se týkají právě akumulátorů páry a parních autoklávů.

U většiny kontrolovaných subjektů byly znalosti zaměstnanců pověřených obsluhou tlakových nádob stabilních ve stanovených termínech ověřeny přezkoušením, v některých případech však předložené doklady neměly předepsané náležitosti. Obsluhy těchto zařízení jsou pověřovány výkonem pracovní činnosti po pravidelném ověření zdravotního stavu.

Častým nedostatkem u kontrolovaných subjektů bylo, že zaměstnavatel nevede předepsanou provozní technickou dokumentaci tlakového zařízení (pasporty). V několika případech nebyla k dispozici evidence TNS a pokyny pro provoz kovových nádob k dopravě plynů. V mnoha případech nebyla provedena aktualizace provozních pokynů. V ojedinělých případech bylo zjištěno, že zaměstnavatel neorganizuje jedenkrát v roce prověrku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Školení BOZP

U většiny kontrolovaných subjektů byly ustanoveny osoby odpovědné za technický stav a provoz tlakových nádob stabilních, což se projevuje klesajícím počtem zjišťovaných nedostatků souvisejících s provozem vyhrazených tlakových zařízení. U všech kontrolovaných subjektů zaměstnavatel zajistil školení zaměstnanců o právních i ostatních předpisech, které doplňují jejich kvalifikační předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jejich práce a pracoviště, v souladu s požadavky zákoníku práce.

Kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi vyhrazených tlakových zařízení

V převážné části kontrolovaných subjektů jsou revize a zkoušky tlakového zařízení prováděny dodavatelsky, kontroly jsou zajišťovány pověřenými zaměstnanci kontrolovaných subjektů. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá na znalostech provádějících zaměstnanců, zejména u zaměstnanců pověřených subjektem.

Jednotlivými kontrolami bylo dále zjištěno, že v některých případech u tlakových nádob provozovaných v režimu nízkocyklového namáhání, došlo zcela evidentně k selhání revizních techniků, kteří nejen že při školení obsluh nezdůraznily povinnost evidovat cykly, ale i v revizních záznamech neprovedli vyhodnocení skutečných a dovolených zatěžujících cyklů.

Pravidelná údržba charakteru prevence je prováděna ve většině kontrolovaných subjektů. Údržba je zajišťována jednak dodavatelsky, převážně však vlastními odbornými zaměstnanci. Kvalita údržby souvisí s výší finančních prostředků, které provozovatel do zařízení investuje a s odbornou úrovní obsluhy tlakových zařízení a většinou je pouze omezena na zajištění provozuschopnosti předmětných zařízení.

Kontrola na pracovišti

U tlakových nádob stabilních se objevovaly nedostatky na připojených potrubích, použití nevhodných armatur, netěsnosti na armaturách a spojích, koroze armatur, nevhodné závěsy potrubních tras parovodů. Dále byly zjišťovány nedostatky na výstroji nádob, např. špatně nastavený otvácí přetlak u pojistných ventilů, nefunkční teploměry, závady na odvodu pojistných ventilů, špatně umístěné manometry, zašpiněné vodoznaky, neoznačení nejvyššího pracovního přetlaku na manometru apod.

Další oblast nedostatků se týkala především nádob namáhaných v oblasti nízkocyklové únavy. Je alarmující, že tyto závady se týkaly provozovatelů, kteří vůbec nevěděli, že nádobu provozují v oblasti nízkocyklové únavy, a že mají za provozu evidovat pracovní cykly nádob. U některých kontrolovaných subjektů nebyl ze strany zaměstnavatele zajištěn bezpečný přístup obsluhy k zařízení a manipulační prostor pro pracovníky provádějící kontroly, revize, zkoušky a údržbu provozovaného zařízení.

Kontrolované osoby jako zaměstnavatelé neplní povinnosti, zajistit provádění kontrol zabezpečovacího zařízení (zkoušky pojistných ventilů, nulování tlakoměrů), především u provozovaných tlakových nádob stabilních. V oblasti dodržování pracovních podmínek zaměstnavatelem, zejména práce přesčas a rozvržení pracovní doby, nebylo v souvislosti s provozem tlakových zařízení zjištěno porušení. Pokud se týká vybavení a používání OOPP, u všech subjektů bylo zjištěno, že předepsané OOPP jsou přidělovány dle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik. U kontrolovaných subjektů jsou vedeny záznamy o všech úrazech v knize úrazů a byla proti opakování pracovních úrazů přijata jak technická, tak organizační opatření spočívající v seznámení zaměstnanců s úrazovým dějem včetně nového proškolení.

Specifická zjištění

V souladu s ustanovením § 7 odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb. byla navržena ve 49 případech doporučení, a to jednak technická a organizační. Tento velký počet doporučení

byl v souladu se zadáním úkolu, aby kontrolní činnost měla co největší preventivní účinnost s ohledem na tragické události v minulosti. Nejvíce doporučení se týkalo provedení dodatečných nedestruktivních kontrol nejvíce zatěžovaných konstrukčních uzlů nádob, zkrácení lhůt kontrol a revizí, úprav evidence a plánu revizí a doporučení k opravám nádob. Při kontrolách bylo překvapivě zjištěno, že tato technická doporučení byla velmi pružně a rychle akceptována a často realizována během kontroly, což svědčí o tom, že provozovatelé pochopili význam prevence a snížení rizika realizovanými návrhy na opatření.

Sankce

Z celkového počtu **509 zjištěných porušení** bylo v 451 případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V 58 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb. V rámci plnění tohoto úkolu bylo uděleno **12 pokut** v celkové výši **215.000 Kč**. Z toho 5 pokut bylo uloženo příkazem na místě ve výši 45.000 Kč.

Závěr

V souladu se zadáním úkolu, byla kontrola provedená v celém rozsahu u všech zařízení dle zadání úkolu, a to u tlakových nádob stabilních, jako jsou akumulátory páry, parní autoklávy, velkoobjemové vyvíječe páry, středotlaké napájecí nádrže a to tak, aby se snížil počet rizikových faktorů při provozu těchto zařízení. Počet kontrolovaných subjektů pro tento úkol byl stanoven na nejméně u 5 subjektů na inspektora v oboru vyhrazených tlakových zařízení. V rámci tohoto úkolu byly provedeny kontroly u 168 subjektů, které provádělo 16 inspektorů. Z toho je patrné, že celkový počet kontrol byl splněn a překročen.

Přínosem provedených kontrol bylo fyzické vyhledání zařízení, které v oboru vyhrazených tlakových zařízení nesou svojí konstrukcí a způsobem provozu zvýšené riziko. V jednotlivých protokolech byl podrobně popsán jejich současný technický stav včetně uvedení jejich parametrů a zbytkové technické životnosti u cyklicky namáhaných nádob. Toto je důležité pro maximální eliminaci rizik při provozu těchto zařízení a mělo by to vést ke zlepšení plnění povinností provozovatelů a revizních techniků, případně pomocí následných kontrol k zajištění bezpečného provozu těchto specifických vyhrazených tlakových zařízení.

Při kontrolách se objevily nedostatky, které je možné zobecnit a rozdělit ještě z hlediska jejich příčin na chyby vzniklé již u výrobce nebo dodavatele zařízení např.: neproveden výpočet na únavu, konstrukční závady, závady z instalací nádob, nevhodně umístěná výstroj, štítek apod. Dále pak na nedostatky zapříčiněné provozovateli zařízení jako jsou např. neevidování počtu cyklů, nedostatky v dokumentaci nádob, nedostatečné vyhodnocení rizik, neodborné opravy, nekontrolovaná případně neúplná výstroj; a také na nedostatky revizních techniků např. není uveden aktuální počet zatěžovacích cyklů a není provedeno porovnání s výpočtovou hodnotou, čímž není řádně zjištěn stav nádoby tak, jak je stanoveno v čl. 122 písm. c) ČSN 69 0012; revizní technik nedoplnil vnitřní revizi nedestruktivními zkouškami vysoce zatížených oblastí, a to obzvláště zkouškou na povrchové trhliny a ultrazvukovou zkouškou.

Přínosem prováděných kontrol je skutečnost, že zaměstnavatelé byli upozorněni na plnění povinností souvisejících s provozem tlakových zařízení. Plnění těchto povinností by mělo vést k zodpovědnějšímu přístupu při zajištění bezpečného a spolehlivého provozu tlakových zařízení a tím i snížení rizika možného ohrožení zdraví.

Kontrolou bylo dále zjištěno, že všichni kontrolovaní revizní technici mají pro svoji činnost platná osvědčení a oprávnění. Z předložených zpráv o revizích je patrná zásadní rozdílnost ve zpracování, zejména technických podkladů, vyplývající z délky praxe v oboru.

Některá kontrolní zjištění prokázala u tlakových nádob provozovaných v režimu cyklického namáhání u tlakových nádob stabilních nižší technické znalosti a praktické zkušenosti revizních techniků než tato oblast v prevenci rizik vyžaduje. Proto je nutno doporučit provádění kontroly revizních techniků i při plnění úkolů v oblasti VTZ nejen v roce 2013, ale jako stálý trend.

Je zřejmé, že nemohlo být vyhledáno 100 % všech nádob s konstrukčním a provozním charakterem dle zadání tohoto úkolu a není vyloučeno, že v budoucnu technologie s těmito typy vyhrazených zařízení budou vznikat. Proto by mělo být samozřejmostí, že v dalších letech, každý inspektor se zaměřením na vyhrazené tlakové zařízení, pokud při výkonu své kontrolní činnosti i v rámci jiného úkolu zjistí, že je provozována tlaková nádoba stabilní charakterizovaná dle zadání tohoto úkolu, tak provede její kontrolu v rozsahu tohoto úkolu. V některých oborech např. potravinářství, výroba stavebních hmot a zdravotnictví se ukázalo, že existuje poněkud nižší úroveň péče o vyhrazená tlaková zařízení, z tohoto důvodu je vhodné doporučit zaměřit se i na tyto oblasti a přispět tak k zvýšení úrovně bezpečnosti provozovaných zařízení.

Zařízením namáhaným nízkocyklovou únavou a tlakovým nádobám s rizikem výbuchu expandujících par vroucí kapaliny, je nutné se i nadále věnovat a pokračovat s obdobným zaměřením samostatného úkolu i v budoucnu. Z jednotlivých protokolů vyplývá, že byly využity zkušenosti a znalosti inspektorů z poznatků šetření, spojených se smrtelnými a závažnými pracovními úrazy. Byly stanoveny opatření k eliminaci těchto rizik s termíny k jejich opatření. Dále byly uvedeny další doporučení nad rámec opatření, které stanovují právní předpisy a normativy, tak aby se předcházelo vzniku nových rizikových faktorů při provozu těchto zařízení.

Naplnění a realizace tohoto úkolu byla velmi přínosná pro zvýšení bezpečnosti provozu předmětných tlakových zařízení, pro snížení obecného rizika a eliminaci případných tragických událostí, ke kterým došlo v minulosti. Stejným způsobem kladně hodnotily zaměření kontrol a uložené opatření a doporučení i zástupci kontrolovaných subjektů při projednávání závěrů inspekcí.

VI. Bezpečnost práce při provozu jevištních technologických zařízení a zdvihacích plošin pro osoby s omezenou pohyblivostí v divadlech a ve veřejně přístupných budovách

Úvod

Celostátně prováděná kontrola daného tématu byla provedena naposledy ve větší míře v roce 2001. Nutnost věnovat této problematice mimořádnou pozornost, mimo jiné i revizním technikům zdvihacích zařízení, vyplývá ze stále vznikajících poruch při provozu těchto zařízení s přihlédnutím k rizikům ohrožení i občanské veřejnosti; dále na základě řady podnětů od občanů i zaměstnanců. Objekty divadel a kulturní zařízení provozující např. kladkostroje, zdvihací zařízení na kulisy, nákladní výtahy, propadliště apod. prošly v minulých letech řadou změn ve vlastnických poměrech a lze tedy předpokládat, že se tyto změny negativně projeví na úrovni péče o bezpečnost práce zaměstnanců a na technickém stavu zařízení.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověřit, jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti zaměstnavatele pro zajišťování bezpečnosti práce. V případě zdvihacích plošin pro osoby s omezenou pohyblivostí omezit jejich ohrožení, ale také ohrožení příslušného doprovodu při možném kontaktu s těmito zařízeními. Při provozu jevištních technologických zařízení zajistit bezpečný způsob používání zařízení, který by vedl ke snižování rizika vzniků pracovních úrazů např. herců.

Zadání úkolu

Ke kontrole byla vybrána větší divadla, aktivní kulturní zařízení, u plošin určených pro osoby s omezenou pohyblivostí dále pak zdravotnická zařízení, pošty, nádraží apod. Kontroly byly dle předmětu kontrol zaměřeny na následující oblasti:

- systém obecné prevence tzn. odborná způsobilost obsluh, vedení předepsaných provozních dokladů se zaměřením na návod od výrobce, revizní knihu, údržbový deník, u zdvihacích plošin pak na řádné a viditelné značení ovládacích prvků,
- zajišťování předepsaných kontrol a údržby zařízení tzn. revize zařízení u technických zařízení, revize a revizní zkoušky včetně kontroly odborné způsobilosti revizního technika ZZ, např. kvalita práce a obsah protokolu, platnost oprávnění a osvědčení,

- ověření stavu pochozích ploch, jevištních lávek, ochranných zábradlí, ocelových schodišť a výstupních žebříků, ověření funkce koncových poloh a prvků zdvihacích zařízení, ověření funkce bezpečnostních vypínačů u krajních poloh zvedacích stolů, jevištních propadů a nákladních výtahů nebo plošin a na rizika vyplývající z provozu, u zdvihacích plošin pak zejména na omezení možného ohrožení cílených osob a jejich doprovodu, střížná místa, možnost pádu zdvižené plošiny, možnost střetu s pevnou částí okolní konstrukce.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Kontrolní činnost byla provedena ve **425 subjektech**; bylo zjištěno celkem 957 nedostatků. Dále bylo provedeno 27 kontrol následných zaměřených na splnění uložených opatření. S ohledem na porušování předpisů ve vztahu ke kontrolním objektům po nedostacích v oblasti řízení péče a bezpečnosti práce, byly také zjištěny nedostatky ve vztahu k jevištním technologickým zařízením, což odpovídá záměru stanoveným tímto úkolem.

Základní údaje:

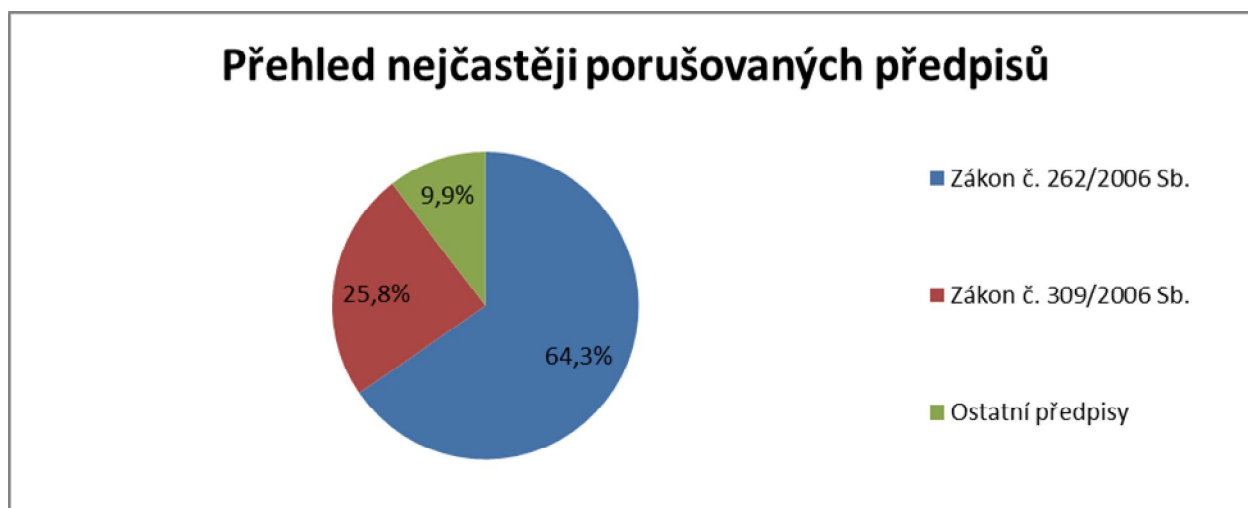
Počet kontrolovaných subjektů	425
Počet kontrol úkolu	430
Počet následných kontrol	27
Počet zjištěných nedostatků	957
Násobnost zjištěných nedostatků	1 593
Počet vydaných TOO	67
Počet inspektorů VTZ ke kontrole	18

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v oblasti prevence rizik (§ 102), dále v oblasti nezajištění školení a neurčení obsahu a četnosti školení včetně nevedení evidence o školení zaměstnanců (§ 103) a nepřidělení OOPP dle vlastního seznamu (§ 104), dále zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek BOZP, a to v oblasti požadavků na výrobní a pracovní prostředky a nářadí (§ 4 odst. 1 písm. c)) a v oblasti požadavků na organizaci práce a pracovní postupy (§ 5 odst. 1).

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	615	276	64,3
Zákon č. 309/2006 Sb.	247	102	25,8
Ostatní předpisy	95	47	9,9
Celkem	957	425	100,0

% ze zjištěných porušení předpisů:

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102 odst. 3, 4	prevence rizik, zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele, na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění	217
§ 103 odst. 2	zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP	209
§ 103 odst. 3	zaměstnavatel je povinen určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení	189

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. c)	zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány	2
§ 5 odst. 1	zaměstnavatel je povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti	185

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu

Systém obecné prevence - prevence rizik

Zaměstnavatelé při kontrole předkládali dokumentaci o vyhledaných rizicích včetně stanovených opatření k provozu konkrétních používaných technických zařízení. V některých případech vyhledávání rizik, včetně stanovení opatření je prováděno formálně, tzn. jsou pouze okopírována rizika podle nějakého vzoru, vyhledaná rizika tak nekorespondují v plném rozsahu s prováděnou činností a s provozovanými technickými zařízeními. Zaměstnanci jsou s riziky týkajícími se používaných technických zařízení seznámeni zpravidla ve všeobecném školení zaměstnanců bezpečnostními technikami.

Systém prevence technických zařízení

Odborná způsobilost obsluh jevištní techniky byla ve většině případů prováděna revizními technikami jevištní techniky a o jejich proškolení byl proveden zápis s jeho obsahem do revizní knihy jevištních zařízení. Odborné prohlídky a pravidelné zatěžkávací zkoušky jevištních zdvihacích zařízení byly provedeny v požadovaném rozsahu a se zápisy v souladu s ČSN 91 8112. U vedení dokumentace k provozování zvedacích jevištních zařízení bylo zjištěno několik závad, např. nebyly vystaveny nebo vedeny revizní knihy a údržbové deníky. Při kontrole značení ovládacích prvků u zdvihací plošiny pro osoby s omezenou pohyblivostí nebyly zjištěny nedostatky. V některých případech neměl provozovatel k dispozici návod pro obsluhu a údržbu zdvihacích plošin pro osoby s omezenou pohyblivostí.

Kontrola na pracovišti

Při kontrolách bylo zjištěno, že provozovatelé divadel zajišťují provedení předepsaných prohlídek a zkoušek jevištních zařízení ve stanovených termínech a u příslušných revizních techniků jevištního tahového zařízení. Nedostatky byly zjištěny u některých kulturních zařízení, tzn. u kulturních domů, kde odpovědní zaměstnanci nevěděli, koho si pozvat a tak se obraceli na revizní techniky zdvihacích zařízení s osvědčením I, II podle vyhlášky č. 19/1979 Sb. Většina těchto revizních techniků neměla však ponětí o existenci ČSN 91 8112, což se projevilo negativně na obsahu provedených revizí, tak ve školení obsluh tahového zařízení. Byly však také zjištěny i nedostatky týkající se neplatného oprávnění a osvědčení revizních techniků.

Oblast pracovních podmínek

Při fyzické kontrole provozovaných jevištních zařízení a zdvihacích plošin např. stavu pochozích ploch jevištních lávek, ochranných zábradlí, ocelových schodišť, výstupních žebříků, ověření funkce koncových vypínačů, atd. bylo zjištěno nejvíce závad u zajišťování osvětlovacích těles, reproduktorů a lustrů pojistným lankem. Další častou závadou byly špatně namontované svorky nebo nedodržení počtu svorek a jejich rozteče mezi nimi s ohledem na průměr lana u jevištních tahů. U zdvihací plošiny pro osoby s omezenou pohyblivostí při jejich fyzické kontrole nebyly zjištěny nedostatky.

Vybavení OOPP

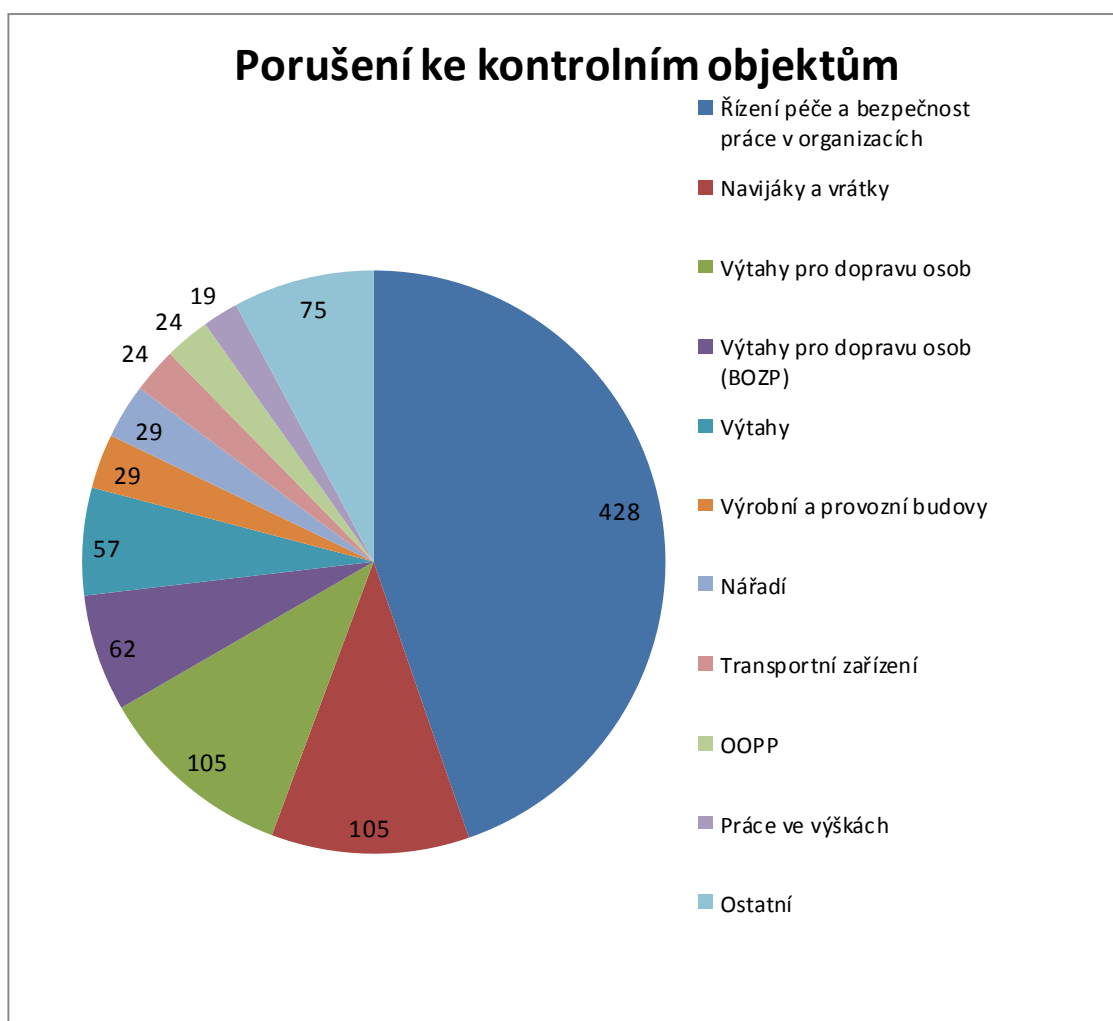
V kontrolní činnosti OOPP byl dán důraz například na ověření zpracovaného seznamu OOPP v návaznosti na jednotlivé profese, na lhůty výměn jednotlivých OOPP, zda pověřená osoba zajišťuje pravidelné kontroly ochranných prostředků, jejich údržbu a výměnu po uplynutí životnosti a zda zaměstnanci byli seznámeni se správným používáním osobních ochranných prostředků. Lze konstatovat, že v řadě případů bylo zjištěno, že zaměstnavatel OOPP neposkytuje podle vlastního seznamu na základě vyhodnocených rizik a konkrétních podmínek práce.

Doporučení

Kontrolovaným subjektům, u kterých byly zjištěny nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a tyto nedostatky nebyly odstraněny v průběhu kontroly, byly inspektory stanoveny přiměřené lhůty k jejich odstranění a stanovena povinnost zaslat písemnou zprávu o přijatých opatřeních k odstranění zjištěných nedostatků.

Porušení ke kontrolním objektům:

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
Výrobní a provozní budovy	33	54	29	22
Práce ve výškách	26	43	19	14
Tlakové nádoby k dopravě plynů	7	11	5	5
Nářadí	38	64	29	28
Žebříky	26	43	19	18
Výtahy	38	64	57	18
Výtahy pro dopravu osob	141	237	105	62
Výtahy (BOZP)	7	11	5	5
Výtahy pro dopravu osob (BOZP)	84	140	62	41
Jeřáby a jiná zdvihadla	32	54	24	14
Navijáky a vrátky	115	194	105	56
Prostředky pro vázání, zavěšení a uchopení	7	11	10	5
Transportní zařízení	19	32	24	15
Řízení péče a bezpečnost práce	330	549	428	93
Evidence a registrace PÚ a hlášení nehod	7	11	5	5
Osobní ochranné pracovní prostředky	33	54	24	14
Pracovní prostředí	7	11	5	5
Regály	7	11	5	5

Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy ve smyslu zákona 251/2005 Sb., o inspekci práce. Bylo uloženo celkem **11 pokut** za správní delikt v celkové výši **631.000 Kč**.

Závěr

Kontrolní činnost při plnění úkolu byla provedena v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Zadání a cíle úkolu byly splněny podle požadavků úkolového listu. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné, a tudíž je nutné této oblasti věnovat i nadále trvalou pozornost.

Dále však setrvává stav, kdy vyhledávání pracovních rizik na pracovištích je převážně formální a rizika se neřeší odpovídajícím způsobem v rámci zpracovaných SBP ani jiných dalších předpisů např. technologických postupů apod. Většina zjištěných nedostatků byla zaznamenána v řízení provozu ZZ. Technické závady byly v menšině zjištěných nedostatků. Lze usuzovat, že technickým zařízením je věnována větší péče, než jejich obsluhám.

Při prováděných kontrolách zejména u malých a středních subjektů bylo zplnomocněnými zástupci a bezpečnostními techniky velmi kladně hodnoceno poskytování bezplatného poradenství inspektory přímo na pracovištích kontrolovaných subjektů, což mimo jiné přispělo i ke zvýšení úrovně bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci u kontrolovaných subjektů. Zejména v průběhu následných kontrol byly kontrolované subjekty informovány o nových změnách právních a ostatních předpisů pro danou problematiku a hlavním úkolu. Výsledky kontrol prokázaly, že jsou pro kontrolované subjekty přínosem zejména v tom, že jsou prezentovány praktické příklady a současně vysvětlena účelnost přijatých opatření v prevenci rizik. Kontrolou bylo také ověřeno plnění opatření k omezování rizik spojených s provozem, údržbou a obsluhou zdvihacích zařízení. U všech kontrolovaných subjektů bylo vydáno opatření k odstranění zjištěných závad a bylo vyžadováno podání písemné zprávy o přijatých opatřeních kontrolovaného subjektu a o způsobu odstranění závad.

VII. Bezpečnost skladového provozu

Úvod

Zadání mimořádné kontrolní akce vycházelo z jednání odborné pracovní skupiny pro manipulaci s materiálem a skladování a z výsledků kontrolní činnosti ve skladovém provozu, která byla provedena v roce 2004 v návaznosti na vyhodnocení účinnosti kampaně SLIC z roku 2008 provedenou v maloobchodní síti v oblasti manipulace s břemeny. Hlavní důvod pro uskutečnění kontrolní činnosti byla také skutečnost, že ve skladovém provozu např. v logistických centrech a velkoskladech je dlouhodobě vykazována zvýšená pracovní úrazovost; v roce 2011 se stalo 8 smrtelných pracovních úrazů. V oblasti skladování podniká řada nových subjektů, a to jak právnických, tak i fyzických osob, z nichž někteří jsou bez potřebných zkušeností a znalostí problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo zejména ověřit, jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti zaměstnavatele pro zajišťování bezpečnosti práce skladového provozu.

Zadání úkolu

Ke kontrole byly vybrány subjekty zejména se zaměřením na logistická centra a velkosklady, nebo subjekty vykazující zvýšenou pracovní úrazovost spojenou se skladovými provozy. Kontroly byly provedeny v období červenec – září 2012 a byly dle předmětu kontrol zaměřeny na konkrétní oblasti:

- systém řízení BOZP v kontrolovaných subjektech, tzn., zda zaměstnavatel stanovil obsah, četnost, způsob ověřování znalostí a způsob vedení evidence o provedeném školení, zda zaměstnavatel vyhodnotil a seznámil s konkrétními riziky spojenou se skladovým provozem a zda přijal opatření k jejich odstranění, a to zejména u manipulačních vozíků s vlastním pohonem a vozíků ručně vedených, dále u vyrovnávacích můstků používaných skladových systémů včetně manipulačních jednotek a regálových zakladačů,
- zda zaměstnavatel poskytuje OOPP bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocených rizik a konkrétních podmínek práce a zda zaměstnavatel kontroluje jejich používání,
- zda zaměstnavatel organizuje práci a stanovil pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti,

- zda zaměstnavatel zajišťuje, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány a zda jsou pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.

Základní údaje:

Počet kontrolovaných subjektů	157
Počet kontrol úkolu	157
Počet následných kontrol	1
Počet zjištěných nedostatků	614
Násobnost zjištěných nedostatků	787
Počet vydaných TOO	20
Počet inspektorů ke kontrole	11

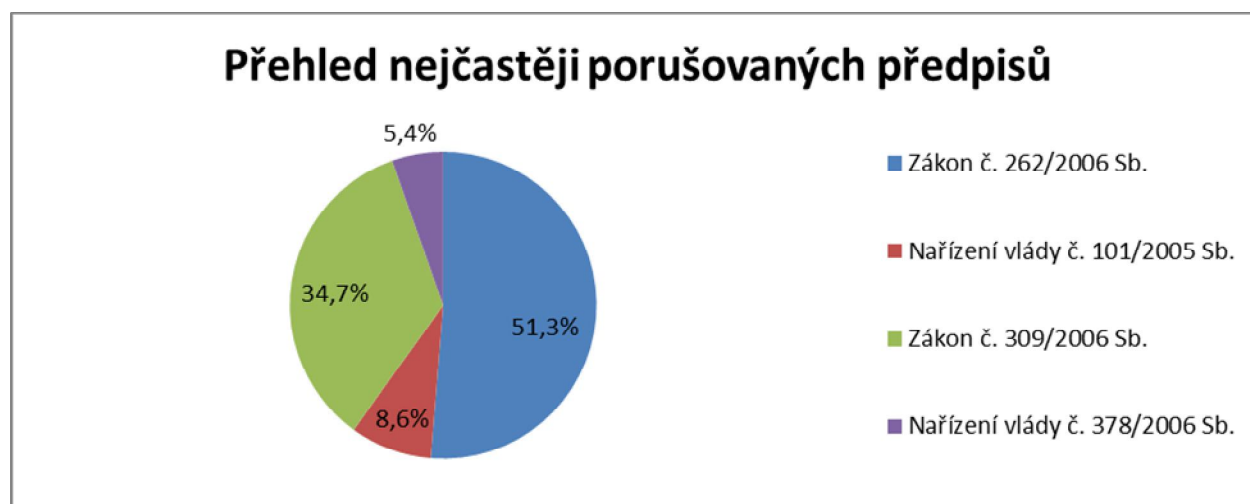
Zhodnocení kontrolní činnosti

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v oblasti prevence rizik (§ 102 odst. 1, 3 a 4), oblast školení (§ 103 odst. 2 a odst. 3) a oblast neposkytování OOPP dle vlastního seznamu (§ 104 odst. 5), dále zákon č. 309/2006 Sb., požadavky na pracoviště a pracovní prostředí (§ 2 odst. 1), požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení (§ 4 odst. 1 písm. c)) a požadavky na organizaci práce a pracovní postupy (§ 5 odst. 1), dále NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, ve znění pozdějších předpisů (§ 4 odst. 2 a 3) a NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí (§ 4 odst. 1).

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušených §	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	315	80	51,3
Zákon č. 309/2006 Sb.	213	54	34,7
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	33	9	5,4
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	53	14	8,6
Celkem	614	157	100,0

% ze zjištěných porušení předpisů:

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§102 odst. 1, 3, 4	prevence rizik, zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele, na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění	135
§103 odst. 2	zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP	43
§103 odst. 3	zaměstnavatel je povinen určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení	45
§104 odst. 5	OOPP přísluší zaměstnanci od zaměstnavatele bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik	92

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 2 odst. 1	zaměstnavatel je povinen zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska BOZP odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí	5
§ 4 odst. 1 písm. c)	zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány	103
§ 5 odst. 1	zaměstnavatel je povinen organizovat práci a stanoví pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti	65

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 2, 3	zařízení musí být vybaveno provozní dokumentací. Následná kontrola musí být prováděna nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu MPBP, průvodní dokumentací nebo normové hodnoty. Provozní dokumentace musí být uchovávána po celou dobu provozu zařízení.	3

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště pracovní prostředí:

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1	pracoviště a pracovní prostředí musí splňovat další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny např. v příloze 10. Skladování a manipulace s materiálem a břemeny.	3

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Systém obecné prevence – prevence rizik

Ve skladových provozech se inspektoři při kontrolách setkávali se stále se opakujícími nedostatky na úseku prostorových řešení, např. nevhodné uspořádání skladových prostor, úzké a materiálem zužované komunikace, nedostatečný manipulační prostor, dopravně provozní řešení v řadě případů vytváří riziko konfliktu pěší versus manipulační technika. Častá je nedostatečná i kapacita skladů, zejména vzhledem k možnosti průběžného ukládání dodaného zboží a také zboží, které je expedováno. Nejsou vytvořeny dostatečně vhodné manipulační prostory pro zboží, které je dovezeno a které je expedováno, většinou se ukládá do uliček mezi regály a stohy. Největším nedostatkem se však ukázalo vyhledávání a hodnocení rizik na pracovišti a následné seznamování zaměstnanců s vyhledanými riziky a návody pro obsluhu.

Školení BOZP

V oblasti odborné způsobilosti lze konstatovat totéž, co v jiných oblastech podnikání, že osnovy školení obsahují především obecně platné předpisy k zajištění bezpečnosti práce bez ohledu na pracovní činnosti zaměstnanců. Z hlediska zodpovědnosti zaměstnavatele za vznik pracovních úrazů chybí např. ve školení návody na obsluhu konkrétních technických zařízení, např. ručně vedených vozíků, motorových vozíků apod., dále interní předpisy (především

pracovní postupy prováděných prací) a Místní řády skladů jsou spíše formálně opsané normy než předpisy reflektující místní podmínky.

Při nástupu nového zaměstnance často probíhá jen jeho formální seznámení s obecnými předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a to tak, že je mu předložena k podpisu osnova všeobecného vstupního školení a je mu řečeno, aby si obsah sám přečetl. Zaměstnanec je pak zařazen na pracoviště, aniž by mu byly zásady bezpečného chování při práci zdůrazněny. Dále bylo při kontrolní činnosti zjištěno, že zaměstnanci ve skladových provozech nemají ve většině případů žádnou základní znalost a zkušenost s možnými výše uvedenými riziky např. mladí řidiči manipulačních vozíků, kteří berou jízdu s vozíkem jako zábavnou činnost, např. jezdí rychle, ostře zatáčí, převážejí nestabilní náklady materiálu apod.

Systém prevence technických zařízení

Další vážnou neshodou je neprovádění předepsaných revizí technických zařízení, údržby a pravidelných kontrol těchto zařízení. V některých případech chybí provozní dokumentace, a to zejména u starších technických zařízení.

Kontrola na pracovišti:

Při skladování zejména do stohů se vyskytují problémy stability skladovaného materiálu a manipulačních jednotek, nevhodná místa ukládání materiálu, ruční manipulace s těžkými břemeny. Některé regálové police vykazovaly známky deformací vlivem přetížení skladovaným materiálem, případně vinou poškození (manipulační technikou) a neprovedení okamžité opravy.

Oblast pracovních podmínek

Komunikace ve skladech nejsou v některých případech značeny, nebo je toto značení již opotřebovano, případně není respektováno.

Vybavení OOPP

Vážným zjištěním v řadě případů je, že zaměstnavatelé neposkytují OOPP podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. OOPP se poskytují pouze dle potřeby, nikoliv v souladu s tímto zpracovaným předpisem.

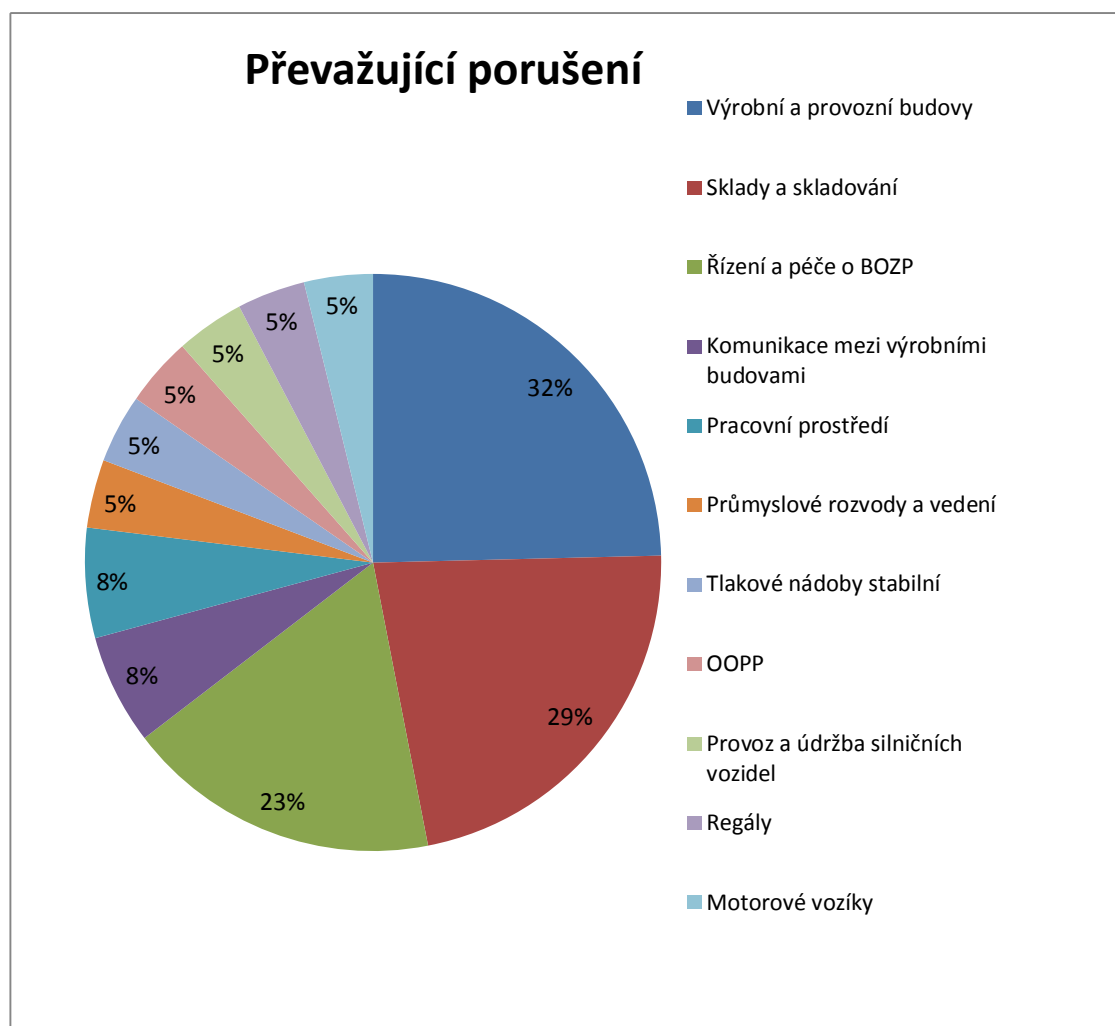
Opatření k úrazovosti

U kontrolovaných subjektů jsou vedeny záznamy o všech úrazech v knize úrazů a byla proti opakování pracovních úrazů přijata jak technická, tak organizační opatření spočívající v seznámení zaměstnanců s úrazovým dějem včetně nového proškolení.

Porušení ke kontrolním objektům:

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
Výrobní a provozní budovy	129	167	129	32
Komunikace mezi výrobními provozními budovami	29	39	29	8
Průmyslové rozvody a vedení	19	26	19	5
Tlakové nádoby stabilní	19	26	19	5
Chladicí zařízení	5	8	5	1
Zařízení pro rozvod plynů	11	14	11	3
Nářadí	11	14	11	3
Žebříky	11	14	11	3
Jeřáby a zdvihadla (BOZP)	7	9	7	2
Prostředky pro vázání, zavěšení a uchopení břemen	11	14	11	3
Motorové vozíky	21	25	21	5
Sklady a skladování	124	156	124	29
Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	98	126	98	23
Evidence a registrace pracovních úrazů a hlášení nehod a por.	10	13	10	3
OOPP	20	25	20	5
Pracovní prostředí	35	41	35	8
Provoz a údržba silničních vozidel	25	32	25	5
Rozvodná zařízení	5	7	5	1
Regály	24	31	24	5

Přehled převažujících porušení:

Sankce

V rámci úkolu bylo uděleno za správní delikt celkem **15 pokut** v celkové výši **390.000 Kč**.

Závěr

Na základě výše uvedeného a vzhledem k zadání mimořádné kontrolní akce a vzhledem k časovému omezení lze konstatovat, že zadání, předmět kontroly i cíle mimořádné kontrolní akce byly splněny. Součástí téměř každé kontroly byla rovněž poradenská činnost a osvěta v oblasti bezpečnostních a pracovně právních předpisů vyplývající ze zákona č. 251/2005 Sb.

Kontroly byly subjekty vnímány ve většině případů kladně s konstruktivním přístupem k řešení zjištěných nedostatků, které vznikají spíše z neznalosti, případně provozního stereotypu, kdy např. některé nedostatky vznikají špatnými pracovními postupy, které

přestane časem provozovatel takto vnímat, stanou se běžnými, a teprve kontrola upozorní, že se již jedná o nebezpečné způsoby práce a riziko ohrožení života a zdraví.

Kontrolní činnosti v oblasti bezpečnosti skladového provozu, a to manipulaci ruční i pomocí mechanizačních prostředků je nutno věnovat trvalou pozornost a úkol v termínu nejpozději do dvou let zopakovat. Je také vhodné zvážit, zda mimořádnou kontrolní akci nebo hlavní úkol v oblasti bezpečnosti skladového provozu zaměřit jen na konkrétní oblast, kterou mohou tvořit např. skladování nápojových sudů, skladová centra přepravních společností, sklady nebezpečných látek, venkovní sklady, skládky apod.

VIII. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi

Úvod

Zadáním úkolu bylo provádět kontroly plnění povinností zadavatelů staveb a koordinátorů BOZP na staveništi, kde současně působili zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, a dále v případech, kdy celková předpokládaná doba trvání prací a činností přesáhla dobu určenou v § 15 zákona č. 309/2006 Sb., a na stavbách, kde byly vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo zdraví. Výběr kontrol zadavatelů staveb vycházel z regionální znalosti staveb inspektorů, z poznatků o stavbách a jejich zhotovitelích v rámci přípravy na kontroly a z přehledu oznámení o zahájení prací zasílaných na oblastní inspektoráty práce.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověřit, zda zadavatelé staveb a koordinátoři BOZP na staveništi vyžadují a dodržují povinnosti uložené zákonem č. 309/2006 Sb. a NV č. 591/2006 Sb., zda prosazují zvyšování úrovně bezpečnosti práce na stavbách a tím působí na snižování pracovní úrazovosti, způsobené nedostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích a úkolech prováděných jednotlivými zaměstnanci pro bezpečný výkon práce.

Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny na otázky:

- zda zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na OIP, zda oznámení splňuje náležitosti přílohy č. 4 k NV č. 591/2006 Sb. a zda je zajištěno jeho vyvěšení na staveništi,
- zda zadavatel stavby zajistil, aby byl před zahájením prací na staveništi zpracován plán bezpečnosti a ochrany zdraví,
- zda na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, zadavatel určil potřebný počet koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb.,
- zda zadavatel zavazuje zhotovitele stavby k součinnosti s koordinátorem BOZP,
- zda koordinátor plní povinnosti dané § 18 zákona č. 309/2006 Sb. a § 7 a 8 NV č. 591/2006 Sb.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci úkolu bylo provedeno **370 kontrol** u 347 subjektů. Z celkového počtu 481 zjištěného nedostatku bylo ve 168 případech uloženo opatření k odstranění zjištěných nedostatků podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce. V 313 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

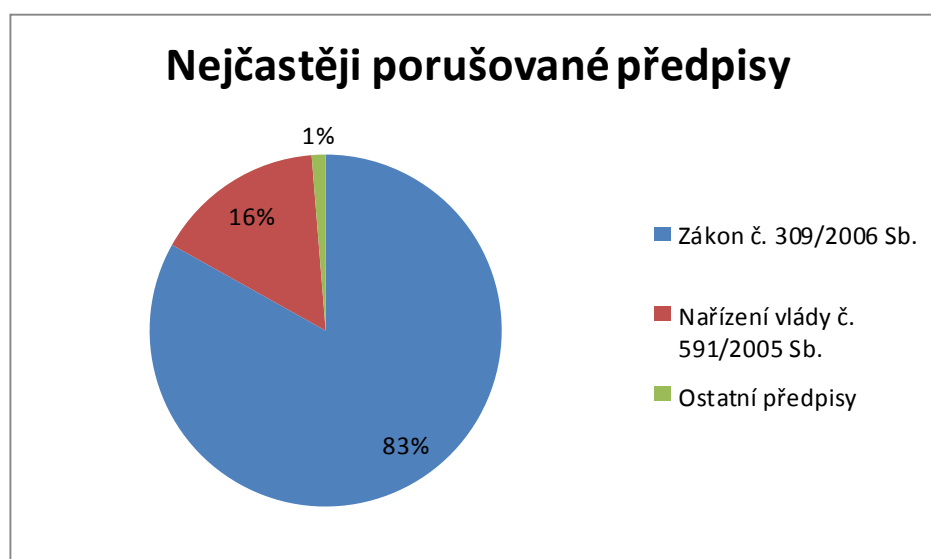
Základní údaje:

Počet kontrolovaných subjektů	347
Počet kontrol	370
Počet zjištěných nedostatků	481

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a NV č. 591/2005 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušených §	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb.	404	355	83,1
Nařízení vlády č. 591/2005 Sb.	76	74	15,6
Ostatní předpisy	6	6	1,3
Celkem	486	435	100,0

Porušení ke kontrolním objektům:

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
Nezjištěn	78	82	78	29
Výrobní a provozní budovy	3	3	3	2
Staveniště	254	272	257	123
Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	139	144	141	67
Ostatní	7	7	7	4

Kontrolní část:

A. Povinnosti zadavatelů staveb

Zaslání oznámení o zahájení prací

Zadavatel stavby má povinnost, pokud stavba splňuje stanovená kritéria, zaslat místně příslušnému oblastnímu inspektorátu práce oznámení o zahájení prací podle § 15 zákona č. 309/2006 Sb. (dále oznámení). Podle poznatků z provedených kontrol je zřejmé, že se povinnost v povědomí zadavatelů staveb ve značné míře již zažila. Splnění této povinnosti není pro zadavatele staveb náročné a oznámení bývá zasíláno i tehdy, kdy povinnost podle zákona nevznikla. K této skutečnosti zcela jistě přispěla možnost represivního opatření, tj. uložení pokuty za neplnění povinností zadavatele stavby.

Při kontrole doručených oznámení o zahájení prací většina z nich vykazovala nějaký nedostatek. Jednalo se zejména o chybějící určení koordinátorů ve fázi přípravy, neuvedení identifikačního čísla zadavatele, zhotovitele a neuvedení termínu dokončení stavby, nedostatečný popis stavby s výčtem prací se zvýšeným rizikem.

Zpracování plánu BOZP na staveništi

Z hlediska kontroly plánů BOZP je z poznatků získaných při posuzování projektových dokumentací nebo při kontrolách na staveništích možno konstatovat, že problémy plánů spočívají ve lhůtě zpracovávání, kdy jsou zpracovávány na „poslední chvíli“, tzn. po dokončení projektové dokumentace ve fázi přípravy stavby (dokumentace pro stavební povolení), a často jsou zpracovávány až při realizaci staveb koordinátory ve fázi realizace stavby. Z hlediska obsahu, který je většinou obecným výpisem citací z NV 591/2006 Sb. a NV 362/2005 Sb., jsou nezřídka v textu informace z jiné stavby, neboť dle projektové dokumentace dané stavby se popisované práce uvedené v plánu vůbec nevyskytují. Oblíbeným tématem plánů je uvádění informací typu povinnosti zadavatele, stavbyvedoucího,

koordinátora, poskytování první pomoci při úrazech el. proudem, traumatologický plán atp. V plánech naopak nejsou uvedena potřebná opatření z hlediska časové potřeby i způsobu provedení, nejsou rovněž upraveny na skutečný stav a postupně v průběhu realizace přizpůsobeny podstatným změnám, jak stanoví § 15 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb.

Určení potřebného počtu koordinátorů na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele stavby současně

Stále přetrvává problém, že nejsou zadavateli určováni koordinátoři ve fázi přípravy stavby. Dokud nebude změnou zákona č. 251/2005 Sb. umožněno uložit sankci za tento nedostatek, nelze předpokládat zlepšení stavu, neboť zjištění neurčení koordinátora v pozdější době (po předání staveniště) nemá váhu, protože zadavatele nelze potrestat sankcí za nesplnění požadavků zákona ani nelze uložit opatření k dodatečnému určení koordinátora, neboť přípravný proces je již uzavřen.

Z hlediska určování koordinátorů bylo zjištěno, že zadavatelé staveb převádějí smluvně povinnost zajistit koordinátora na zhotovitele stavby, takže ne vždy jsou určeni zadavatelem, ale jsou určováni technickým dozorem investora, projektanty nebo zhotoviteli, což není možno považovat za splnění požadavku zákona. V případech, kdy zhotovitel koordinátora platí, potom koordinátor pracuje ve prospěch toho zhotovitele, od kterého dostává odměnu a ten má možnost ho i značně ovlivňovat, což BOZP nijak neprospívá.

Povinnosti zadavatele ke koordinátorovi

Zadavatelé uzavírají se zhotoviteli obchodní smlouvy, do kterých problematika spolupráce s koordinátorem nebývá běžně zapracována. Smluvně je ošetřeno maximálně provádění činností v souladu s požadavky BOZP a smluvní sankce za neplnění. Vazba na koordinátora a povinnost součinnosti s koordinátorem není smluvně dostatečná, případně není vůbec stanovena. Častou situací je řetězení zhotovitelů, kdy si subdodavatel přizve k realizaci dalšího „podzhotovitele“, se kterým uzavře smlouvu. Vzhledem k těmto situacím, kdy o dílčích zhotovitelích investor neví, nejsou tyto podzhotovitelé zavazováni k součinnosti s koordinátorem. Smluvní zavázání všech zhotovitelů k součinnosti s koordinátorem je v mnoha případech řešeno formálně a zavázání končí na „prvním článku řetězce subdodavatelů“.

B. Povinnosti koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

Oproti loňskému roku došlo ke zlepšení činnosti koordinátorů a snížení počtu nedostatků.

V činnosti koordinátora ve fázi realizace však jsou často zjišťovány následující nedostatky:

Neinformují zhotovitele o rizicích, která se vyskytují na staveništích s postupem výstavby - prakticky je tento požadavek naplněn administrativním předáváním nejrůznějších registrů rizik bez vazby na konkrétní dění na staveništi. Mnohdy je to prováděno mimo koordinátora přímo mezi zhotoviteli na stavbě.

Nekoordinují opatření k zajištění bezpečnosti práce na staveništi. Je zjišťováno, že v plánech BOZP nejsou uvedena konkrétní řešení opatření v oblasti BOZP a koordinátor koordináční opatření neřeší.

Nekontrolují dodržování plánu BOZP. Prokazatelně je to zjištěné ve vazbě na další povinnost koordinátora, např. kontrolovat zabezpečení staveniště, které má být dle NV 591/2006 Sb. prováděno podle plánu BOZP, ale plán toto mnohdy neřeší, resp. díky způsobu jeho zpracování je řešení odlišné od poměrů na vlastním staveništi.

V organizaci kontrolních dnů, které jsou organizovány zadavatelem – technickým dozorem investora, je koordinátor jako jeden z přítomných, který dostává omezený prostor k vystoupení. Častým nedostatkem je i skutečnost, že kontrolních dnů koordinátora se zúčastňuje pouze vyšší (generální) dodavatel, a další zhotovitelé nemají o konání kontrolních dnů koordinátora povědomí ani vědomost o tom, že jim zákon ukládá zúčastňovat se těchto kontrolních dnů.

Většina koordinátorů jako základní povinnost chápe provádění kontrol na staveništích. Při této své činnosti však zjištěné nedostatky formulují v obecné rovině mnohdy formou doporučení, která nejsou směřována ke konkrétnímu subjektu, jenž je za nedostatek odpovědný.

5. Sankce

Za správní delikty zjištěné v rámci kontrol bylo uloženo celkem **37 pokut** v celkové výši **851.000 Kč**.

Závěr

V souladu se zadáním úkolu byly cíle daného hlavního úkolu splněny, a to včetně poradenské činnosti a osvěty v oblasti bezpečnostních a pracovněprávních předpisů dle ustanovení zákona č. 251/2005 Sb., zákona o inspekci práce. Z množství zjištěných nedostatků lze konstatovat, že předmět kontroly byl zaměřen vhodně a pro kontrolované subjekty byl přínosem.

Situace kolem koordinátorů BOZP a s tím spojených dalších úkonů se začíná zlepšovat, i když pouze pomalým tempem, avšak má stále vzrůstající tendenci. Povědomí o povinnostech zadavatelů staveb se za poslední roky zvýšilo. V posledních třech letech narostly počty oznámení o zahájení prací. Pokud nejsou plněny zákonné požadavky, jdou na vrub zvláště neznalosti povinností investora, zadavatele stavby, případně snahy o šetření investičních prostředků, a to nejen v soukromém sektoru, ale ve velké míře i ve veřejné správě - obcí, měst.

Závažným nedostatkem je kvalita praktických znalostí koordinátorů BOZP. V praxi se setkáváme s koordinátory, kteří jsou spíše bezpečnostními techniky, jejichž činnost se omezuje na dokumentování a sepisování závad a prohřešků, které jsou momentálně v době kontroly koordinátora na staveništi v nepořádku. Vytrácí se jakákoliv prevence rizik a časová koordinace z hlediska BOZP. Dokumentace a záznamy jsou sice jediným prokazatelným výstupem koordinátora o vyhledávání rizik a řešení problémů nebo závad, otázkou vždy je, jakou mají praktickou hodnotu. Zpracovaný plán BOZP se tak mnohdy stává pouhou nutnou administrativou, které rozumí, pracuje s ní a aktualizuje ji jen koordinátor - otázka jeho obsahu a rozsahu se tímto stává nedůležitou.

Dobrý vliv na činnost koordinátorů má povinnost postupně procházet novým přezkoušením dle novely zákona č. 309/2006 Sb., tj. časové omezení doby trvání dokladu o odborné způsobilosti koordinátorů. Koordinátoři tak postupně musí pro další činnost absolvovat tuto opakovanou zkoušku a aktualizovat si znalosti v oblasti legislativy BOZP.

IX. Kontrola zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve školách a školských zařízeních zřízených pro praktické vyučování

Úvod

Na základě poměrně velkého počtu zjištěných nedostatků z kontrol hlavního úkolu, který byl v roce 2011 zaměřen na systém BOZP u škol a školských zařízení se zaměřením na praktickou výuku, bylo žádoucí provádět i v roce 2012 kontrolu zajišťování bezpečnosti praktického vyučování a stavu technických zařízení nejen ve středních školách, učilištích, soukromých školách, ale i zařízeních zřízených pro praktické vyučování a nově také u základních škol. Dalším z důvodů byl zvyšující se počet závažných a ostatních pracovních úrazů zaměstnanců, neznalost rizik, nedostatečná úrazová prevence a také nevhodné pracovní postupy spojené s mnohdy zastaralým strojním vybavením.

Cíl úkolu

Hlavním cílem tohoto úkolu bylo zvýšit prevenci a dodržování bezpečnostních předpisů. Zlepšení znalostí předpisů BOZP u pedagogů a zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je předpokladem k postupnému snížení úrazovosti, a to jak pracovních, tak i školních úrazů dětí, žáků a studentů ve všech sférách výuky škol a školských zařízeních zřízených pro praktické vyučování.

Zadání úkolu

Kontroly byly provedeny podle stanoveného kontrolního seznamu. Předmětem kontrol byly zejména tyto oblasti:

- vyhledávání a hodnocení rizik dle druhu činností ve školách a školských zařízeních zřízených pro praktické vyučování, přijímání opatření či jejich odstranění, seznámení zaměstnanců s riziky a se stanoveným opatřením,
- zpracování vlastního seznamu pro poskytování OOPP, poskytování, seznámení a kontrola používání přidělených OOPP i během praktické výuky,
- používání nebezpečných látek a přípravků (bezpečnostní listy, seznámení s jejich účinky, bezpečným zacházením, skladování, bezpečnostní značky, značení, piktogramy),
- vedení stanovené provozní dokumentace ke strojnímu zařízení (dle zaměření praktického vyučování včetně didaktických pomůcek), pravidelné a řádné údržby, kontroly stavu strojů z hlediska bezpečnosti a vhodnosti pro bezpečný výkon práce,

- vedení provozní dokumentace, údržba a kontroly u náradí pro tělesnou výchovu, a to u zabudovaného a přenosného tělovýchovného náradí, náradí na venkovním sportovním hřišti, stacionárního tréninkového zařízení,
- řádná evidence pracovních úrazů a stanovení opatření proti jejich opakování,
- bezpečnost způsobu organizace práce a pracovních postupů i ve výukových programech (např. v chemických laboratořích, dílnách, kuchyních aj.).

Inspekční činnost ve sféře školství byla prováděna v souladu s Programem činností Státního úřadu inspekce práce na rok 2012, který byl schválen Ministerstvem práce a sociálních věcí. Kontroly byly provedeny inspektory se specializací na všeobecnou bezpečnost a kontrolní činnost byla zaměřena, jak na část administrativní, tak i na kontrolu konkrétních pracovišť a prostor praktického vyučování.

Součástí každé kontroly bylo také i poskytování základních informací a poradenství týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek v souladu s § 5 odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2012 provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce **223 kontrol**. Při kontrolách bylo zjištěno celkem **766 nedostatků**. Dále bylo navrženo v rámci kontroly 41 technickoorganizačních opatření. Pouze u 19 kontrolovaných subjektů nebylo vydáno opatření ukládající odstranění zjištěných nedostatků.

Při srovnání s rokem 2011, kdy bylo provedeno **257 kontrol**, při kterých bylo zjištěno **1081 nedostatků** a navrženo 30 technickoorganizačních opatření, tyto počty vypovídají o skutečnosti, že pokračování kontrol i v roce 2012 mělo své opodstatnění.

Z celkového počtu 766 zjištěných nedostatků bylo v 674 případech uloženo dle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. U 92 zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly.

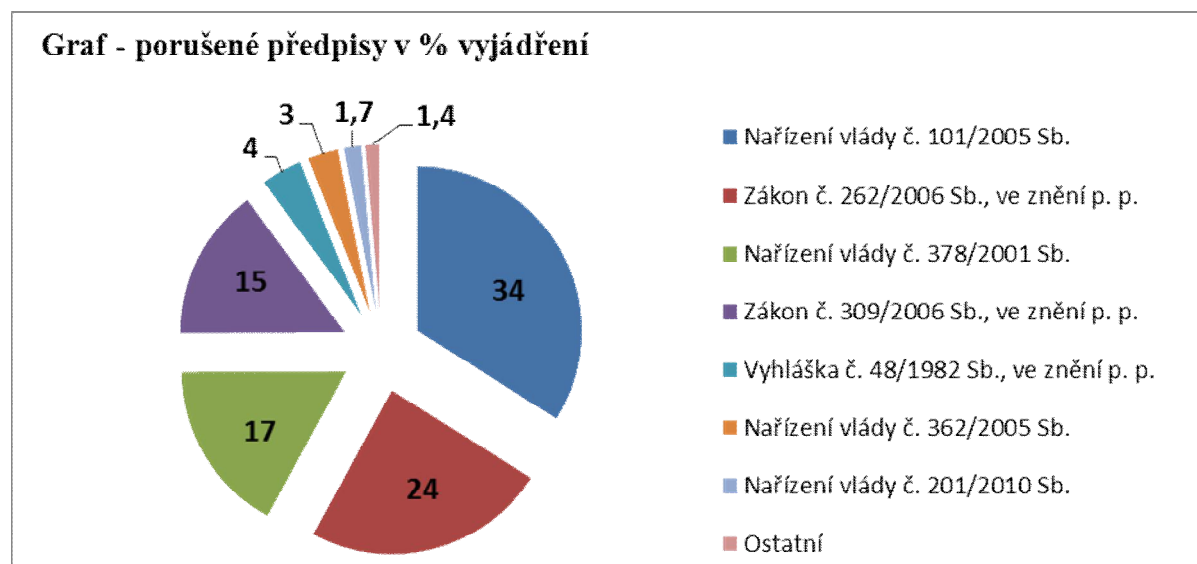
Základní údaje:

Počet kontrolovaných subjektů	223
Počet kontrol	223
Počet následných kontrol	23
Počet nedostatků	766

Nejčastěji zjištěné nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, a zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	% vyjádření daného porušení
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	286	34
Zákon č. 262/2006 Sb.	201	24
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	139	17
Zákon č. 309/2006 Sb.	125	15
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	35	4
Nařízení vlády č. 362/2005 Sb.	22	3
Nařízení vlády č. 201/2010 Sb.	14	1,7
Ostatní	12	1,4

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení NV č. 101/2005 Sb.:

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1	Pracoviště a pracovní prostředí zaměstnavatele nesplňují další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k NV č. 101/2005 Sb. (např. neoznačení nástupního a výstupního stupně schodišťových ramen, neoznačení rozvodů technického plynu dle druhu a směru dopravované látky zkorodované potrubí, nerovné podlahy apod.)	226
§ 3 odst. 1	Pracoviště zaměstnavatele nebyla po dobu provozu udržována potřebnými technickými a organizačními opatřeními ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob.	18
§ 3 odst. 3 písm. a), d)	Zaměstnavatel nezajistil uspořádání pracoviště tak, aby zaměstnanci byli chráněni před nepříznivými povětrnostními vlivy a před škodlivými účinky pracovních a technologických postupů a výrobních a technologických procesů, včetně určení osob, k jejichž povinnostem patří zajišťovat bezpečný provoz, používání, údržbu, úklid, čištění a opravy pracoviště aj.	22
§ 3 odst. 4 písm. a), b), c)	Zaměstnavatel nezajistil např. dodržování termínů, lhůt a rozsahu pro provádění kontrol, zkoušek, revizí atd. a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.	19

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.:

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 101	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, které se týkají výkonu práce.	11
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	79
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců. Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení.	48
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	34
§ 105	Zaměstnavatel nevede řádně evidenci o všech úrazech, nepřijímá opatření proti opakování pracovních úrazů.	4

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí:

- **§ 3 odst. 1 písm. a)** ve 23 případech kontrolovaný subjekt nezajistil používání zařízení k účelům a za podmínek pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací.

- **§ 4 odst. 2 v 62** případech kontrolovaný subjekt nezajistil vybavení zařízení provozní dokumentací či neprováděl následné kontroly nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanovené místním provozním bezpečnostním předpisem aj.

Porušení **zákona č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů:

- **§ 4 odst. 1 písm. c) v 72** případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize.
- **§ 6 odst. 1** ve **14** případech zaměstnavatel na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, neumístil bezpečnostní značky a značení nebo nezavedl signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Školení zaměstnanců o BOZP, zdravotní způsobilost

Nejvíce nedostatků bylo zjišťováno v osnovách školení, které často obsahovaly neplatné či neaktualizované předpisy. Osnovy školení často obsahovaly pouze obecné předpisy a neřešily seznámení zaměstnanců s konkrétními podmínkami a riziky vykonávané práce na daném pracovišti včetně seznámení s návody k obsluze technických zařízení tak, aby byly respektovány požadavky výrobce pro jejich bezpečné používání (například se jednalo o neproškolení údržbářů, zaměstnanců v provozu školní kuchyně aj.). Ojedinele bylo zjištěno, že zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům přicházejícím do styku s nebezpečnými chemickými látkami seznámení s účinky těchto látek a se stanovenými ochrannými opatřeními při manipulaci s chemickými látkami.

K posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců pro zařazení na sjednaný druh práce je přistupováno ve školách zodpovědným způsobem. Povinnost preventivních lékařských prohlídek, stanovující i školské předpisy, je důsledně plněna. Většina škol má pracovně lékařskou péči smluvně zajištěnou a probíhá dle harmonogramů v pravidelných termínech.

Časté dotazy byly směřovány na požadavky § 51 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, které se týkají posuzování zdravotní způsobilosti ke vzdělávání, k tělesné výchově a sportu. Dále pak ohledně problematiky vydávání lékařských posudků o zdravotní způsobilosti osob připravujících se na povolání, jestliže se praktické vyučování

nebo praktická příprava uskutečňuje na pracovištích právnických nebo fyzických osob nebo zároveň i ve škole nebo školském zařízení či pouze ve škole nebo školském zařízení.

Lékařské prohlídky zaměstnanců vykonávajících noční práci nebyly uskutečněny, v souladu s ustanovením § 94 odst. 2 písm. a), b) zákoníku práce u několika zaměstnanců. Jednalo se například o vychovatelky, topiče, vrátného. Dále pak často chyběly vstupní lékařské prohlídky u zaměstnanců v provozu školní jídelny, údržbářů a uklízeček.

Vyhledávání a hodnocení rizik, zajišťování úkolů v prevenci rizik

V oblasti prevence rizik byly opět zjišťovány případy, kdy přístup kontrolovaných subjektů k vyhledávání, hodnocení rizik a zejména k přijímání opatření potřebných k vyloučení či omezení těchto rizik, byl velmi často zpracován pouze v obecné rovině bez přímé vazby na všechny činnosti spojené s rizikem možného ohrožení života a zdraví zaměstnanců či žáků. Přijatá opatření v dokumentaci k hodnocení rizik ve většině případů kopírují obecně platné právní a ostatní předpisy. Kontrolované subjekty v mnoha případech zpracovávají analýzu rizik pomocí komerčních programů a takto zpracovaná rizika jsou pouze obecná bez přímé vazby na konkrétní pracoviště kontrolovaného školského subjektu.

Opomenutá rizika se často vztahovala k nezajištění bezpečného skladování, k údržbě zeleně na školních pozemcích, při správě budov a pracích ve výškách a v školních jídelnách u kuchyňských strojů. Dále pak rizika u činností v praktickém vyučování, a to např. při manipulaci s chemickými látkami používanými při praktické výuce, u pecí na vypalování keramiky a také u dřevoobráběcích strojů a dalších.

V jednom případě bylo zjištěno, že externí dodavatel, zajišťující škole úkoly v oblasti prevence rizik, neměl příslušnou kvalifikaci pro odborně způsobilé osoby.

OOPP, mycí, čistící, desinfekční prostředky a ochranné nápoje

Kontroly byly zaměřeny na zpracování směrnic o poskytování osobních ochranných pracovních prostředků na základě vyhodnocení rizik, konkrétních podmínek při činnostech ve školství a také při praktickém vyučování, poskytování OOPP, jejich vhodnost a používání při dané činnosti.

Při kontrolách byly zjištěny případy, kdy poskytování osobních ochranných pracovních prostředků bylo dle zkušeností zaměstnavatele, nikoliv na základě vyhodnocených rizik a konkrétních podmínek práce, případně OOPP nebyly poskytnuty prokazatelným způsobem. Rovněž v mnoha případech chyběl seznam pro poskytování mycích, čistících, desinfekčních

prostředků a ochranných nápojů. Negativní poznatek z kontrolní činnosti v této oblasti spočívá v tom, že školy z důvodu nedostatku finančních prostředků často prodlužují životnost OOPP, nebo se poskytují jen nejnútnejší OOPP a často na úkor kvality. V průběhu kontroly bylo zjištěno pouze v jednom případě, že kontrolovaná osoba důsledně nekontroluje používání OOPP u zaměstnanců a také u žáků při praktickém vyučování.

Pracovní úrazy

U evidencí o pracovních úrazech byly nejčastěji zjišťovány nedostatky v rozsahu informací stanovených § 2 odst. 1 nařízení vlády č. 201/2010 Sb. U několika subjektů byly obsahem jedné dokumentace pracovní úrazy zaměstnanců i úrazy žáků. Z hlediska prevence opakování pracovních úrazů byla kontrola směřována také na přijímání opatření proti jejich opakování, dále na jejich řádnou evidenci a zasílání záznamů či hlášení změn. U jedné základní školy bylo zjištěno nesplnění povinnosti ohlášení pracovního úrazu s hospitalizací zaměstnance nad 5 kalendářních dnů a také nezaslání záznamu o pracovním úrazu zaměstnance.

Stroje, technická zařízení a nářadí (provozní dokumentace, bezpečný provoz a používání, kontroly a revize)

U starších technických zařízení byla nejčastěji zjišťována absence průvodní a provozní dokumentace bez následného zpracování místního provozně bezpečnostního předpisu s požadavky na obsluhu, údržbu, termíny a rozsahy kontrol daného zařízení. V návaznosti na tento stav bylo zjištěno neprokatelné seznámení zaměstnanců s návodem k obsluze daného technického zařízení. V případě, že dokumentace byla k dispozici, byla ovlivněna stářím technického zařízení a někdy hůře čitelná.

Technické nedostatky na strojích byly zjištěny například u nezajištění vřetene u vrtačky proti samovolnému posuvu, nedostatečné či chybějící zakrytí řemenových převodů u pohonu stroje, nedostatečné zajištění části nožového hřídele u srovnávačky, provozování brusek bez ochranných stavitelných hradítek a jiné.

Ojediněle bylo také zjištěno neprovádění revizí a kontrol u automobilových zvedáků, plynových zařízení a tlakových nádob stabilních dle ČSN 69 0012. Nedostatky byly zjišťovány i na základě obsahu revizních zpráv u těchto zařízení, kdy závady uvedené v revizních zprávách přetrvávaly, nebyly odstraněny nebo jejich odstranění zaměstnavatel nedoložil. V objektu dílen nebo prostorách škol nedostatky spočívaly například v neoznačení nástupního a výstupního stupně schodišťových ramen, zkorodované plynové potrubí,

neoznačení rozvodů technického plynu dle druhu a směru dopravované látky, neutěsnění přívodu chráničkou, která procházela zdívkou. Často se vyskytl nevyhovující technický stav používaných žebříků (rozklížení, bez zajišťovacího zařízení s poškozenou postranicí).

Nářadí pro tělesnou výchovu (vedení provozní dokumentace, údržba, kontroly)

Pouze u několika subjektů bylo zjištěno nevedení provozní dokumentace u používaného nářadí pro tělesnou výchovu a také chyběly zápisy o provozní kontrole, resp. odborné technické kontrole zabudovaného a přenosného tělovýchovného nářadí odbornou firmou minimálně jedenkrát v období nepřesahujícím 12 měsíců nebo v častějších intervalech dle pokynu výrobce, v souladu s požadavky Metodické informace MŠMT č. j. 24 199 (2007-50) a Metodického pokynu MŠMT č. j. 37014/2005-25.

Elektrická zařízení (učebny, dílny, laboratoře)

Kontroly používaných elektrických zařízení ukázaly na nedostatky v oblasti používání pohyblivých a poddajných přívodů, které nebyly často kladeny a používány tak, aby nemohlo dojít k jejich poškození. Elektrické instalace nebyly vždy mechanicky pevné a spolehlivě upevněné. V ojedinělých případech byly zjištěny zásadní nedostatky u zářivkových svítidel a rozvaděčů, zejména se jednalo o přístupné živé části, a to z důvodu chybějících krytů a otevřených rozvaděčů, kdy hrozilo bezprostřední nebezpečí úrazu elektrickým proudem, nepřístupný nouzový vypínač případně neoznačení hlavních vypínačů elektrických zařízení.

V oblasti provádění revizí byly nejčastější nedostatky zjišťovány v revizích elektrických spotřebičů dle ČSN 33 1600 ed.2, kdy tyto spotřebiče nebyly revidovány v patřičných lhůtách. V několika případech kontrolované subjekty nedoložily revize elektroinstalací budov a hromosvodů.

Skladování nebezpečných látek a přípravků

Při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky bylo zjištěno porušení právních předpisů z hlediska nezajištění bezpečnosti při nakládání s nebezpečnou chemickou látkou. V dílnách praktické výuky byly například skladovány chemické látky bez adekvátního označení, případně byl skladován vysoce hořlavý benzin v neoznačených obalech. Nedostatky byly zjištěny také při skladování, kdy ve skladu chemikálií byly skladovány předměty nesouvisející s daným provozem.

U jedné odborné zdravotní školy bylo zjištěno, že ve skladu chemických látek u většiny obalů s chemickými látkami neměla bezpečnostní značení. Tento nedostatek byl zdůvodněn znalostí učitelů chemie, čímž není potřeba tyto obaly označovat výstražnými symboly.

Bezpečnostní značky, značení, piktogramy

K porušování § 6 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb., v platném znění, docházelo v podobě např. neoznačení ovládacích prvků u strojních zařízení, chybějící označení hlavních vypínačů, rozvaděčů, chybějící výstražné značky „*POZOR ELEKTRICKÉ ZAŘÍZENÍ*“, neoznačení skladu propanbutanových lahví a další.

Bezpečnost způsobu organizace práce a stanovených pracovních postupů (i ve výukových programech)

Vlastní kontrola v prostorách škol a v objektech praktického vyučování byla orientována zejména na dodržování stanovených opatření na základě vyhodnocení rizik a jejich zajištění na konkrétně prováděné pracovní činnosti. Posuzována byla také vhodnost a dodržování zpracovaných pracovních postupů a dodržování zásad bezpečného chování na pracovištích a v prostorách praktického vyučování s ohledem na různou formu činností včetně například práce ve výškách při opravách, mytí oken a podobně.

V oblasti organizace práce a provádění činností, byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole dodržování zásad bezpečného chování při práci ve výškách (např. drobné údržbářské opravy, mytí oken, výměna závěsů, záclon, vlajek aj.).

Pracovní postupy ve výukových programech byly určeny, jak pro žáky, tak i zaměstnance, resp. učitele výcviku. V několika případech chybělo seznámení také zaměstnanců se všemi těmito vnitřními směrnici, případně bylo doporučeno aktualizovat dle současného stavu s ohledem na platné předpisy

Specifická zjištění

Podmínkám zajišťování BOZP při praktickém vyučování žáků a zaměstnanců mimo objekty školských zařízení byla v rámci kontrol také věnována pozornost. Odborná praxe studentů je často realizována na pracovištích cizích zaměstnavatelů pod občasným či stálým dozorem učitelů odborného výcviku nebo odpovědných zástupců subjektu, kde praktický výcvik probíhá.

Často ve smlouvách mezi školami a zaměstnavateli dle ustanovení § 12 vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělání v konzervatoři, bylo uvedeno pouze obecné seznámení s bezpečnostními předpisy bez vazby na konkrétní rizika vyskytující se na pracovišti daného zaměstnavatele. Rizika spojená s činnostmi dozorujících učitelů odborného výcviku, kteří při dozoru nad průběhem praxe také tráví část své pracovní doby, nebyla vyhodnocena. Tento stav rovněž neodpovídal požadavku § 101 odst. 3, 5 zákoníku práce, ve smyslu písemné dohody zaměstnavatelů o vzájemné informaci zaměstnanců o rizicích a povinnosti subjektů, kde praktická výuka probíhá. Povinnost zaměstnavatelů je rovněž zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci všech osob, které se s jeho vědomím zdržují na jejich pracovištích.

Vnitřní provozní směrnice a dokumentace školních subjektů byly často zaměřeny především na žáky a studenty; opomenuto bylo například zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci učitelů nebo školníků, kteří v rámci správy budov vykonávají celou řadu prací, a to od zásobovacích přes úklidové, údržbu zeleně, obsluhu dílenských pracovních strojů, práce ve výškách, obsluhu topného systému - kotelny a další.

Nedostatky se vyskytly také v evidenci a rozvržení pracovní doby. U některých zaměstnanců nebyla evidence vedena v souladu s § 96 odst. 1 písm. a) zákoníku práce. Rozvržení dané pracovní smlouvou neodpovídalo výkonu práce a délka směny překročila 12 hodin. V některých případech byla při uzavírání pracovního poměru opomenuta písemná informace o údajích o rozvržení pracovní doby, údajích o mzdě (termín výplaty mzdy, forma její úhrady), údaj o délce a způsobu čerpání dovolené a také o výpovědních dobách, čímž nebyla respektována povinnost uložená zaměstnavateli § 37 odst. 1 písm. e), f), c), d) zákoníku práce.

Sankce

Tato oblast kontrolní činnosti byla zaměřena na prevenci a nikoliv na represii, čemuž odpovídá i zmíněný počet uložených pokut. Za 2 zjištěné správní delikty byly kontrolovaným subjektům uloženy pokuty v celkové výši **21.000 Kč**.

Závěr

V rámci provedených kontrol využili inspektoři svého oprávnění a uložili odstranit zjištěné nedostatky při kontrolách ve smyslu § 7 odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Kontrolovaným osobám byla dále stanovena povinnost zaslat písemnou zprávu o přijatých opatřeních k uvedeným nedostatkům.

Cíle tohoto hlavního úkolu byly splněny dle jeho zadání všemi oblastními inspektoráty práce včetně poradenské činnosti a osvěty v oblasti bezpečnostních a pracovněprávních předpisů v souladu s ustanovením zákona č. 251/2005 Sb., zákona o inspekci práce, v platném znění.

Již druhým rokem probíhající kontrola ve sféře školství byla na základě opět vysokého počtu zjištěných nedostatků vhodně zaměřena. V mnoha případech kontrolované osoby uvítaly vysvětlení problematiky a poskytování poradenství v oblasti zajišťování BOZP přímo na jednotlivých pracovištích kontrolovaných subjektů.

Školská zařízení se stále potýkají s nedostatkem finančních prostředků, kdy tyto prostředky chybí zejména v oblasti vybavení dílenských pracovišť. Kontrolami bylo rovněž zjištěno, že ve sféře školství je prioritně kladen důraz především na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, jelikož je zde odpovědnost pedagogů vůči rodičům.

Na základě poměrně velkého počtu zjištěných nedostatků při kontrolách v rámci plnění tohoto úkolu v roce 2012 navrhl Státní úřad inspekce práce pokračovat v následných kontrolách i v roce 2013. Dále pak také zintenzivnit kontroly ve školách a školských zařízeních, ve kterých byl v posledních letech evidován vyšší počet úrazů.

X. Kontrola systému BOZP v zemědělství se zaměřením na živočišnou výrobu

Úvod

Činnosti v zemědělství, především v živočišné výrobě, jsou svým charakterem specifické a patří stále mezi rizikové obory činnosti. Pracovní úrazovost v zemědělství je dlouhodobě vysoká a velký podíl na vzniku pracovních úrazů má obor živočišná výroba, proto byly kontroly směřovány do oblastí stanovení pracovních postupů pro chov zvířat, zabezpečení objektů živočišné výroby a bezpečného provozu a používání zařízení.

Ze zjištěných skutečností při plnění hlavního úkolu v oblasti zemědělství v roce 2011 vyplynulo, že kontroly v zemědělství mají své opodstatnění a že situace v českém zemědělství v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stále nedosahuje úrovně, kterou požadují právní předpisy. Bylo prokázáno, že účinnou preventivní činností u kontrolovaných subjektů se zvyšuje nejen jejich právní vědomí, ale také i jejich přístup k zajišťování oblasti BOZP. S ohledem na náročnost práce a složitost prostředí práce v zemědělství je zapotřebí tomuto odvětví dále věnovat pozornost.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo prověřit u subjektů zabývajících se zemědělskou výrobou, zda zaměstnavatelé vytvářejí bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodné organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímají opatření k předcházení rizikům. Cílem úkolu byla rovněž minimalizace rizik pracovních procesů v živočišné výrobě s ohledem na nově uplatňované technologie v chovu zvířat.

Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrolám přednostně vybírány subjekty, u kterých nebyla ještě provedena kontrola nebo uplynulo více jak 5 let od poslední kontroly a dále subjekty, kde je nepříznivý vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti. Výběr subjektů ke kontrolám nebyl omezen počtem zaměstnanců.

Kontrola byla zaměřena zejména na tyto požadavky:

- pracovní postupy pro chov zvířat,
- zabezpečení objektů, zařízení a provozů živočišné výroby,
- bezpečnost elektrických technických zařízení v objektech živočišné výroby,

- stroje a zařízení provozované v živočišné výrobě,
- pracovní úrazy.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo oblastními inspektoráty provedeno celkem 344 kontrol, tj. o 50 % kontrol více než v předešlém roce. Z toho ve 20 případech byla provedena kontrola následná. Bylo zkontrolováno 320 subjektů. Při všech kontrolách bylo zjištěno celkem 1 264 nedostatků, tj. přibližně stejný počet jako v roce 2011. Z celkového počtu provedených kontrol bylo pouze 29 bez zjištěných nedostatků. Pokud jde o počet zjištěných nedostatků u jednotlivých subjektů, připadají přibližně 4 nedostatky na kontrolovanou osobu.

Základní údaje:

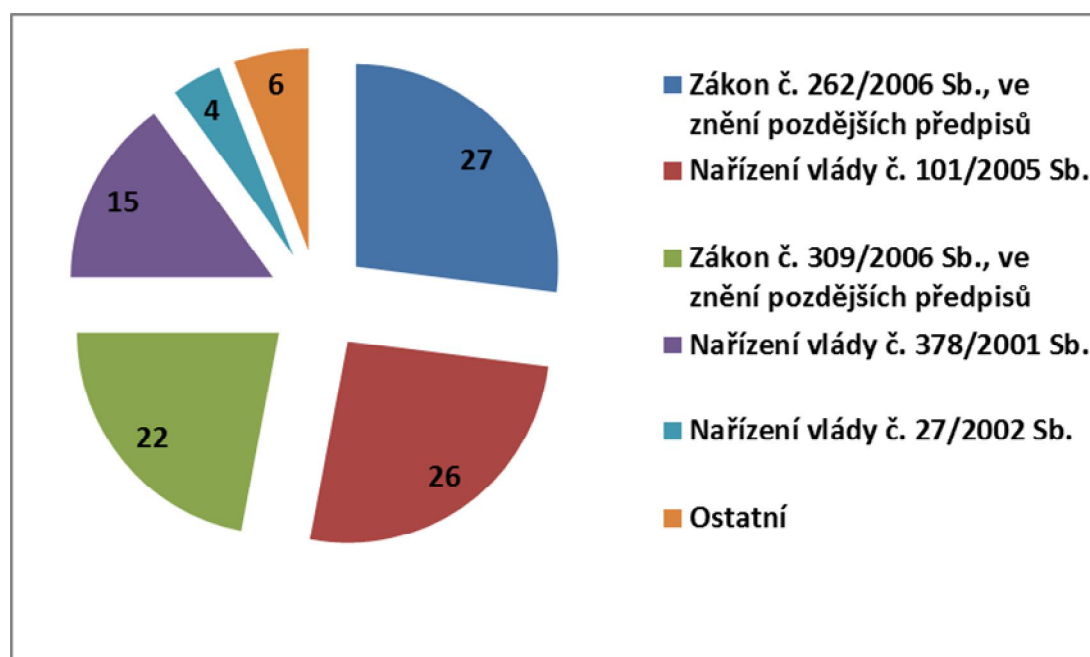
Počet kontrolovaných subjektů	320
Počet kontrol	324
Počet následných kontrol	20
Počet nedostatků	1 264

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, dále pak nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	374	27
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	358	26
Zákon č. 309/2006 Sb.	306	22
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	199	15
Nařízení vlády č. 27/2002 Sb.	51	4
Ostatní	87	6

% ze zjištěných porušení předpisů:

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce:

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	122
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledává nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťuje jejich příčiny a zdroje; nevyhledává a nevyhodnocuje rizika, nepřijímá opatření k jejich odstranění; nekontroluje pravidelně úroveň BOZP.	37
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	27
§ 103 odst. 1 písm. f)	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům, zejm. zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnancům agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli, mladistvým zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce, dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP.	23

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení nařízení vlády č. 101/2005 Sb.:

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1	Pracoviště a pracovní prostředí zaměstnavatele nespĺňují další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k NV č. 101/2005 Sb. (neoznačené a nezajištěné volné okraje ramp, nezajištěná vrata, neoznačené manipulační prostory pracovních jam, nerovné podlahy, nevedená nosnost regálů apod.)	214
§ 3 odst. 4 písm. b)	Zaměstnavatel nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění kontrol, zkoušek, revizí atd. a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.	40
§ 3 odst. 4 písm. a)	Zaměstnavatel nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně výrobních a pracovních prostředků a zařízení.	35
§ 3 odst. 1	Pracoviště zaměstnavatele nejsou po dobu provozu udržována potřebnými technickými a organizačními opatřeními ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob.	33

Nejčastěji porušovaná ustanovení se týkají pracovišť a pracovního prostředí, která nespĺňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k uvedenému NV.

Přehled počtu nedostatků s ohledem na typ objektu:

Typ objektu	Počet nedostatků
Výrobní a provozní budovy	392
Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	327
Mobilní zemědělské stroje a traktory	92
Zásobníky sypkých hmot	64
Sklady a skladování	57

Jak je patrné, bylo při plnění hlavního úkolu zjištěno, že nejvíce nedostatků při kontrolách zemědělských subjektů se vyskytuje u výrobních a provozních budov. V roce 2012 došlo k velkému navýšení počtu těchto zjištěných nedostatků o více než 40 %. U provozovaných zemědělských strojů a technických zařízení byla zjištěna jen čtvrtina nedostatků oproti výrobním a provozním budovám.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Pracovní postupy pro chov zvířat

S ohledem na vysokou úrazovost při práci se zvířaty zaměstnavatelé věnují více pozornosti při stanovení pracovních postupů při chovu jednotlivých kategorií zvířat. Otázkou ovšem zůstává kvalita jejich obsahu. Z provedených kontrol lze pozitivně hodnotit snahu zaměstnavatelů seznamovat zaměstnance s pracovními postupy s důrazem na prokazatelnost v případě pracovních úrazů a pracovních sporů. Kontrolou pracovišť bylo zjištěno, že zejména velké farmy s velkou koncentrací zvířat mají požadované pracovní postupy vypracovány. Tato skutečnost je příznivě ovlivňována zejména tím, že tuto povinnost jim zajišťují osoby odborně způsobilé v prevenci rizik. Některé pracovní postupy však postrádaly aplikaci na místní podmínky. U menších subjektů byly zjištěny nedostatky spočívající v tom, že neměly vypracovány pracovní postupy vůbec nebo byly zpracovány nedostatečně (komerčně) a neodrážely skutečnou realitu při chovu zvířat. V poslední době se na farmách s ohledem na často se vyskytující krádeže zvířat ze stájí a s tím související ekonomikou chovu, zavádí chov hlídacích psů, kteří jsou převážně v majetku chovatelů, v menší míře hlídačů. Kontrolované subjekty však pro tento druh chovaných zvířat nemají zpracovány pracovní postupy. Obdobná situace je v chovu menších skupin ovcí, které jsou chovány pro spásání zelených ploch na farmách a střediscích.

Zabezpečení objektů, zařízení a provozů živočišné výroby

Kontrolami bylo zjištěno, že v mnoha případech na vstupech do objektů určených pro chov zvířat nebyly umístěny bezpečnostní značky se zákazem kouření a zákazem vstupu s otevřeným ohněm, jakož i upozornění, že vstup a zdržování se v objektu chovu zvířat je možné pouze se souhlasem zaměstnavatele. Oproti předchozím letům nedošlo k výraznému zlepšení v této oblasti. Nejsou účelně využívány výstražné nebo informační značky, sdělení, značení nebo signalizace v souladu s NV č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů. U nově pořízených strojů a zařízení zaměstnavatelé neřeší jejich obnovu v důsledku jejich poškození následkem používání strojních zařízení v náročném prostředí zemědělské prvovýroby. Rovněž bylo zjištěno, že některá zemědělská pracoviště nejsou dostatečně zabezpečena proti vstupu nepovolaných osob.

Bezpečnost elektrických technických zařízení v objektech živočišné výroby

Nadále je v kontrolovaných subjektech zjišťován stav, kdy zaměstnavatelé nemají stanoveny termíny, lhůty a rozsah provádění kontrol a revizí elektrické instalace, strojů a zařízení, jakož i zařízení proti účinkům atmosférické nebo statické elektřiny. Při kontrolách bylo zjišťováno, že zaměstnavatelé tyto revize neprovádějí ve stanovených lhůtách a termínech, jakož i neodstraňují nedostatky uvedené v těchto revizních zprávách. Nedostatky byly rovněž zjištěny i u skupin stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot a dopravníků, když všechna tato zařízení jsou součástí krmné technologie ve stájích. Dále bylo zjištěno, že u objektů živočišné výroby jsou poškozená zařízení proti účinkům atmosférické elektřiny.

Stroje a zařízení provozované v živočišné výrobě

Kontrolami strojů a zařízení, které jsou provozovány v živočišné výrobě, jsou stále zjišťovány nedostatky v provádění řádné údržby a kontroly, popř. revizí. Absence dokladů o prováděných kontrolách ze strany zaměstnavatele vychází stále z přetrvávajícího nedostatku, kdy stroje a zařízení nejsou vybaveny průvodní dokumentací. Zaměstnavatel zapomíná na povinnost zpracovat v těchto případech místní provozní bezpečnostní předpisy a v nich pak stanovit povinnost provádět kontroly nejméně jednou za dvanáct měsíců. V mnoha případech se rovněž ukazuje, že zaměstnavatel v důsledku špatného systému vnitřní kontroly neudrhuje řádný stav strojů a zařízení. Typickým případem je poškození krytů a bezpečnostních zařízení bez sjednané nápravy v průběhu provozu. Zařízení jsou v těchto případech sice vybavena ochranným zařízením, ale ta pak nesplňují minimální požadavky na ně kladené. Jsou například snadno odnímatelné a odpojitelné. Kontrolované osoby vycházejí ze skutečnosti, že ochranné zařízení fyzicky existuje, ale v rámci systému vnitřní kontroly již neřeší jeho funkčnost co do poskytované ochrany. K těmto případům dochází velice často u zařízení, u kterých se nachází servisní místa, například pod ochrannými kryty. Zaměstnanci si tyto kryty uzpůsobí tak, aby byly jednoduchým způsobem snímatelné a aby se v případě servisních úkonů následně nemuseli zatěžovat úkony vedoucími k sejmutí těchto krytů. Tam, kde existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohybujícími se částmi pracovního zařízení, jsou zařízení zpravidla již vybavena zábranami nebo ochranným zařízením, ale ta mnohdy vykazují nedostatky ve funkčnosti či jsou poškozena a náprava v důsledku absence kontrolních mechanismů nebyla sjednána. V oblasti provádění kontrol a revizí strojů a zařízení provozovaných v živočišné výrobě je stálým nedostatkem neodstraňování nedostatků, které jsou uvedeny v revizních zprávách. Zjištěné a přetrvávající nedostatky byly rovněž zjištěny v chybějících krytech náhonů a řetězových převodů.

U stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot bylo zjišťováno, že ne všechny vstupy a otvory do uzavřených nebezpečných prostor jsou zabezpečeny proti nežádoucímu vstupu zaměstnanců nebo jejich nahodilému pádu. Bylo například zjištěno, že v místním provozním bezpečnostním předpisu pro provoz těchto zařízení je uveden způsob jejich zajištění a provedení, skutečnost na pracovišti však byla jiná. Nedostatky byly zjištěny i u výstupních ocelových žebříků, které jsou součástí zásobníků (např. nevybavení ochranným košem zejména v místě výstupu na horní podlahu vlastního zásobníku ve výšce). V místních provozních bezpečnostních předpisech pro zásobníky jsou mnohdy uváděny pouze povinnosti a skutečnosti dané předpisem, ale nejsou aplikovány na místní podmínky daného pracoviště. Mezi další nedostatky zjištěné v místním provozním bezpečnostním předpisu patří neuvedení zaměstnanců oprávněných k používání skladovacího zařízení a k vedení evidenční knihy.

Na komunikacích mezi objekty živočišné výroby byly zjištěny nedostatky spočívající v tom, že poklopy nebo silniční vpusti nejsou v jedné úrovni s povrchem komunikace, jsou propadlé, a tím vytvářejí nerovnosti s následnými riziky. Mnohdy byly překryty náhodnými dřevěnými či kovovými díly, které však nebyly zajištěny proti posunutí. U močůvkových nepřejízdných jímek, které jsou součástí zejména starších objektů, které slouží k chovu zvířat, není známa nosnost jejich zakrytí. Tyto jímky nejsou opatřeny ohrazením nebo bezpečnostním označením upozorňujícím na riziko propadnutí. U značné části stájí však dochází v důsledku čerpání dotačních titulů k jejich přestavbám, vytváření pracovišť kejdového hospodářství (laguny, věže), které staré jímky nahrazují a příznivě v této oblasti ovlivňují charakter práce a její rizikovost.

U většiny kontrolovaných subjektů se k vybírání siláže ze silážních žlabů používají krmné vozy různé proveniencie. Bylo zjištěno, že někteří zaměstnavatelé nevyhodnotili rizika při vybírání siláže, která spočívají v tom, že siláž v silážní jámě je navržena na její maximální výšku, ale krmný vůz této výšky svým frézovacím zařízením nedosahuje. Tím vznikají rizikové převisy, které při jejich uvolnění a následném pádu z výše ohrožují zaměstnance na zdraví, zvláště pak v zimním období. V této souvislosti příznivě působí změna v technologii silážování, kdy zaměstnavatelé přecházejí od silážování ve starých silážních žlabech k vakům skladovaných na volném prostranství, ze kterého si silážovanou hmotu krmný vůz nabere. Starší technologie při manipulaci se silážní hmotou v silážních žlabech jsou používány převážně u soukromých zemědělců.

Pracovní úrazy

V převážné části kontrolovaných subjektů se v současné době věnuje objasňování příčin a okolností vzniku pracovních úrazů zvýšená pozornost, což může být zapříčiněno i tlakem nemocenských pojišťoven na zaměstnavatele. Kontrolami bylo zjištěno, že obsah „Knihy úrazů“ a „Záznamu o úrazu – hlášení změn“ byl u některých zaměstnavatelů předmětem zjištěných nedostatků. Rovněž bylo zjištěno, že někteří zaměstnavatelé neobjasňují důsledně příčinu a okolnosti vzniku úrazu a zjištění neobsahují opatření, která zamezí opakování úrazu. Vyskytly se i případy, kdy zaměstnavatel neohlásil na oblastní inspektorát práce pracovní úraz, který si vyžádal hospitalizaci zaměstnance delší než 5 dní.

Sankce

Zemědělským subjektům bylo uloženo celkem **21 pokut** v celkové výši **495.000 Kč**. Oproti roku 2011 došlo k navýšení počtu pokut i k navýšení jejich výše přibližně o 40 %. V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání objektů, pracovišť, strojů, resp. provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce). Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

Lze konstatovat, že zaměření a cíl hlavního úkolu byl splněn. I když došlo k navýšení počtu kontrol oproti roku 2011 o 50 %, počet zjištěných nedostatků zůstal na přibližně stejné úrovni. Z toho lze usuzovat, že kontroly zemědělských subjektů mají své opodstatnění, protože inspektoři při své kontrolní činnosti rovněž poskytují informace a poradenství týkající se BOZP a pracovních podmínek. Touto účinnou preventivní činností u kontrolovaných subjektů se zvyšuje nejen jejich právní vědomí, ale také i jejich přístup k zajišťování oblasti BOZP. V oblasti zemědělství došlo v roce 2012 ke změně legislativy, kdy dnem 16. 3. 2012 vstoupila pro Českou republiku v platnost Úmluva č. 129 o inspekci práce v zemědělství, přijatá v roce 1969 Generální konferencí Mezinárodní organizace práce.

I když je situace v českém zemědělství v oblasti BOZP příznivě ovlivňována zaváděním nových strojů, zařízení a technologií, nedosahuje úrovně, která je vyžadována platnou legislativou v této oblasti. Ta je ovlivňována především postavením českého zemědělce na trhu, ekonomikou tržního hospodářství, cenou vstupů, prodejní cenou zvířat apod. Tyto skutečnosti se úrovně v zajišťování úkolů v oblasti BOZP nepochybně dotýkají.

S ohledem na náročnost práce a složitost prostředí práce v zemědělství je zapotřebí tomuto odvětví nadále věnovat pozornost. Z tohoto důvodu byl i pro rok 2013 vyhlášen hlavní úkol, jehož cílem je především minimalizace rizik v zemědělství.

XI. Dodržování bezpečnosti práce osobami samostatně výdělečně činnými a zaměstnavateli při práci v lese

Úvod

Státní úřad inspekce práce evidoval v roce 2010 v souvislosti s těžbou, dopravou a manipulací s dřívím 10 smrtelných pracovních úrazů (SPÚ). Většina těchto smrtelných pracovních úrazů byla způsobena fyzickými osobami, které podle § 12 a § 13 zákona č. 309/2006 Sb. provozují samostatně výdělečnou činnost (OSVČ). Z uvedených důvodů se uskutečnila v průběhu prvního pololetí roku 2011 kontrolní akce (kampaň), která byla cíleně zaměřena na to, jak je ze strany OSVČ dodržována bezpečnost práce. V průběhu kampaně bylo zjištěno, že více než 70 % porušení dodržování bezpečných pracovních postupů bylo způsobeno nízkým vedením hlavního řezu, neponecháním nedořezu, nebo nedostatečnou hloubkou směrového zářezu. Při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru bylo v roce 2011 evidováno celkem 14 smrtelných pracovních úrazů, z toho 9 v souvislosti s manuální těžbou dřeva. Z uvedeného počtu bylo 9 OSVČ a 5 zaměstnanců.

Dodržování bezpečnosti práce osobami samostatně výdělečně činnými a zaměstnavateli při práci v lese je povinností vyplývající jak z relevantních zákonů, tak z nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru.

Cíl úkolu

Cílem prováděných kontrol bylo vyvodit jednak potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů, a tím vytvořit předpoklady k minimalizaci pracovní úrazovosti při práci v lese, jednak zvýšit preventivní působení na BOZP, zejména při manuální těžbě dřeva. Součástí úkolu byla rovněž široká informační kampaň a účinné poradenství u kontrolovaných subjektů.

Zadání úkolu

V návaznosti na uvedené události byla provedena kontrola jak u zaměstnavatelů, tak u osob samostatně výdělečně činných přímo na pracovištích v lese, nebo na pracovištích obdobného charakteru, zejména při manuální těžbě dřeva tak, aby kontrolní činnost měla co největší preventivní účinnost s ohledem na vykonávanou práci.

Předmětem kontroly byla bezpečnost práce při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru se zaměřením na:

- školení a přípravu k výkonu práce,
- používání osobních ochranných pracovních prostředků a prostředků první pomoci,
- bezpečné provozování technických zařízení, strojů a nářadí,
- skladování a nakládání s chemickými látkami (pohonné hmoty a mazadla),
- dodržování bezpečných pracovních postupů.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo určeno provedení nejméně 20 kontrol na každý oblastní inspektorát práce. Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu nebyl do úkolu zahrnut. Bylo provedeno celkem **197 kontrol** u 193 subjektů. Výběr subjektů ke kontrole byl proveden na základě místních znalostí regionu jak u právnických osob (48), tak u fyzických osob (145). Při těchto kontrolách bylo zjištěno **241 porušení** právních předpisů ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo v 186 případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Základní údaje:

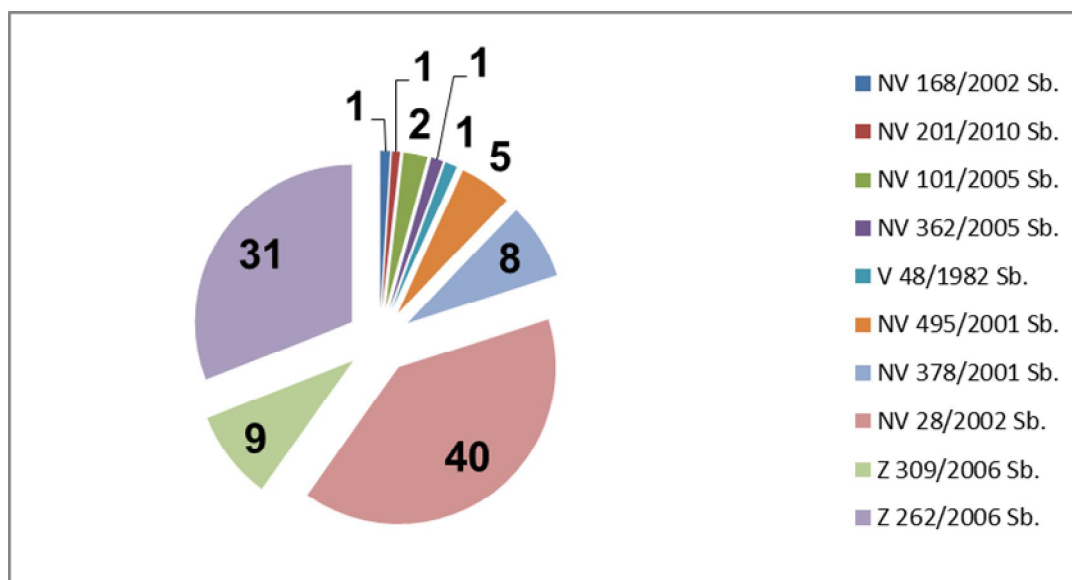
Počet kontrolovaných subjektů	193
Počet kontrol	197
Počet následných kontrol	0
Počet nedostatků	241
Počet opatření	186

Nejčastěji porušovaným právním předpisem bylo nařízení vlády č. 28/2002 Sb. (40 %), kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru a zákoník práce (31 %), následován zákonem 309/2006 Sb., o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci (9 %) a nařízením vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí (8 %).

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení předpisů
nařízení vlády č. 28/2002 Sb.	96	3	40
zákon č. 262/2006 Sb.	76	1	31
zákon č. 309/2006 Sb.	22	8	9
nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	19	3	8
nařízení vlády č. 495/2001 Sb.	13	3	5
nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	6	22	2
vyhláška č. 48/1982 Sb.	3	14	1
nařízení vlády č. 362/2005 Sb.	3	19	1
nařízení vlády č. 201/2010 Sb.	2	71	1
nařízení vlády č. 168/2002 Sb.	1	94	1

% ze zjištěných porušení předpisů:

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce:

porušené ustanovení zákoníku práce	popis závady	počet porušení
§ 101 odst. 1	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu	8
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvářel bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	15
§ 103 odst. 1	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.	4
§ 104 odst. 1	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky, není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce.	9
§ 104 odst. 4	Zaměstnavatel neudržoval osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu a nekontroloval jejich používání.	4
Celkový počet porušení zákoníku práce		71

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení **zákona č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů: **§ 4 odst. 1 písm. c)** v 12 případech zaměstnavatel nezajistil, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.

Porušení nařízení vlády **č. 28/2002 Sb.**, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru:

- **§ 3 Příloha II. odst. 7** v 52 případech nebyl při kácení stromu o průměru nad 15 centimetrů na pařezu nedodržen bezpečný postup, a to:
 - a) nebyl proveden směrový zářez do hloubky jedné pětiny až jedné třetiny průměru stromu
 - b) výška směrového zářezu se nerovnal dvěma třetinám jeho hloubky
 - c) hlavní řez se nevedl vodorovně v horní polovině směrového zářezu
 - d) k zajištění bezpečného pádu stromu do určeného směru nebyl ponechán nedořez hlavního řezu o průměru nejméně 2 cm

- e) proti sevření řetězové pily a k usměrnění stromu do směru pádu se nepoužila vhodná pomůcka, například dřevorubecká lopatka nebo klín.
- **§ 3 Příloha III. bod 2** v 5 případech kontrolovaný subjekt nezajistil vedení evidence o stavu řetězové pily a době používání po celou dobu provozu, která obsahuje zejména identifikační údaje pily, datum uvedení do provozu, počet hodin provozu za měsíc a záznamy o výsledcích kontrol a oprav.

Porušení **NV č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

- **§ 3 odst. 1, písm. a)** v 5 případech kontrolovaný subjekt nepoužíval zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací.
- **§ 3 odst. 1, písm. d)** v 7 případech kontrolovaný subjekt nevybavil zařízení zábranou nebo ochranným zařízením, nebo nepřijal opatření tam, kde existovalo riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohybujícími se částmi pracovního zařízení nebo pádu břemene.

Porušení **NV č. 495/2001 Sb.**, kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků:

- **§ 3 odst. 1a a 1b** ve 4 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby ochranné prostředky byly účinné proti vyskytujícím se rizikům po dobu používání a jejich používání odpovídalo podmínkám na pracovišti.
- **§ 4 odst. 2** v 8 případech kontrolovaný subjekt při výběru ochranných prostředků nezajistil, aby bylo postupováno zejména podle příloh č. 2 a 3 k tomuto nařízení.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Školení a příprava k výkonu práce

Porušení právních předpisů bylo zjištěno v 11 % případů (např.: nejasně formulované náplně školení, neuvedení konkrétních předpisů a pracovních postupů). Ve většině případů zaměstnavatelé zajistili dostatečné vyhodnocení rizik na pracovištích a seznámili s nimi formou pravidelných školení své zaměstnance, případně proškolili i ostatní osoby, které se s jejich vědomím na těchto pracovištích zdržovaly. Zadavatelé prací většinou školení BOZP zajišťovali hromadně jak pro své zaměstnance, tak i pro OSVČ, kteří na jejich pracovištích pracovali. Školení byla většinou pořádána ve spolupráci se subjekty, se kterými byla sepsována smlouva o provedení práce. Dotazováním dřevorubců – OSVČ při manuální těžbě dřeva bylo zjištěno, že zpravidla disponují dostatečnými znalostmi o bezpečných pracovních

postupech při kácení stromů. Evidence úrazů u zaměstnavatelů je vedena, v některých případech bylo zjištěno, že zaměstnavatel nestanovil opatření proti opakování pracovních úrazů.

Používání osobních ochranných pracovních prostředků a prostředků první pomoci

Nevybavenost, nebo nefunkčnost OOPP byla zjištěna v 18 % případů. Někteří dřevorubci (zejména OSVČ) nepoužívali v letním období protipořezový oděv a obuv. Velkou část případů tvořilo porušení, kdy dřevorubec nebyl při provádění těžby vybaven obvazovým balíčkem, což bylo hodnoceno jako velmi závažné porušení primárních zásad BOZP a porušení § 2 odst. 3 nařízení vlády č. 28/2002 Sb. Jako nedostačující byl rovněž hodnocen stav, kdy obvazový balíček byl zanechán v motorovém vozidle. V některých případech bylo zjišťováno, že při soustředování dříví, v přímé návaznosti na provedenou těžbu, nebyla používána ochranná přilba a pracovní oděv postrádal výstražné prvky. Jak u obvazového balíčku, tak u ochranných přileb byla zjišťována prošlá doba expirace. Dřevorubci ve většině případů používali „normální“ pracovní pětiprsté rukavice, přestože některé návody k obsluze motorových řetězových pil vyžadovaly používání antivibračních rukavic. V ojedinělých případech byla poškozena dřevorubecká síťka (ochrana zraku). U prostředků pro ochranu sluchu nebyly zjištěny nedostatky (expirace mušlových chráničů sluchu zpravidla není výrobcem stanovena). Dřevorubci byli vybaveni mobilními telefony pro případ potřeby zavolání rychlé lékařské pomoci.

Bezpečné provozování technických zařízení, strojů a nářadí

Předmětem kontroly byla zejména kontrola bezpečnostních prvků motorových řetězových pil (zachycovač řetězu, brzda řetězu, pojistka plynové páky, tlumičů vibrací a řezacího řetězu), stav dřevorubeckých klínů a prostředků pro soustředování dříví. Nedostatky byly zjištěny ve 12 % případů. Přes zjištěné nedostatky byl stav bezpečnostních prvků motorových řetězových pil na dobré úrovni. Nejčastěji zjišťovaným nedostatkem byl chybějící, nebo nadměrně opotřeбенý zachycovač řetězu. Další zjištění byla: utržené silenbloky rukojetě motorové pily, špatně seřízená brzda zpětného rázu, samovolný pohyb řetězu při volnoběžných otáčkách motoru a nefunkční pojistka plynové páky. Inspektoři rovněž kontrolovali stav řetězové lišty a řezacího řetězu. Ojediněle bylo zjištěno výrazné opotřeбенí řezacího řetězu s hrozícím rizikem odlomení (a odmrštění) zcela zbroušených řezacích zubů, vypadané vodící plasty řetězu a vadný stav řetězové lišty (vybroušené konce). Zjištěny byly i nedostatky v údržbě ocelových klínů a kalačů (otřepy). V ojedinělých případech byla zjištěna poškozená stupačka,

poškozená skla, nebo volně pohozené předměty na podlaze soustředovacího stroje. V případě soustředování dříví potahem byly zjišťovány nedostatky při poutání úvazku (úvazek trvale spojen s rozporkou). V některých případech zaměstnavatelé nevedli evidenci o stavu řetězové pily a době jejího používání.

Skladování a nakládání s chemickými látkami (pohonné hmoty a mazadla)

Výrobci řetězových pil dodávají s pilou tzv. „dvojče“ – společný kanystř na benzin i olej, který je pro jeho praktičnost dřevorubci stále více používán. Uvedený stav se potvrdil zjištěním pouze 1 % případů (zejména použití potravinářských PET láhví). Ve vztahu ke skladování a nakládání s chemickými látkami byl nejčastěji porušen § 238 odst. 1 vyhlášky č. 48/1982 Sb.

Dodržování bezpečných pracovních postupů

Nařízení vlády č. 28/2002 Sb. v § 2 odst. 1 zaměstnavateli ukládá stanovit pracovní postupy a organizovat práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru s ohledem na vykonávanou činnost, technologické postupy, zvláštnosti pracoviště, pracovní podmínky a bezpečnost provádění jednotlivých pracovních úkonů.

Kontrolou provádění bezpečných pracovních postupů při manuální těžbě dřeva bylo zjištěno, že nedostatky při vedení směrového zářezu, hlavního řezu a neponechání nedořezu byly zjištěny ve více jak 80% případů.

Jako ostatní, méně časté, ale velmi nebezpečné nedodržení bezpečných pracovních postupů byly zjištěny případy, jako jsou:

- nepřipravení pracoviště a ústupové cesty
- kácení stromů nad 15 cm na pařezu jedním řezem
- nepoužití dřevorubecké lopatky, nebo klínu při kácení stromů
- v případě kácení přesílených stromů dřevorubec není vybaven dřevorubeckými klíny
- dřevorubec není vybaven spínačem kmenů, a to i případech kdy hrozilo rozštípnutí kmenů
- neprovádění bělových řezů
- setrvání u paty káceného stromu ještě v době, kdy podříznutý strom již padá
- nesledování padajícího stromu při ústupu.

Sankce

V rámci plnění tohoto úkolu byla navržena a uložena ve smyslu zákona 251/2005 Sb. jedna pokuta v částce **15.000 Kč**. V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání nářadí, stroje a pracoviště, resp. pracovního postupu. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných závad, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

V souladu se zadáním úkolu, byla kontrola provedená v celém rozsahu jak u fyzických, tak u právnických osob. Celkový počet kontrol byl splněn a překročen.

Při kontrolách se objevily závady se vztahem k prováděným pracovním postupům. Provádění pracovních postupů v rozporu s legislativními požadavky NV č. 28/2002 Sb. bylo již zjišťováno v průběhu prováděné kampaně v roce 2011. Takový stav byl rovněž klasifikován jako porušení zákoníku práce, § 101 odst. 1, podle kterého musí zaměstnavatel zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce a § 102 odst. 3, podle kterého je zaměstnavatel povinen vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům. V této souvislosti je nutné upozornit na Zákon č. 309/2006 Sb., který v § 12 a 13 ukládá přiměřené povinnosti na dodržování zásad bezpečnosti práce rovněž osobám samostatně výdělečně činným.

Benevolentní nedodržování pracovních a technologických postupů při manuální těžbě dřeva je každoročně zdrojem pracovních úrazů. V roce 2012 bylo nedodržení bezpečného pracovního postupu příčinou čtyř z pěti smrtelných pracovních úrazů (nedořez; zavěšený strom; organizace práce na pracovišti). Kontrolou provádění bezpečných pracovních postupů při manuální těžbě dřeva bylo zjištěno, že nedostatky při vedení směrového zářezu, hlavního řezu a neoponechání nedořezu byly zjištěny ve více jak 80% případů.

Přínosem provedených kontrol je skutečnost, že jak zaměstnavatelé, tak fyzické osoby byli upozorněni na plnění povinností souvisejících s dodržováním zásad bezpečné práce, zejména při manuální těžbě dřeva. K účinné prevenci přispěla masívní informační kampaň před provedením hlavního úkolu (publikace na webu SÚIP, vydání letáků, přednášková činnost). Před hlavním úkolem byla provedená kampaň zaměřená na bezpečnost práce OSVČ při těžbě dřeva, která se setkala u odborné veřejnosti s kladným ohlasem. Velmi účinným nástrojem pro

prevenci bylo preventivní působení inspektorů v průběhu jednotlivých kontrol, zejména OSVČ, které se dosud s činností Státního úřadu inspekce práce ani oblastních inspekcí práce neselekaly. V rámci prevence lze rovněž kladně hodnotit přednáškovou činnost inspektorů-garantů.

S ohledem na množství, ale zejména na závažnost zjišťovaných nedostatků se lze domnívat, že kontrola se zaměřením na manuální těžbu dřeva byla zvolena vhodně. Provedení dalších, takto zaměřených kontrol lze doporučit.

XII. Bezpečnost při práci na kotoučových pilách, tloušťkovačkách a frézkách při dřevoobrábění

Úvod

Vyšší četnost pracovních úrazů v roce 2011, které byly způsobeny při práci na dřevoobráběcích strojích (2 smrtelné a více jak 30 s hospitalizací delší jak 5 dnů), vyžadovalo zvýšenou preventivní a kontrolní činnost na dodržování právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP při obrábění dřeva. Většina těchto pracovních úrazů se přihodila v souvislosti s obsluhou kotoučových pil, tloušťkovaček a frézek. Hlavní příčiny pracovních úrazů při dřevoobrábění byly:

- prováděná údržba, čištění, či oprava stroje v rozporu s postupem uvedeným v návodu k obsluze stroje,
- nedostatečné zakrytí rotujících částí stroje,
- nepoužívání OOPP, pomůcek a přípravků.

Cíl úkolu

Cílem prováděných kontrol bylo vyvodit jednak potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů, a tím vytvořit předpoklady k minimalizaci pracovní úrazovosti při dřevoobrábění, jednak zvýšit preventivní působení na BOZP. Úkol měl rovněž preventivní charakter, kdy bylo potřeba vhodně šířenou osvětou přimět zaměstnavatele k dodržování právních norem v dané oblasti.

Zadání úkolu

V měsících srpnu až září 2012 proběhly kontroly na dodržování BOZP při obrábění dřeva, které byly zaměřeny na:

- kontrolu obsahu provozní a průvodní dokumentace,
- poskytování OOPP,
- provádění předepsaných revizí technických zařízení, údržby a kontrol,
- funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků a systémů strojů a zařízení.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo určeno provedení nejméně 10 kontrol na inspektorát práce. Všechny oblastní inspektoráty práce splnily požadavek provést alespoň 10 kontrol na inspektora příslušné odbornosti. V průběhu mimořádné kontrolní akce (MKA) bylo

provedeno 140 kontrol u 140 subjektů. Výběr subjektů ke kontrole byl proveden na základě místních znalostí regionu jak u právnických osob (93), tak u fyzických osob (47). Při těchto kontrolách bylo zjištěno 513 porušení právních předpisů ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo v 436 případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm.

k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Základní údaje:

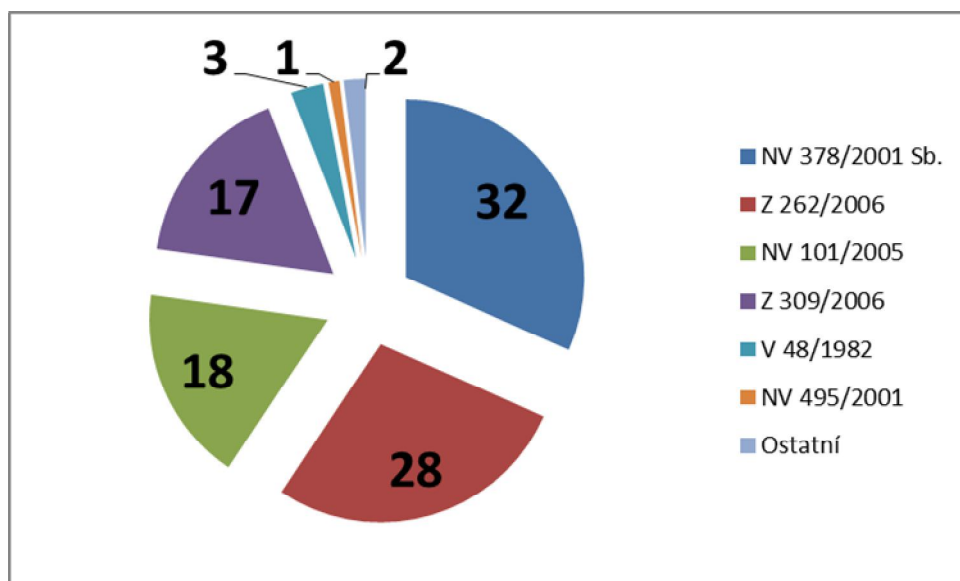
Počet kontrolovaných subjektů	140
Počet kontrol	140
Počet nedostatků	513
Počet nedostatků s vydaným opatřením	436

Nejčastěji porušovaným právním předpisem bylo nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí (32 %), zákoníku práce (28 %), nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí (18 %), zákona č. 309/2006 Sb., o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci (17 %) a vyhlášky č. 48/1982 (3 %).

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	196	32
Zákon č. 262/2006 Sb.	170	28
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	113	18
Zákon č. 309/2006 Sb.	102	17
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	20	3
Nařízení vlády č. 495/2001 Sb.	6	1
Ostatní	11	2

% ze zjištěných porušení předpisů:

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce:

Porušené ustanovení zákoníku práce	Popis závady	Počet porušení
§ 101 odst. 1	zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu	6
§ 102 odst. 1	zaměstnavatel nevytvářel bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	13
§ 102 odst. 4	zaměstnavatel nevyhodnotil rizika a nepřijal opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno.	15
§ 103 odst. 1	zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.	29
§ 104 odst. 1	zaměstnavatel neposkytl zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky, není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce.	4
§ 104 odst. 4	zaměstnavatel neudržoval osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu a nekontroloval jejich používání.	6
Celkový počet porušení zákoníku práce		170

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí:

- § 3 odst. 1 písm. a) v 13 případech kontrolovaný subjekt nepoužíval zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací.
- § 3 odst. 1 písm. d) ve 14 případech kontrolovaný subjekt nevybavil zařízení zábranou nebo ochranným zařízením, nebo nepřijal opatření tam, kde existovalo riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohybuujícími se částmi pracovního zařízení nebo pádu břemene.
- § 3 odst. 1 písm. r) v 10 případech kontrolovaný subjekt nevybavil zařízení vhodným ochranným zařízením tak, aby chránilo zaměstnance před ohrožením života a poškozením zdraví.
- § 3 odst. 1 písm. p) v 7 případech kontrolovaný subjekt neoznačil zařízení výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné a mají jednoznačný charakter.

Porušení NV č. 101/2005 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů: § 4 Příloha Některá z částí přílohy NV 101/205 Sb., nebyla dodržena v 73 případech.

Porušení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů:

- § 4 odst. 1 v 65 případech zaměstnavatel nezajistil, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které byly používány.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Kontrola obsahu provozní a průvodní dokumentace

Vyhledávání a hodnocení rizik na pracovišti, včetně obsluhy provozovaného stroje a následné seznamování zaměstnanců s vyhledanými riziky a návody pro obsluhu strojů nebylo pro mnoho subjektů samozřejmostí, jak potvrzují často protokolovaná zjištění v průběhu této kontrolní akce.

Jako častá a závažná porušení legislativy bylo zjišťováno, že u používaných strojů (zejména starších) chyběla jak průvodní, tak provozní dokumentace. Tímto stavem obsluha stroje nebyla dostatečně vybavena informacemi pro bezpečný výkon práce, což má přímý vztah k pracovní úrazovosti. V důsledku chybějící dokumentace byly následně zjišťovány nedostatky při provádění údržby strojů a jejich pravidelných kontrol (nejméně jedenkrát za 12 měsíců). Nedostatky byly rovněž zjišťovány v oblasti školení obsluh strojů např. neseznámení s právními předpisy, či s návody k obsluze strojů atd.

Poskytování OOPP

Přestože v oblasti vybavení a používání OOPP byly zjišťovány nedostatky (poskytování OOPP nikoliv podle zpracovaného seznamu OOPP, ale podle „potřeby“), lze z kontrolních zjištění usuzovat na dobrou vybavenost obsluh dřevobráběcích strojů těmito prostředky.

Provádění předepsaných revizí technických zařízení, údržby a kontrol

Z technických nedostatků se nejčastěji vyskytly nefunkční kryty (kryt neumožnil samovolné spuštění do dolní polohy po projetí řezaného materiálu), nebo chybějící ochranné kryty či špatně seřízené rozvírací klíny. Mezi méně často zjišťované technické nedostatky patřily poškozená výměnná vložka u kotoučové pily, chybějící označení maximálních otáček frézy, či chybějící elektro-revize u kontrolovaných dřevobráběcích strojů.

Mezi opakované nedostatky, které byly zjišťovány na pracovišti, patří např. celkový nepořádek na pracovišti, materiálem zastavěné rozvaděče elektrické energie nebo špatně uložené pohyblivé přívody el. energie k jednotlivým strojům. Bylo rovněž opakovaně zjištěno skladování materiálu opíráním o stavební konstrukce budov.

Funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků a systémů strojů a zařízení

V rámci kontrolní akce byla kontrolována funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků dřevobráběcích strojů a jejich označení. Byly zjišťovány nedostatky (např. nefunkční stop tlačítka, neoznačení hlavních vypínačů, nečitelné ovládací prvky atd.). Nefunkční koncové spínače patřily mezi zjištění s vysokou mírou rizika pracovního úrazu.

Sankce

V rámci plnění tohoto úkolu bylo uloženo 11 pokut ve smyslu zákona 251/2005 Sb. v celkové částce 186.000 Kč. V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání nářadí, stroje a pracoviště, resp. pracovního postupu. Kontroly byly ve většině případů ukončeny

vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných závad, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

V průběhu prováděné mimořádné kontrolní akce zaměřené na oblast dřevaobrábění byly zjištěny téměř čtyři porušení právních předpisů se vztahem k BOZP na jednu provedenou kontrolu. Státní úřad inspekce práce evidoval v roce 2011 dva smrtelné pracovní úrazy a více jak 30 pracovních úrazů s hospitalizací delší jak 5 dnů. Četnost a závažnost některých zjištění je v přímé relaci k pracovní úrazovosti v tomto odvětví.

Vývoj pracovní úrazovosti v odvětví dřevaobrábění a přetrvávající nedostatky zjišťované při kontrolách, dávají dobrý předpoklad v pokračování kontrolních aktivit při obrábění dřeva.

S ohledem na množství, ale zejména na závažnost zjišťovaných nedostatků se lze domnívat, že kontrola se zaměřením na dodržování bezpečnosti práce při dřevaobrábění byla zvolena vhodně. Provádění dalších, takto zaměřených kontrol lze doporučit.

XIII. Psychosociální rizika při práci

Úvod

Legislativa Evropské unie stanoví, že zaměstnavatel je zodpovědný za veškeré aspekty zdraví a bezpečnosti na pracovišti, včetně psychosociálních rizik. Změny ve způsobu práce v Evropě se negativně odrazily ve zvýšení počtu psychosociálních problémů na pracovištích. Vysoké pracovní vytížení a monotónní práce jsou příklady psychosociálních rizik.

Komise vrchních inspektorů práce (SLIC) se tak dohodla na realizaci inspekční kampaně věnované psychosociálním otázkám v průběhu roku 2012.

Cíl úkolu

V roce 2010 provedli hlavní inspektoři práce EU (SLIC) hodnocení inspekce práce v České republice. Ve své závěrečné zprávě konstatují několik doporučení. Jedním z nich je pokračování v nastoupené cestě posilování spolupráce mezi oblastními inspektoráty práce a orgány ochrany veřejného zdraví, tj. Krajskými hygienickými stanicemi.

Reakcí na toto hodnocení je pak provedení společné kontroly uvedených orgánů v rámci uvedené kampaně. Dalším cílem kampaně je zvýšení povědomí o psychosociálních rizicích při práci u zaměstnavatelů a zaměstnanců.

Zadání úkolu

Kampaně byla zaměřena na odvětví zdravotnictví, včetně sociální péče a odvětví služeb (hotely a restaurace). Kampaní mělo být dosažení vyšší kvality posouzení psychosociálních rizik na pracovištích.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Kampaně se zúčastnilo 9 inspektorů inspekce práce a 14 zaměstnanců hygieny práce. Kampaně proběhla jako celorepubliková za účasti všech Oblastních inspektorátů práce. Vlastní kontrola byla provedena u 29 právních subjektů odvětví zdravotnictví, včetně sociální péče a u 26 subjektů v odvětví služeb. Největší počet kontrolovaných osob byly subjekty s 10 až 50 zaměstnanci. Společná kontrola byla hodnocena pozitivně všemi účastníky kampaně.

Před započítáním kampaně byl zaslán kontrolované osobě dopis o kampani a následně proběhla vlastní kontrola a to dotazováním zaměstnanců a zaměstnavatelů.

Zjištěné skutečnosti:

Zaměstnavatelé kladně hodnotili nové poznatky v uvedené oblasti, přičemž pro některé to bylo poprvé, kdy si uvědomili existenci psychosociálních rizik. Lepší přístup a povědomí o psychosociálních rizicích byl v odvětví zdravotnictví, včetně sociální péče. Některé ústavy sociální péče zaměstnávají psychology. Největším přínosem kampaně je šíření povědomí o psychosociálních rizicích u zaměstnavatelů a zaměstnanců.

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Společná kampaň inspektorů inspekce práce a zaměstnanců hygieny práce byla hodnocena kladně.

Sankce

Kontrola probíhala formou dotazů, bez sankcí, s cílem šíření povědomí o této oblasti.

Závěr

Cíle kampaně byly dosaženy. Kampaň rozšířila povědomí o psychosociálních rizicích u zaměstnavatelů a zaměstnanců.

XIV. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Úvod

V roce 2012 proběhly kontroly právních subjektů na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií ve vybraných objektech nebo zařízeních, v nichž jsou umístěny nebezpečné chemické látky. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb. je prováděna u subjektů skupiny B každoročně a u subjektů skupiny A zpravidla jednou za tři roky. Výběr právních subjektů je upřesněn ve schváleném plánu kontrol, včetně stanovení termínu. Oblastní inspektoráty práce v rámci své působnosti provedly kontrolu společně s Českou inspekcí životního prostředí, krajskými úřady a ostatními orgány státní správy.

Cíl úkolu

Integrovaná inspekce měla za cíl provést společnou prověrku, podle zpracovaného a schváleného plánu kontrol, v souladu s požadavky zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Přijatá opatření a odstranění zjištěných nedostatků mají přispět k zlepšení reálného stavu a snížit riziko vzniku závažných havárií.

Zadání úkolu

Inspektoři prováděli kontrolu v rámci své působnosti na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií.

Kontroly byly zaměřeny především na následující oblasti:

- školení zaměstnanců o předpisech k zajištění bezpečnosti práce, rizicích práce s nebezpečnými látkami a opatřeními k jejich eliminaci,
- ověření znalostí a dodržování předpisů a pokynů,
- způsobilost zaměstnance pro výkon práce,
- průvodní a provozní dokumentaci,
- posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu, včetně revizí zařízení, stavu elektroinstalace, tlakových a plynových zařízení (za účasti specialistů VTZ),
- skladování a manipulaci s nebezpečnými chemickými látkami, včetně značení zásobníků a skladů s nebezpečnými chemickými látkami, stav únikových cest,

- opatření na ochranu proti výbuchu (prevence rizik, klasifikace prostor, písemná dokumentace),
- poskytování OOPP na základě hodnocení rizik, jejich používání zaměstnanci.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Schvalování bezpečnostní dokumentace

Provozovatelé kontrolovaných subjektů předložili krajským úřadům zpracovanou bezpečnostní dokumentaci - pro skupinu A - bezpečnostní program prevence závažné havárie ve smyslu ustanovení § 8 a § 9 zákona č. 59/2006 Sb. a skupinu B - bezpečnostní zprávu ve smyslu ustanovení § 10 a § 11 zákona č. 59/2006 Sb. Tato dokumentace byla zaslána k vyjádření Ministerstvu životního prostředí a Oblastním inspektorátům práce, které v postavení dotčeného orgánu státní správy se dále vyjadřují k vnějšímu a vnitřnímu havarijnímu plánu (§ 17 a § 18 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií).

Inspektoři se vyjadřovali k 72 bezpečnostním dokumentacím v oblasti prevence závažných havárií, včetně jejich aktualizací.

Kontrola podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Kontrolní orgány krajského úřadu se zaměřily na požadavky zákona č. 59/2006 Sb. a ostatní dozоровé orgány prováděly kontrolu podle svého zmocnění. Inspektoři prováděli kontrolu podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

V rámci úkolu bylo provedeno celkem **121 kontrol**. Kontroly byly rozloženy do jednoho až tří dnů podle velikosti kontrolovaných subjektů. Celkový počet zjištěných nedostatků v roce 2012 činí 298, což potvrzuje význam kontrol. Zaměstnavatelé si začínají uvědomovat rizika vyplývající z jejich činností, což lze interpretovat zvyšujícím se tlakem na prevenci rizik, která je podpořena platnou legislativou.

Údaje o provedených kontrolách:

Počet kontrol. subjektů	107
Počet kontrol	121
- z toho skupina A	27
skupina B	92
Celkem zjištěn. porušení z toho skupina B	298
Počet vydaných opatření	57
Počet uložených pokut	3
Výše uložených pokut	75.000
Subjekty bez nedostatků	52

Zjištěné nedostatky

Nedostatky jsou zjišťovány v oblasti provádění revizí a kontrol u vyhrazených technických zařízení, manipulace s chemickými látkami, požadavků na pracoviště, ochrany proti výbuchu, bezpečnostního značení a provozní dokumentaci.

Mezi nejčastěji porušované prováděcí předpisy patří v následujícím pořadí nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví v prostředí s nebezpečím výbuchu a nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí.

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Inspektoři neshledali nedostatky při koordinaci kontrol a při spolupráci s ČIŽP, popřípadě s ostatními orgány integrované inspekce.

Sankce

Byly uloženy tři pokuty v celkové výši **75.000 Kč**.

Závěr

Cíl úkolu byl splněn. Integrovaná inspekce přispěla ke zlepšení stavu na úseku bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení ve vybraných kontrolovaných subjektech, což je

patrné v počtu zjištěných nedostatků. V roce 2012 nedošlo k žádné závažné havárii způsobené vybranými nebezpečnými látkami.

XV. Program „Bezpečný podnik“

Úvod

Program „Bezpečný podnik“ je již dlouhodobě zařazován do úkolů systému Státního úřadu inspekce práce, jako jeden z úkolů Národní politiky BOZP. Jedním z cílů Národní politiky BOZP je zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vedoucí ke snížení pracovní úrazovosti a tím i nákladů s ní souvisejících. Naplnění tohoto cíle lze mimo jiné dosáhnout realizací programu „Bezpečný podnik“.

Cíl úkolu

Realizací programu „Bezpečný podnik“ podpořit zavedení komplexního, efektivního a neustále se zlepšujícího systému řízení BOZP, vedoucího k dosažení vyšší úrovně BOZP a ochrany životního prostředí u jednotlivých právních subjektů. Z hlediska prevence je cílem programu především vytvoření podmínek pro předcházení vzniku mimořádných událostí (pracovních úrazů). Jedním z cílů je vyžadování uplatňování systémového přístupu k řízení BOZP také u dodavatelů a ostatních spolupracujících subjektů.

Zadání úkolu

Kontrolu plnění požadavků programu „Bezpečný podnik“ provádět jako průběžný úkol všemi oblastními inspektoráty práce na základě žádosti o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“. Při kontrole právního subjektu ověřit splnění všech požadavků programu, které se na daný subjekt vztahují, s ohledem na způsob vykonávané činnosti.

Kontrolním seznamem požadavků k tomuto hlavnímu úkolu, jejichž splnění se u právního subjektu ověřuje, jsou požadavky programu „Bezpečný podnik“.

Požadavky na kontrolu:

- inspektor při kontrole u podnikajícího subjektu ověřuje splnění všech požadavků programu, které se na daný podnikající subjekt vztahují. Při kontrole inspektor postupuje v souladu s příkazem generálního inspektora SÚIP, příručkou obsahující program „Bezpečný podnik“ a metodikou inspekce práce,
- před zahájením kontroly se pověřený inspektor seznámí s údaji týkajícími se daného podnikajícího subjektu a informuje o nich členy kontrolního týmu (s procesy a činnostmi, s údaji o pracovní úrazovosti, o haváriích, o porušování předpisů zjištěném při předchozích

kontrolách a o vydaných rozhodnutích týkajících se vyřazení strojů a zařízení z provozu, zákazu činnosti),

- v případě, že se u kontrolovaného podnikajícího subjektu (nebo na jeho pracovišti) vyskytují další podnikající subjekty (dodavatelé, spolupracující firmy), ověří kontrolní tým inspektorů zejména, jak je zajištěna součinnost na úseku prevence rizik a vzájemná informovanost o rizicích mezi jednotlivými podnikajícími subjekty,
- při prováděné následné kontrole podnikajícího subjektu, který získala osvědčení „Bezpečný podnik“ je ověřeno, zda údaje uvedené v přehledu indikátorů zlepšování zaslaných podnikajícím subjektem odpovídají skutečnosti, tj. zda plní požadavek neustálého zlepšování.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2012 bylo vydáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 24 společnostem. Doba platnosti osvědčení jsou 3 roky. Oblastní inspektoráty práce zkontrolovaly celkem 59 právních subjektů (u subjektů působících v rámci více krajů, byly kontroly prováděny místně příslušnými oblastními inspektoráty práce), v rámci nichž uskutečnili 389 kontrol, z toho 296 bez zjištěných nedostatků, jak je patrné z níže uvedené tabulky. Pokud byly v průběhu kontroly zjištěny nedostatky (neshody) v systému řízení BOZP, byly projednány se zástupci vedení a odstraněny v termínu do konce prověrky. Klíčovým faktorem při kontrolách je ověřování indikátorů zlepšování, z nichž mezi nejdůležitější indikátory patří vývoj pracovní úrazovosti.

Získání osvědčení „Bezpečný podnik“ by mělo být prestižní záležitostí. Nadále však platí, že lze právnímu subjektu odejmout osvědčení a to v případech, kdy dochází k pracovním úrazům způsobeným jednoznačným porušením ze strany právního subjektu.

Počet subjektů, u kterých byla provedena ověřování shody systému řízení BOZP:

Počet kontrolovaných subjektů	59
Počet kontrol	389

U většiny právních subjektů, zapojených do programu „Bezpečný podnik“, dochází ke snižování pracovní úrazovosti v důsledku zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí. Oblastní inspektoráty práce by měly i v roce 2013 pokračovat v prezentacích tohoto programu u vrcholového managementu právních subjektů.

Počet zjištěných nedostatků byl 204, z toho 191 bez vydaného opatření. Nejčastěji zjišťovaným porušením bylo nevytváření neohrožujícího pracovního prostředí a pracovních podmínek vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nepřijímání opatření k předcházení rizikům.

Dále bylo zjišťováno, že výrobní a pracovní prostředky a zařízení nebyly pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány. V neposlední řadě to bylo neumístění bezpečnostních značek na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví.

Z výsledků namátkového ústního ověřování znalostí zaměstnanců vyplývá následující:

Ve většině případů dochází k zlepšování informovanosti zaměstnanců a jejich aktivnímu zapojování při zlepšování úrovně BOZP v právních subjektech. Na základě těchto ověření je tedy možné okamžitě si ověřit funkčnost zavedeného systému BOZP a rozpoznat tak, zda právní subjekt nemá tento systém zaveden pouze formálně.

Poznátky z realizace programu „Bezpečný podnik“

U právních subjektů zapojujících se do programu „Bezpečný podnik“ zdůrazňovat, že samotný program a jeho tvorba nespočívá v pouhém a otrockém opisování legislativy a normových hodnot, ale že hlavním účelem je popis skutečného stavu a procesů tak, jak u právního subjektu probíhají, a legislativa by se v tu chvíli měla stát metodickým materiálem, který je nutné splnit, a který nám říká, co je nutné splnit, ale řešení a způsob plnění ponechává plně na nás samotných.

U právních subjektů jsou navrhována potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik, a to formou doporučení ve smyslu § 7odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekcii práce. Příznivým zjištěním je znalost zaměstnanců o práci se skoro nehodami, jako jedním z efektivních prostředků prevence úrazů a havárií. Pro zvýšení úrovně systému řízení BOZP bylo vydáno 119 doporučení.

Předání osvědčení „Bezpečný podnik“ na základě doporučení řídicího OIP v roce 2012

Subjekty, které převzaly osvědčení v měsíci květnu 2012:

OIP pro hl. město Prahu	Pražská teplárenská a.s.
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	OHL ŽS, a.s., Brno
	MP Krásno, a.s.
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	VODÁRNA PLZEŇ a.s.
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	ELSPOL spol. s r.o., Řepiště
	ArcelorMittal Ostrava a.s.
	ArcelorMittal Distribution Solutions Czech Republic, s.r.o., Ostrava
	ArcelorMittal Energy Ostrava s.r.o.
	ArcelorMittal Engineering Products Ostrava s.r.o.
	ArcelorMittal Tubular Products Ostrava a.s.

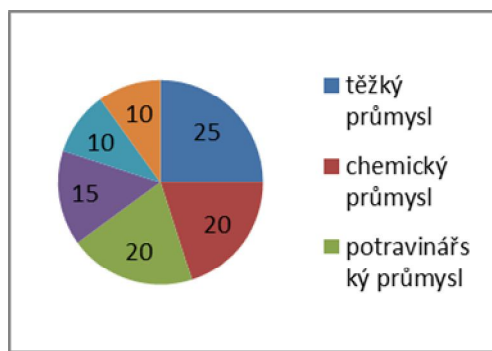
Subjekty, které převzaly osvědčení v měsíci říjnu 2012:

OIP pro hl. město Prahu	ČEPRO, a.s., Praha
OIP pro Středočeský kraj	SYNTHOS Kralupy a.s.
	Energotrans, a.s., Praha, prov. Horní Počaply
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	Kostecké uzeniny a.s.
	ACO Industries k.s., Příbyslav
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	Plzeňská teplárenská, a.s.
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	ČEZ Distribuce, a.s., Děčín
	CzechPak Manufacturing, s.r.o., Praha, prov. Úst. kraj
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	Správa a údržba silnic Pardubického kraje
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	Fatra, a.s., Napajedla
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	Siemens, s.r.o., o.z. Elektromotory Frenštát
	Biocel Paskov a.s.
	VOKD, a.s., Ostrava
	Vesuvius Solar Crucible, s.r.o., Třinec

Počet subjektů, které projevily zájem zapojit se do programu „Bezpečný podnik“, a je jim poskytováno poradenství ze strany OIP:

Oblastní inspektorát práce	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet subjektů	1	3	1	3	-	1	2	1	12

% zastoupení právních subjektů dle odvětví:

Sankce

V rámci programu „Bezpečný podnik“ nebyly uloženy pokuty.

Závěr

Oblastní inspektoráty práce prováděly v roce 2012 prověrky právních subjektů, které podaly žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“ a každoroční následné prověrky právních subjektů již vlastnících osvědčení „Bezpečný podnik“, v souladu s vnitřními akty řízení.

Inspektoři oblastních inspektorátů práce poskytovali právním subjektům, které projevily zájem o účast na programu „Bezpečný podnik“ poradenství, vyplývající ze zákona o inspekci práce. Právní subjekty, které již vlastní osvědčení „Bezpečný podnik“ ve většině případů vyžadují systémový přístup k řešení problematiky BOZP i od svých dodavatelů a dalších spolupracujících subjektů.

Na základě splnění stanovených podmínek bylo v roce 2012 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 24 společnostem.

Program „Bezpečný podnik“ bude pokračovat jako průběžný úkol na základě podaných žádostí na oblastní inspektoráty práce i v roce 2013.

XVI. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce

Úvod

Kontroly agentur práce jsou stálou součástí ročních plánů kontrol Státního úřadu inspekce práce již šestým rokem. Přes neustálý tlak formou plánovaných i neplánovaných akcí u agentur práce nacházejí inspektoři při kontrolách stále nedostatky spočívající jak v porušování speciálních ustanovení týkajících se agenturního zaměstnávání, tak ostatních ustanovení zákoníku práce.

Zvyšování právního povědomí agentur práce a jejich právních zástupců vede místo zlepšení stavu k tomu, aby hledali nové možnosti, jak zpříšňující se pravidla agenturního zaměstnání obcházet. Nejnovější metodou je vstup do obchodních vztahů místo do pracovněprávních a výkon práce agenturních zaměstnanců u uživatelů jako plnění zakázky. Inspektoři posuzují každý případ individuálně a podle toho rozhodují o závěrech kontroly.

S převzetím dalších kompetencí ke kontrolám od Úřadu práce ČR od 1. 1. 2012 se také rozšířil předmět kontrol o ustanovení zákona o zaměstnanosti týkající se agenturního zaměstnávání, cizích státních příslušníků a osob se zdravotním postižením ve vztahu k agenturám práce a uživatelům.

Jako v minulých letech byly zpravidla prováděny současně s kontrolami agentur práce také kontroly jejich uživatelů, pokud k nim agentury přidělovaly své zaměstnance k dočasnému výkonu práce. Při kontrolách uživatelů se inspektoři zaměřili na pracovní a mzdové podmínky přidělených zaměstnanců. V tomto případě měla své opodstatnění také účast inspektorů odboru BOZP.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo prostřednictvím kontrol působit na zaměstnavatele – agentury práce a jejich uživatele, aby dodržovali pracovněprávní předpisy, zejména ve vztahu k agenturnímu zaměstnávání. Současně kontroly měly přispět k zlepšení pracovních a mzdových podmínek těchto zaměstnanců a zamezit nerovnému přístupu v porovnání s kmenovými zaměstnanci uživatelů. Dalším cílem kontrol bylo ověření plnění povinností stanovených agenturám práce zákonem o zaměstnanosti.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce měly provádět kontroly agentur práce a souběžně kontroly uživatelů. To se netýkalo agentur, které své zaměstnance nepřidělovaly k dočasnému výkonu práce u uživatelů. Při výběru subjektů ke kontrole měli inspektoři čerpat z podnětů, informací od jiných orgánů, vybírat agentury, u kterých dosud kontrola nebyla provedena. Dále se zaměřit na zaměstnavatele, u kterých byly v minulosti při kontrolách zjištěny nedostatky, a provést u nich následné kontroly. Tradičně je všem k dispozici seznam agentur práce umístěný na portálu MPSV. Tam je možno ověřit rozsah a dobu povolení ke zprostředkování zaměstnání. Limit kontrol na jednotlivé inspektoráty nebyl stanoven.

V předmětu kontroly byly zahrnuty tyto oblasti:

- vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr,
- pracovní doba, doba odpočinku, práce přesčas,
- odměňování, náhrady mzdy, cestovní náhrady,
- podmínky zaměstnanců přidělených k výkonu práce u uživatelů, rovné zacházení,
- dodržování ustanovení o BOZP,
- kontrola povinného pojištění proti úpadku,
- kontrola dodržování podmínek činnosti agentury práce podle povolení ke zprostředkování,
- ochrana osobních práv zaměstnanců,
- kontrola sdíleného zprostředkování a odměn agenturám za umístění uchazeče.

Pokud byla kontrola prováděna na základě podnětu, byl předmět kontroly tomu přizpůsoben.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce provedly v rámci tohoto úkolu v roce 2012 celkem **155 kontrol**, z toho bylo 113 kontrol agentur práce a 42 kontrol uživatelů. V 8 případech z uvedeného počtu se jednalo o následnou kontrolu zaměřenou na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol.

Ostatní kontroly agentur práce byly provedeny napříč dalšími hlavními úkoly, ale v nich se nesledovalo, o jaké zaměstnavatele jde, zda o agenturu práce nebo jiného zaměstnavatele. Nejvíce těchto kontrol bylo provedeno na základě přijatých podnětů. Při provádění kontrol na podnět byl předmět kontroly zacílen na obsah podnětu.

Z celkového počtu 155 kontrol bylo 79 (51 %) bez zjištění nedostatků a 76 (49 %) s nedostatkem, přičemž celkový počet zjištěných nedostatků byl 236.

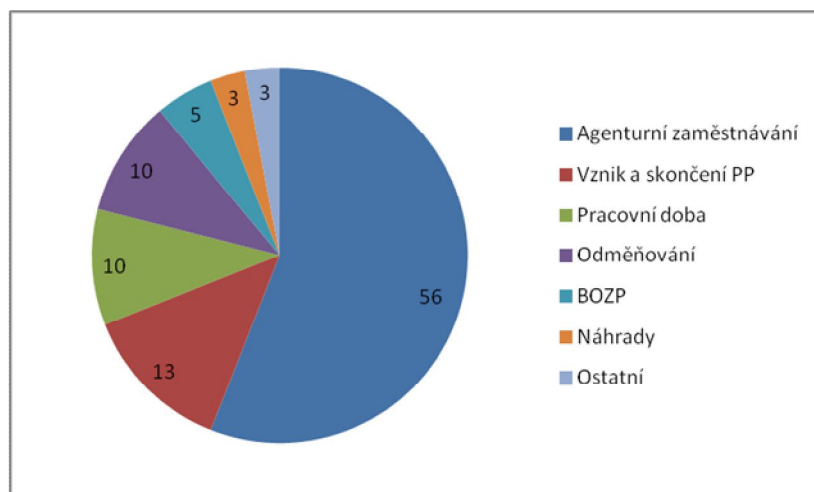
Nejčastěji byly porušovány pracovněprávní předpisy v oblasti agenturního zaměstnávání, v oblasti uzavírání, změn a skončení pracovního poměru a v oblasti pracovní doby, doby odpočinku, evidence odpracované pracovní doby.

Přehled porušovaných oblastí v číslech:

Oblast	Počet porušení	% ze zjištěných případů porušení
Agenturní zaměstnávání	132	56
Vznik, změny, skončení PP	30	13
Pracovní doba, doba odpočinku	25	10
Odměňování	24	10
BOZP	11	5
Náhrady	7	3
Ostatní	7	3

Údaje jsou o kontrolách za rok 2012 zadaných do 11. 1. 2013 do informačního systému SUIP

% vyjádření porušení předpisů:

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona číslo 262/2006 Sb., zákoník práce:

Ustanovení zákoníku práce	Popis porušení	Počet porušení
§ 308 odst. 1	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce neobsahovala všechny předepsané náležitosti.	62
§ 309 odst. 2	Agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele na základě písemného pokynu, který neobsahoval údaje stanovené ZP.	33
§ 309 odst. 5	Agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší, než jsou nebo by byly podmínky srovnatelného zaměstnance.	27
§ 313 odst. 1	Kontrolovaná osoba nevydala zaměstnanci potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti, nebo v něm neuvedla předepsané údaje, nebo naopak uvedla údaje, které tam být nesmí.	17
§ 96 odst. 1	Kontrolovaná osoba nevedla u jednotlivých zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce odpracované směny, práce přesčas, další dohodnuté práce přesčas, noční práce.	9
§ 92 odst. 1	Kontrolovaná osoba nerozvrhla pracovní dobu tak, aby měl zaměstnanec nepřetržitý odpočinek v týdnu v trvání alespoň 35 hodin.	5
§ 118 odst. 1	Kontrolovaná osoba nevyplatila zaměstnanci za dobu práce v sobotu a v neděli k dosažené mzdě příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku.	5
§ 307a	Agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce na základě dohody o provedení práce.	4
§ 92 odst. 3	Kontrolovaná osoba nezajistila, aby u technologických procesů, které nemohou být přerušeny, byl zaměstnanci poskytnut nepřetržitý odpočinek v týdnu tak, aby za období 2 týdnů činila jeho délka celkem alespoň 70 hodin.	4
§ 37 odst. 1	Kontrolovaná osoba neinformovala při vzniku pracovního poměru zaměstnance o všech právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru.	4

Přehled dalších zjištěných porušení (3 a níže):

- **§ 112 odst. 2 ZP** – kontrolovaná osoba nevyplatila zaměstnanci nejnižší úroveň zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce.
- **§ 66 zák. č. 435/2004 Sb.** – agentura práce dočasně přidělila k výkonu práce k uživateli zaměstnance, kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání, nebo byl osobou se zdravotním postižením.
- **§ 116 ZP** – kontrolovaná osoba nevyplatila zaměstnanci za dobu noční práce příplatek ke mzdě ve výši alespoň 10 % průměrného výdělku.

- § 309 odst. 6 ZP – agentura práce přidělila zaměstnance k výkonu práce k témuž uživateli na dobu delší než 12 měsíců po sobě jdoucích bez žádosti zaměstnance nebo z jiných zákonem povolených důvodů.
- § 103 odst. 1 písm. a ZP – kontrolovaná osoba připustila, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost neodpovídá jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti.
- § 222 odst. 2 ZP – kontrolovaná osoba nevyplatila zaměstnanci při skončení pracovního poměru náhradu za nevyčerpanou dovolenou.
- § 113 odst. 3 ZP – kontrolovaná osoba nedoplatila zaměstnanci rozdíl mezi dosaženou mzdou a nejnižší zaručenou mzdou.
- § 89 odst. 1 ZP – kontrolovaná osoba nezapočítala bezpečnostní přestávku zaměstnance do jeho odpracované pracovní doby.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Vznik, změny a skončení pracovního poměru

V oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru byly u kontrolovaných osob zjištěny přetrvávající nedostatky na úseku informování o obsahu pracovního poměru, i když už mají oproti minulým rokům klesající tendenci, a dále na úseku uzavírání dohod o provedení práce s vědomím, že zaměstnanec bude přidělován k výkonu práce k uživateli.

Největší část porušení v této oblasti bylo v loňském roce při skončení pracovního poměru. Zaměstnavatelé nevydali a nepředali zaměstnancům potvrzení o zaměstnání v den skončení pracovního poměru, vydali později nebo nevydali vůbec. Do vlastního potvrzení neuváděli v některých případech potřebné informace, naopak uváděli ty, které tam podle poslední právní úpravy být nemají.

Pracovní doba, doba odpočinku, práce přesčas

V této oblasti byly zaznamenány nedostatky zejména na úseku evidence odpracované pracovní doby s vyznačením začátku a konce směny, což je nová povinnost od 1. 1. 2012 a mnozí zaměstnavatelé ji ještě nevzali na vědomí. Jinak se soustavným tlakem na zaměstnavatele daří snižovat případy nevedení evidence pracovní doby s možností zjištění odpracovaných hodin, i když její úroveň je různá. Také se vyskytly případy nedodržení ustanovení o odpočinku v týdnu nebo mezi směny. Na úseku práce přesčas nebyly zjištěny větší závady.

Odměňování, náhrady mezd, cestovní náhrady

Nedostatky byly zjištěny zejména u dodržení výše nejnížší zaručené mzdy, vyplácení příplatků ke mzdě za práci v sobotu a v neděli a za práci v noci, mzda nebyla vyplacena ve výplatním termínu nebo vůbec, nebyl proveden doplatek do nejnížší zaručené mzdy. Špatně stanovena bývá mzda v některých případech již při jejím sjednávání. Celkově však lze konstatovat, že na úseku odměňování došlo ke zlepšení ve srovnání s minulými léty.

Vyskytly se i případy neproplacení nevyčerpané dovolené při skončení pracovního poměru. To je porušení zákoníku práce, které se vyskytuje poměrně často a se kterým se inspektoráty setkávají i v poradenské činnosti. Bývalí zaměstnanci se musí složitě domáhat svých práv, ať už se jedná o úmysl nebo neznalost zaměstnavatelů. Ojediněle se vyskytlo porušení při vyplácení cestovních náhrad a náhrady při jiné překážce na straně zaměstnavatele.

Podmínky zaměstnanců přidělených k výkonu práce u uživatelů, rovné zacházení

Jedná se o ostře sledovanou oblast a stěžejní záležitost při provádění kontrol u agentur práce a uživatelů. Jak ukazují počty porušení v oblasti agenturního zaměstnávání, je zde stále plno nedostatků. A to jak při uzavírání dohod o přidělení mezi agenturou a uživatelem, tak při přidělování zaměstnanců k výkonu práce k uživateli. Je pravda, že u dohod se jedná často o formální nedostatky. Horší jsou porušení zjištěná prakticky při porovnání pracovních a mzdových podmínek zaměstnanců agentury a zaměstnanců uživatele. Číslo udávající počet porušení u rovného zacházení je stále vysoké.

Novým fenoménem u agenturního zaměstnávání je nahrazování pracovněprávních vztahů obchodními vztahy. Děje se to u agentur, které mají řádné povolení ke zprostředkování zaměstnání, ale i u jiných zaměstnavatelů. Je potom na inspektorovi, aby celou situaci vyhodnotil, jestli se u obchodního vztahu nejedná o skryté agenturní zaměstnávání a obcházení povinnosti rovných podmínek.

Dodržování ustanovení o BOZP

Porušování ustanovení zákoníku práce a souvisejících předpisů o BOZP je na pátém místě pokud jde o počet porušení. Většinou se jedná o nedostatky zjišťované u uživatelů, kteří neprovedou správné vyhodnocení rizik, neprovedou školení agenturních zaměstnanců, nevybaví je OOPP nebo je vybaví nedostatečně. Přitom povinnosti zajistit dodržování předpisů BOZP jsou ve své většině právě na uživateli.

Kontrola povinného pojištění proti úpadku

Tato povinnost patří mezi novější ustanovení a agentury práce se jí snaží vyhnout i právě únikem do obchodních vztahů. Kontrolami zatím zásadní nedostatky nebyly zjištěny, jedná se o ojedinělé případy.

Kontrola dodržování podmínek činnosti agentury práce podle povolení ke zprostředkování zaměstnání

Agentury práce mohou podle zákona o zaměstnanosti vyvíjet své aktivity trojím způsobem a v různém rozsahu co do území působení. Jak ukázala praxe a dřívější kontroly úřadů práce, je třeba se zaměřit i na tuto oblast. Při kontrolách inspektoři vyžadují předložení aktuálního povolení. Provedenými kontrolami nebyl zjištěn případ výkonu zprostředkování nad rámec vymezené působnosti.

Ochrana osobních práv zaměstnanců

V této oblasti nebylo zjištěno porušování pracovněprávních předpisů. Nedostatky v ochraně osobních práv jsou zjišťovány nejvíce při kontrolách na podněty zaměstnanců, které jsou potom zařazeny ve speciálním úkolu zaměřeném pouze na podněty.

Kontrola sdíleného zprostředkování a odměn agenturám práce za umístění uchazeče

Protože dosud nebyla přijata prováděcí právní úprava ke sdílenému zprostředkování, v praxi dosud neprobíhá. Proto nebylo možné tento bod předmětu kontroly splnit.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily ve sledovaném období u kontrol z tohoto úkolu celkem **17 pokut** v celkové výši **2.050.000 Kč**. Pokuty byly ukládány zejména za porušování ustanovení týkajících se agenturního zaměstnávání, z toho nejčastěji za nedodržení rovných podmínek mezi agenturními zaměstnanci a kmenovými zaměstnanci uživatele.

Závěr

Na základě výsledků kontrol lze konstatovat, že cíle úkolu bylo dosaženo. V některých případech zaměstnavatelé odstranili nedostatky zjištěné kontrolou již v průběhu provádění kontroly. Pokud tomu tak nebylo, kontrolovaným osobám byla uložena opatření k odstranění zjištěných nedostatků s termínem jejich splnění a stanovením data pro povinnost informovat inspektorát práce. Zároveň bylo vyžadováno předložení dokladů jako důkaz splnění těchto

opatření. Podle závažnosti porušení bylo s kontrolovanou osobou zahájeno správní řízení ve věci uložení pokuty, s přihlédnutím i ke skutečnosti, zda zaměstnavatel nedostatky odstranil.

Agenturní zaměstnávání je specifický způsob zaměstnávání, zaměstnanci agentur jsou tak více ohroženi nejen ztrátou zaměstnání, ale i nedodržením pracovněprávních předpisů jejich zaměstnavateli nebo uživateli. Přes velký počet provedených kontrol v posledních letech a intenzivní působení na kontrolované osoby – agentury práce a uživatele – stále dochází k případům závažného porušování právních předpisů na úseku agenturního zaměstnávání.

Závažnou skutečností je i fakt, že přibývá agentur práce, jejichž majitelé nebo statutární zástupci jsou zahraniční osoby a jsou obtížně kontaktní. Přibývá tzv. pseudoagentur, které nemají povolení ke zprostředkování zaměstnání, ale chovají se jako agentura práce. Jedná se často o podnikatelské subjekty se sídlem v zahraničí, jen s místem výkonu práce v České republice. V mnoha případech uzavírají s českými občany pracovněprávní vztahy podle zahraničního pracovního práva, čímž je pro tyto občany složitější domoci se svých oprávněných nároků v případě nevyplacení mzdy, odměny z dohody nebo jiných nároků. Těmto subjektům bude potřeba v následujícím období věnovat zvýšenou pozornost.

XVII. Kontrola dodržování povinností zaměstnavatelů podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Úvod

Dnem nabytí účinnosti novely zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, kontrolní činnost v této oblasti vykonávají od 1. 1. 2012 Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce s výjimkou kontroly průměrného čistého měsíčního výdělku pro účely stanovení výše podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci, u kterých je kontrolní oprávnění ponecháno na krajských pobočkách Úřadu práce. Uvedeným opatřením došlo ke sjednocení výkonu kontrolní činnosti na úseku zaměstnanosti, pracovněprávních vztahů a bezpečnosti práce. Kontrolní činnost tak bylo možné vykonávat efektivněji při stejném počtu pracovníků a se stejnými náklady. K naplnění cílů tohoto hlavního úkolu byly oblastními inspektoráty práce využívány personální kapacity inspektorů zapojených do projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“.

Cíl úkolu

Cílem hlavního úkolu bylo omezení zneužívání poskytování příspěvku na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, zamezit nemorálním praktikám některých zaměstnavatelů při poskytování tzv. náhradního plnění podílu osob se zdravotním postižením, zefektivnit podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněných pracovních místech a vytvořit podmínky pro širší uplatnění osobních iniciativ uchazečů o zaměstnání při hledání nového uplatnění na trhu práce a snížení administrativního zatížení zaměstnavatelů i uchazečů o zaměstnání. Kontroly oblastních inspektorátů práce měly přispět k dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti a zákonem o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty měly za úkol provádět kontroly právnických nebo podnikajících fyzických osob dle části sedmé zákona o zaměstnanosti s předmětem kontroly zejména zda:

- účastníci právních vztahů neporušují zákaz diskriminace a právo na rovné zacházení vůči fyzickým osobám při uplatňování práva na zaměstnání,
- zprostředkovávají práci na základě povolení a nově stanovených pravidel s vazbou na agentury práce,

- neporušují při zprostředkování zaměstnání zákon o zaměstnanosti jiným způsobem nebo dobré mravy,
- vedou evidenci zaměstnávaných osob se zdravotním postižením nebo evidenci pracovních míst vyhrazených pro osoby se zdravotním postižením,
- plní povinnost zaměstnat osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu,
- ve stanovené lhůtě písemně vykazují dlužné mzdové nároky zaměstnanců pro účely zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně dalších zákonů,
- plní stanovenou oznamovací povinnost,
- vedou stanovenou evidenci,
- zdravotnické zařízení provedlo vyšetření zdravotního stavu fyzické osoby v souladu se zákonem o zaměstnanosti ve stanovené lhůtě.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Orgány inspekce práce se zaměřily ve své kontrolní činnosti zejména na dodržování povinností stanovených zaměstnavatelům zákonem o zaměstnanosti (zákon č. 435/2004 Sb.) a souvisejícími právními předpisy (právní předpisy o zaměstnanosti a o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele), dále pak právníckým a fyzickým osobám, které vykonávají činnosti podle zákona o zaměstnanosti při zprostředkování zaměstnání.

Oblastní inspektoráty práce provedly v rámci tohoto úkoly celkem **4 273 kontrol u 4 095 zaměstnavatelů**. Realizovaly např. více než 257 kontrol zaměstnavatelů, kteří byli povinni zaměstnávat osoby se zdravotním postižením, přibližně 390 kontrol zaměřených na obsah zveřejňovaných nabídek pracovních příležitostí (inzerátů), kolem 2 750 kontrol zaměřených na oznamovací povinnost vůči generálnímu ředitelství Úřadu práce nebo krajské pobočce Úřadu práce a 2 400 kontrol na evidenční povinnost stanovenou zákonem o zaměstnanosti. Rovněž provedly 380 kontrol zaměřených na oblast zprostředkování zaměstnání. Kontroly se zaměřily i na to, zda a v jakém množství zaměstnavatel, příjemce příspěvku na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, přiděloval práci tomuto zaměstnanci, který neměl sjednané jako místo výkonu práce pracoviště zaměstnavatele a zda splnil povinnost v souvislosti se zákonem o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.

S ohledem na širší kontrolovaných oblastí zákona o zaměstnanosti bylo nutné spojit více kontrolovaných oblastí pod jednu kontrolu. V některých případech bylo účelné kontrolovat

i dodržování dalších pracovněprávních předpisů, zejména zákoníku práce, jak vyplývá z následujících prezentovaných výsledků kontrolní činnosti. V odůvodněných případech byli někteří zaměstnavatelé kontrolováni opakovaně. Řada kontrol byla provedena souběžně s kontrolou spojenou s hlavním úkolem „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR cizinců“. Zjištění nelegální práce tak není součástí tohoto vyhodnocení. Informace jsou přiřazeny k uvedenému úkolu.

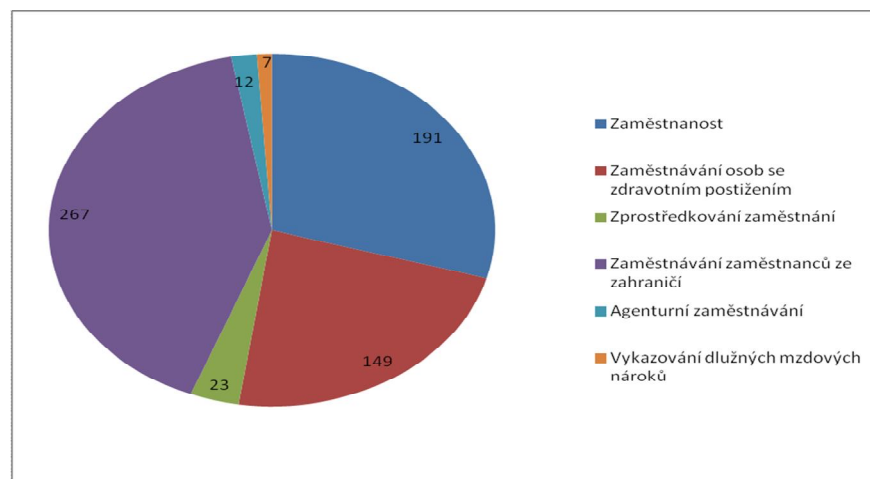
Inspektoři zjistili u 4 095 zaměstnavatelů **833 nedostatků** a oblastní inspektoráty práce uložily **240 pokut** v celkové výši **4,2 mil. Kč**. U 85 % kontrolovaných zaměstnavatelů inspekce práce nezjistila porušení kontrolovaných pracovněprávních předpisů.

Oblastní inspektoráty práce při plánování kontrolní činnosti vycházely zejména z informací a požadavků krajských poboček Úřadu práce, z podnětů občanů i různých institucí a rovněž z poznatků z vlastní kontrolní činnosti.

Zjištěná porušení ustanovení zákona o zaměstnanosti (ZoZ):

Porušení ZoZ	Popis porušení	Zjištěno u počtu zaměstnavatelů nebo AP
§ 87 - 88	Zaměstnavatele nesplnil informační povinnost krajské pobočky ÚP v souvislosti se zaměstnáváním zahraničních zaměstnanců	309
§ 136	V místě pracoviště fyzická osoba neměla kopii dokladu prokazující existenci pracovněprávní vztahu	71
§ 81 odst. 1	Zaměstnavatel s více jak 25 zaměstnanci v pracovním poměru nesplnil povinnost zaměstnávat povinný podíl zaměstnanců se zdravotním postižením 4%	59
§ 83	Zaměstnavatel písemně neohlásil krajské pobočce Úřadu práce plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením do 15. února následujícího roku	58
§ 82 odst. 2	Zaměstnavatel nepoukázal odvod za neplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením do státního rozpočtu do 15. února následujícího roku	36
§ 12 písm. a) - c)	Zaměstnavatel zveřejnil nabídky zaměstnání s diskriminačním charakterem, nejsou v souladu s pracovněprávními předpisy nebo jsou v rozporu s dobrými mravy.	30
§ 58a odst 1 a 2	Agentura práce nesplnila povinnosti sjednat pojištění záruky pro případ svého úpadku; nedoložila úřadu práce sjednání pojištění ve stanovené lhůtě	21
§ 102 odst. 2	Zaměstnavatel nevedl evidenci občanů EU, které zaměstnával	19
§ 7 odst. 1	Zaměstnavatel do 7 dnů od doručení výzvy krajské pobočky Úřadu práce nepředložil seznam dlužných mzdových nároků	7
§ 14 odst. 3 písm. b)	Zprostředkování zaměstnání bez povolení	5
§ 80 písm. c)	Zaměstnavatel nevedl evidenci zaměstnaných osob se zdravotním postižením	2

Zjištěná porušení podle oblastí:

Nejčastěji porušovaná ustanovení zákoníku práce:

Porušení ZP	Popis porušení	Počet porušení	Zjištěno u počtu zaměstnavatelů
§ 37	Zaměstnavatel neinformoval zaměstnance o obsahu pracovního poměru	47	32
§ 96	Zaměstnavatel nevede evidenci o odpracované směně, práci přesčas, noční práci, další dohodnuté práci přesčas, doby v době pracovní pohotovosti	19	17
§ 118	Nevyplacen příplatek za sobotu a neděli	11	11
§ 112	Nevyplacena zaručená mzda	10	9
§ 116	Nevyplacení příplatků za noční práci	7	7
§ 77	Dohoda o provedení práce a dohody o pracovní činnosti nebyla sjednána písemně	11	11

Další zjištěná porušení byla zjištěna pouze v jednotlivostech k různým ustanovením zákoníku práce.

Hodnocení výsledku kontrol podle sledovaných oblastí:

Zprostředkování zaměstnání

V této oblasti byly kontrolovány agentury práce, kterým bylo uděleno povolení ke zprostředkování zaměstnání, zda zprostředkovávají zaměstnání v souladu s uděleným povolením generálním ředitelstvím Úřadu práce, zda vedou stanovenou evidenci a plní oznamovací povinnost vůči generálnímu ředitelství Úřadu práce, zda při zprostředkování zaměstnání neporušují zákon jiným způsobem, a zda splnily povinnost sjednat pojištění záruky pro případ úpadku.

Bylo zjištěno, že agentury práce zprostředkovávaly zaměstnání i bez pojištění, v několika případech nedoložily generálnímu ředitelství Úřadu práce doklad o sjednaném pojištění. V jednom případě se kontrolou prokázalo, že agentura práce požadovala poplatek za zprostředkování zaměstnání po uchazeči o zaměstnání ve výši 1.600 Kč a celkově získala tímto způsobem 100.000 Kč.

Zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Kontroly se zaměřily jednak na povinnost zaměstnávat osoby se zdravotním postižením u zaměstnavatelů s více jak 25 zaměstnanci v pracovním poměru, na stanovenou oznamovací a evidenční povinnost a na přidělování práce zaměstnancům, a dále pak na osoby se zdravotním postižením, kteří mají sjednané místo výkonu práce mimo pracoviště zaměstnavatele (obvykle v místě bydliště zaměstnance). Bylo zjištěno, že zaměstnavatelé,

kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením v některých případech, neplní svoji povinnost vést evidenci zaměstnaných osob se zdravotním postižením.

U těch zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají více než 25 zaměstnanců, bylo zjištěno neplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve stanovené výši povinného podílu 4 %, přestože jim zákon o zaměstnanosti umožňuje uvedenou povinnost splnit náhradním způsobem. Dále neplní ohlašovací povinnost o plnění povinného podílu vč. uvedení způsobu plnění vůči krajské pobočce Úřadu práce. Nejčastějším zjištěným porušením v této oblasti bylo nesplnění povinnosti zaměstnavatele, odvést povinný odvod do státního rozpočtu do 15. února následujícího roku. U některých zaměstnavatelů se jednalo o nedopatření, u jiných se jednalo o každoroční zjištění úřadu práce.

Výjimečným kontrolním zjištěním bylo, že zaměstnavatel nevedl evidenci zaměstnaných osob se zdravotním postižením (2 případy). Inspekce práce kontrolovala zaměstnance, kteří jsou osobami se zdravotním postižením, kteří měli sjednané místo výkonu práce v místě bydliště. Tyto kontroly probíhaly jako součást kontroly následně realizované u jejich zaměstnavatele. Přestože v některých případech zaměstnanec vypovídal o nepřidělování práce, případně o nevyplácení sjednané mzdy, následně svá tvrzení popřel a zaměstnavatel zdokumentoval, že postupuje v souladu s právními předpisy.

Ojedinele inspekce práce zjistila neschopnost zaměstnance (osoba se zdravotním postižením, dále jen „OZP“) vykonávat sjednanou práci, přestože zaměstnavatel na ní bral několik let příspěvek. V dalším případě se kontrolou zjistilo, že řada zaměstnanců OZP, kteří měli sjednané místo výkonu práce na pracovišti zaměstnavatele, ve skutečnosti pracovala doma.

Kontroly zaměstnanců v místě bydliště narážejí na množství problémů, mezi které patří mnohdy široké územní členění domácích pracovišť (zaměstnavatelé s celorepublikovou působností). Získávání dokladů se protahuje a součinnost se v takových případech značně komplikuje.

Zaměstnanost

V rámci této oblasti byly kontroly zaměřeny na plnění oznamovací povinnosti, dále na to, zda je zprostředkováváno zaměstnání na základě povolení, na dodržování dobrých mravů při zprostředkování zaměstnání a rovné zacházení při uplatňování práva na zaměstnání a na dodržování povinnosti mít kopie dokladů prokazující existenci pracovněprávního vztahu na pracovišti.

Kontrolou zveřejněných inzerovaných pracovních nabídek bylo zjištěno, že zaměstnavatelé v mnoha případech ve snaze omezit počet zájemců, přesněji vymezují podmínky pracovní pozice a uveřejňují nabídky s diskriminačním charakterem (zejména požadavky na věk a pohlaví zájemců).

Kontroly byly realizovány zejména na základě podnětů zájemců o zaměstnání, na základě vlastních zjištění zejména na webových stránkách pracovních serverů, regionálního i celorepublikového tisku. Pokud podnětem pro kontrolu byla webová stránka pracovního serveru, pak se inspekce práce v řadě případů ocitala v důkazní nouzi. Pracovní servery nearchivují a nevidují zadavatele inkriminovaných inzerátů. Proto se v řadě případů nepodařilo dohledat inzerenta, nebo se mu nepodařilo prokázat zveřejnění inkriminované pracovní nabídky. V případě inzerátů uveřejněných v místním nebo celorepublikovém tisku, kde byl uveden název nebo adresa inzerenta, byly kontroly uzavřeny uložením pokuty.

Při kontrolách podnikatelských subjektů, které vykonávají činnost zprostředkování zaměstnání, bylo jisté v 7 případech zprostředkování zaměstnání bez povolení.

Zaměstnávání zahraničních zaměstnanců

V této oblasti bylo nejčastějším zjištěním, že zaměstnavatel nesplnil informační povinnost vůči krajské pobočce Úřadu práce v souladu s § 87 a § 88 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, a evidenční povinnost v souladu s § 102 odst. 2 zákona o zaměstnanosti. Vykazování samotného výkonu nelegální práce není součástí vyhodnocení tohoto úkolu. Je podřazeno pod samostatný úkol za účelem poskytnutí souhrnných informací pod jednou zprávou z úkolu.

Vykazování dlužných mzdových nároků

U 7 kontrolovaných zaměstnavatelů oblastní inspektoráty práce zjistily, že ve stanovené lhůtě nevykázali dlužné mzdové nároky pro účel zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně dalších zákonů. Kontrola této oblasti se realizuje výhradně na základě podnětu příslušné krajské pobočky Úřadu práce. V drtivé většině je na základě podnětu přímo zahájeno správní řízení.

Součinnost zdravotnických zařízení

Inspekce práce neobdržela od krajských poboček Úřadu práce žádný podnět ke kontrole.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily na základě kontrol provedených pod tímto úkolem celkem **240 pokut** ve výši **4,2 mil Kč**. Nejvíce pokut (141) bylo uloženo zaměstnavatelům za neplnění povinností vyplývajících z ust. § 87, 88 a 102 zákona o zaměstnanosti, týkající se oznamovacích povinností, případně evidenčních povinností při zaměstnávání zahraničních zaměstnanců. Dále bylo uloženo 40 pokut za nesplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výších 4 % a dále bylo uloženo cca 31 pokut za zveřejnění inzerátu s diskriminačním obsahem.

Za porušení zákoníku práce bylo uloženo 31 pokut. Zejména za nedodržení písemné formy dohody o provedení práce, případně za nedostatky v obsahu sjednané písemné dohody. Inspekce práce uložila pokuty rovněž všem 7 zaměstnavatelům, kteří neposkytli seznam dlužných mzdových nároků na základě výzvy krajské pobočky Úřadu práce.

V rámci tohoto úkolu bylo dále uloženo 13 pokut za zjištění výkonu nelegální práce, jejichž vyhodnocení je zahrnuto ve zprávě k úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR cizinců“.

Nejvyšší pokuta byla uložena za zprostředkování zaměstnání bez příslušného povolení (200 tis. Kč) a za zveřejnění diskriminačního inzerátu (120 tis. Kč).

Závěr

Z výše uvedených informací vyplývá, že cíl tohoto úkolu, který byl od jeho realizace očekáván, byl naplněn. Inspekce práce navázala na kontrolní činnost minulých let se zaměřením na zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Nových kontrolních kompetencí využili inspektoři k důslednější kontrole. Zejména zda zaměstnavatelé nezaměstnávají uvedené zaměstnance výhradně s cílem využít poskytovaného příspěvku na jejich zaměstnávání k dosažení vlastních zisků. Přestože informace od samotných zaměstnanců svědčí o zneužívání příspěvků i nadále, kontroly inspekce práce tyto informace neprokázaly. V dalších případech se zjistilo, že zaměstnavatelé ve snaze dosáhnout vyššího příspěvku, sjednávají jako místo výkonu práce pracoviště zaměstnavatele, ale zaměstnanci ve skutečnosti pracují doma.

Oblastní inspektoráty práce se mají obracet s případným podezřením na nepřidělování práce a na zřejmé zneužívání poskytovaného příspěvku úřadu práce na orgány činné v trestním řízení. Zkušenost z takto postoupených případů nejsou nijak pozitivní. Většina podání byla

odložena, jiné se šetří zdlouhavě. Zaměstnavatel pak často v mezidobí stačí založit novou firmu a pokračuje tak v podnikatelské činnosti.

Oblastní inspektoráty práce se rovněž zaměřily na dlouhodobý problém spojený s uveřejňováním nabídek práce, které omezují počet zájemců uveřejněním podmínek, které jsou diskriminační. Výsledky těchto kontrol svědčí o neznalosti zaměstnavatelů, co může být obsahem pracovních nabídek při hledání nových zaměstnanců.

Oblast povinností spojených s evidenční a informační povinností je spojená zejména se zaměstnáváním zahraničních zaměstnanců a se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. Výsledky a četnost kontrol vypovídá o situaci na trhu práce, kdy zaměstnavatelé zřejmě nepřikládají uvedeným povinnostem větší význam, čemuž odpovídají výše uvedené výsledky.

Zkušenosti z kontrol budou využity zejména pro řešení negativních zkušeností a problémů při kontrolách v dalším období.

XVIII. Mimořádné kontrolní akce zaměřené na oblast nelegální práce a pracovněprávních vztahů

Úvod

Kontroly, zaměřené na oblast zaměstnanosti a nelegální práce a souvisejících pracovních vztahů a podmínek zůstaly i pro rok 2012 v souladu se záměrem MPSV jednou z priorit v kontrolní činnosti orgánů inspekce práce. Od 1. 1. 2012 přešla kontrolní působnost ve jmenovaných oblastech plně na orgány inspekce práce. Na tyto legislativní změny navazuje projekt OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“, reg.č. CZ 1.04/2.2.00/11.00013, v rámci kterého se od 1. 1. 2012 kontroly realizují v systému Státního řadu inspekce práce.

Mimořádnými kontrolními akcemi v roce 2012 navázal Státní úřad inspekce práce na zkušenosti získané z již realizovaných kontrolních akcí v roce 2011. Mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny na ty oblasti činnosti, u kterých byl reálný předpoklad výkonu nelegální práce ve vztahu k charakteru činnosti nebo na sezónní práce, odpovídající aktuálnímu ročnímu období. Je obecně známou skutečností, potvrzenou i zkušenostmi orgánů inspekce práce z poskytování poradenství a některých podnětů, že u sezonních a nárazových prací je zaznamenáván vyšší výskyt nelegálního zaměstnávání, případně zastřený výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah.

Týmy inspektorů specializované na kontrolu nelegálního zaměstnávání, které byly zřízeny pro každý ze 14 krajů ČR, prováděly kontroly zaměstnavatelů, u nichž bylo možno očekávat výkon nelegální práce, v rámci dvou hlavních úkolů stanovených plánem kontrolní činnosti SÚIP pro rok 2012 – jeden z těchto kontrolních úkolů byl zaměřen na kontrolu nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců obecně, druhý na mimořádné kontrolní akce vztahující se vždy k vybrané oblasti podnikání kontrolovaných subjektů. Kontroly byly realizovány jednak ve spolupráci v rámci systému Státního úřadu inspekce práce s dalšími odbory inspekce – odborem pracovních vztahů a podmínek a s odborem BOZP, jednak ve spolupráci s celními úřady, s Policií ČR – Službou cizinecké policie, s Úřadem práce ČR, s Českou správou sociálního zabezpečení, popřípadě i s dalšími orgány (živnostenské úřady, finanční úřady). Spolupráce s těmito orgány probíhala buď formou přímé účasti na kontrole, nebo výměnou informací. Kontroly byly realizovány pokud možno v krátkém časovém úseku, v indikovaných případech byly zároveň prováděny i v oblasti zákona o zaměstnanosti, pracovních vztahů a podmínek a BOZP, bylo při nich zároveň poskytováno i poradenství.

Při výběru oblastí podnikání, do kterých byly zacíleny mimořádné kontrolní akce, a konkrétních subjektů pro kontrolu, vycházely Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce ze všech dostupných informací (z poradenství, z vlastní kontrolní činnosti, z podnětů a informací od jiných institucí). V případě zjištění nelegální práce informovaly o této skutečnosti další kontrolní orgány, pokud tyto nebyly přímo účastny kontroly.

Cíl úkolu

Cílem mimořádných kontrolních akcí bylo v rámci realizace projektu zaměřit kontrolní činnost cíleně na ty oblasti podnikání (trhu práce), kde je vyšší předpoklad nebo již existující signály výkonu nelegální práce a porušování pracovněprávních předpisů, například u sezonních nebo nárazových prací nebo v oblastech, kde je při běžné kontrolní činnosti zaznamenáván častější výskyt nelegálního zaměstnávání. Kontroly zaměstnavatelů realizovat v krátkém časovém úseku, zavedením komplexnějších postupů do kontrol nelegální práce docílit jejich vyšší efektivity, snížení administrativní zátěže zaměstnavatelů a zefektivnění komunikace s institucemi v rámci resortu i mimo rezort MPSV. Poskytováním poradenství v rámci kontroly, informováním zaměstnavatelů i zaměstnanců rozšiřovat jejich právní vědomí v pracovněprávní oblasti. Ve svém důsledku tak napomoci ke snížení daňových úniků a ke vzrůstu počtu pracovních míst na otevřeném trhu, respektive omezit vykořisťování zahraničních občanů, zejména ze zemí mimo EU. Zlepšit vymahatelnost práva zejména ve vztahu k nelegální práci a preventivně působit na trhu práce.

Zadání úkolu

Celkem bylo stanoveno provést na území ČR minimálně 6 mimořádných kontrolních akcí. Výběr oblastí podnikání, na které byly jednotlivé kontrolní akce zaměřeny a počty kontrol byly stanoveny po konzultacích s vedením MPSV a s jednotlivými oblastními inspektoráty práce.

Předmětem kontrol dle zadání úkolu bylo:

- zda občan vykonává závislou práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu,
- zda má cizinec povolení k zaměstnání, pokud zákon jeho vydání vyžaduje, povolení k pobytu, zelenou nebo modrou kartu, pokud ji zákon vyžaduje a zda vykonává práci v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zelenou nebo modrou kartou, nebo na základě jiné smlouvy,
- forma pracovněprávního vztahu (existence písemné smlouvy nebo dohody),

- odměňování zaměřené především na poskytování minimální a zaručené mzdy,
- s tím související evidence pracovní doby,
- kontrola v oblasti BOZP u vybraných kontrolovaných osob.

Vyhodnocení jednotlivých mimořádných kontrolních akcí

Mimořádná kontrolní akce u provozovatelů lyžařských areálů na území ČR v době jarních prázdnin

Mimořádná kontrolní akce na území hlavního města Prahy zaměřená na stánkový prodej, především rychlého občerstvení

Mimořádná kontrolní akce u čerpacích stanic PHM ve Středočeském kraji

Mimořádná kontrolní akce pro 1. čtvrtletí roku 2012 byla zaměřena na oblast činnosti, u které je předpoklad výkonu sezonních prací odpovídajících aktuálnímu ročnímu období. Zimní období a zejména období lyžařské sezony, která kulminuje v období jarních prázdnin, nutí provozovatele lyžařských vleků, lanovek, restauračních a ubytovacích zařízení v lyžařských střediscích a půjčovnách sportovních potřeb zabezpečit poskytování svých služeb formou krátkodobého zaměstnání. Lze tedy předpokládat, že ne ve všech případech zde vykonávají fyzické osoby závislou práci v pracovněprávním vztahu.

V rámci této mimořádné kontrolní akce provedl v období od 5. do 18. 3. 2012 každý oblastní inspektorát práce kontroly v 5 lyžařských střediscích na celém území ČR. Výjimkou byly oblastní inspektoráty práce pro hlavní město Prahu a pro Středočeský kraj, v jejichž teritoriu nejsou provozovány větší lyžařské areály. Na základě zkušeností z kontrolní činnosti a poskytování poradenských služeb rozhodl Státní úřad inspekce práce zaměřit mimořádnou kontrolní na území hl. města Prahy na stánkový prodej se zadáním provést 80 kontrol prodejních stánků, a na území Středočeského kraje na čerpací stanice pohonných hmot se zadáním provést 40 kontrol čerpacích stanic.

Kontroly byly prováděny za účasti všech kontrolních odborů SÚIP a byly součástí testování nové metodiky provádění kontrol nelegálního zaměstnávání v rámci projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“. Kontroly byly zaměřeny na oblast výkonu nelegální práce včetně splnění povinnosti dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, a dále oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr, pracovní doby, odměňování zaměstnanců a dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Při

jejich přípravě a provádění spolupracovaly oblastní inspektoráty práce s ÚP ČR, ČSSZ a dalšími orgány (nejčastěji Celní správa a Policie ČR – Služba cizinecká policie).

Oblastní inspektoráty práce zahájily v období od 5. 3. do 18. 3. 2012 celkem **520** kontrol provozovatelů služeb a obchodu v lyžařských areálech, **357** kontrol provozovatelů stánkového prodeje v hl. městě Praze a **68** kontrol provozovatelů čerpacích stanic pohonných hmot a prodejen při čerpacích stanicích ve Středočeském kraji. Při **51** kontrolách bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **79** občanů ČR, **1** občana ze zemí EU a **5** cizinců ze zemí mimo EU, tj. celkem **85** nelegálně pracujících osob.

Dále byly těmito kontrolami v **161** případech zjištěny závady v oblasti pracovních vztahů a podmínek, při **47** kontrolách závady v oblasti BOZP, při **23** kontrolách byly zjištěny nedostatky v oblasti PVP i BOZP.

Nejčastěji byly při těchto kontrolách zjištěny nedostatky:

v oblasti pracovněprávních vztahů:

- neinformování zaměstnanců o obsahu pracovního poměru,
- neposkytnutí příplatku za práci v sobotu a v neděli,
- nedostatky v evidenci pracovní doby,
- nedodržení nejnižší úrovně zaručené mzdy,

v oblasti zákona o zaměstnanosti:

- nesplnění povinnosti mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a dokladů, které je zaměstnavatel povinen uchovávat podle §102 odst. 3 zákona o zaměstnanosti,
- umožnění výkonu, resp. výkon nelegální práce,

v oblasti BOZP:

- neplnění povinností zaměstnavatele dle ust. §103 zákoníku práce,
- nesplnění požadavků kladených na pracoviště a pracovní prostředí dle ust. §4 nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Na základě těchto kontrol a vypořádaných protokolů bylo uloženo **27** pokut za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce v **celkové výši 3.338.000 Kč** a **31** pokut za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a BOZP v **celkové výši 1.349.000 Kč**.

Dalších **22** pokut za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce a **18** pokut za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a BOZP je v řízení nebo je navrhováno k uložení.

K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **156** opatření.

Současně orgány inspekce práce v souvislosti se zjištěním výkonu nelegální práce upozornily ve **33** případech příslušné krajské pobočky Úřadu práce ČR na souběh evidence uchazeče o zaměstnání a výkon nelegální práce, v **10** případech předaly svá zjištění rejstříkovým soudům nebo živnostenským úřadům a učinily **26** podání jiným orgánům.

Mimořádná kontrolní akce v sídle a prodejnách maloobchodního řetězce Penny Market s. r. o.

Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce dlouhodobě zaznamenávají zvýšený počet podnětů a dotazů signalizujících časté a závažné porušování pracovních předpisů zaměstnavateli, kteří provozují obchodní řetězce. Koncem roku 2011 a počátkem roku 2012 se jednalo především Penny Market s. r. o., a to zejména v oblastech pracovní doby a odměňování. Obdobné informace se v této souvislosti objevily i v tisku a v internetových diskusích zaměstnanců a bývalých zaměstnanců tohoto obchodního řetězce. Vzhledem k četnosti a závažnosti těchto signálů a s ohledem na co nejefektivnější a pokud možno komplexní řešení rozhodl SÚIP o provedení mimořádné kontrolní akce zaměřené na tohoto zaměstnavatele.

Všechny kontroly byly zahájeny bez předchozího ohlášení, současně v jeden stanovený den (29. 3. 2012) a hodinu, aby bylo vyloučeno vzájemné informování mezi jednotlivými provozovny. V případě, že bylo při zahájení kontroly zjištěno, že daná provozovna využívá služeb bezpečnostní agentury, byla tato agentura identifikována, za účelem provedení kontroly u této agentury a porovnání evidencí pracovní doby zaměstnanců agentury a Penny Marketu s. r. o. Při přípravě a provádění kontrolní akce spolupracovaly oblastní inspektoráty práce s ÚP ČR, ČSSZ a dalšími orgány (Celní správa, Policie ČR – Služba Cizinecké policie).

Kontroly byly zaměřeny na oblasti pracovní doby, s důrazem na evidenci a proplácení práce přesčas, noční práce, práce v sobotu a v neděli, práce ve svátek, poskytování přestávek na jídlo a oddech a dodržování nepřetržitého odpočinku mezi dvěma směnami a v týdnu, odměňování zaměstnanců, především poskytování příplatků ke mzdě, resp. náhradního volna za práci přesčas a ve svátek, dodržování nejnižší úrovně zaručené mzdy, vzniku, změn

a skončení pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr, výkonu nelegální práce včetně splnění povinnosti dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Oblastní inspektoráty práce provedly v daném termínu **48** kontrol ve všech krajích ČR, Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj zahájil kontrolu v sídle společnosti.

Při **2** kontrolách bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **2** občanů ze zemí EU a **1** cizince ze zemí mimo EU, tj. celkem **3** nelegálně pracujících osoby.

Dále byly těmito kontrolami v **18** případech kontrol zjištěny závady v oblasti pracovních vztahů a podmínek, při **17** kontrolách závady v oblasti BOZP, při **2** kontrolách byly zjištěny nedostatky v oblasti PVP i BOZP.

Nejčastější zjištění z těchto kontrol bylo neplnění povinností stanovených zákoníkem práce **v oblasti pracovní doby:**

- nedodržování stanovených odpočinků mezi směnami,
- nedodržování stanovených odpočinků v týdnu,
- nevedení evidence pracovní doby (nebo spíše její nevedení v odpovídající formě),

v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

- nesplnění požadavků kladených na pracoviště a pracovní prostředí dle ust. §4 nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí
- nedostatky v prevenci rizik dle ust. §102 zákoníku práce.

Na základě těchto kontrol a vypořádaných protokolů bylo uloženo **5** pokut **v celkové výši 1.330.000 Kč** za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a BOZP. Pokuty za zjištěné případy nelegálního zaměstnávání jsou doposud v řízení.

K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **97** opatření.

Mimořádná kontrolní akce u zaměstnavatelů poskytujících služby motoristům

Mimořádná kontrolní akce pro 2. čtvrtletí roku byla zaměřena na oblast činnosti autoservisů a především pneuservisů, u kterých je v období jarních měsíců předpoklad zvýšené poptávky po jejich službách a tedy i předpoklad zvýšené potřeby zaměstnavatelů v tomto oboru podnikání personálně zabezpečit vyšší objem poskytovaných služeb. Vzhledem k charakteru těchto sezonních, krátkodobých a nárazových prací je zde pak předpoklad vyššího výskytu

nelegálního zaměstnávání, případně zastřenému výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah.

V rámci této mimořádné kontrolní akce bylo stanoveno provést v období od 1. do 30. 4. 2012 celkem **1 000 kontrol** podnikatelských subjektů poskytujících služby motoristům. Počet kontrol pro jednotlivé OIP a kraje byl stanoven s ohledem na počet inspektorů, počet obdržených podnětů a informací z poskytování poradenství a počet podnikatelských subjektů poskytujících služby motoristů aktivních na daném území.

Kontroly byly prováděny v součinnosti všech kontrolních odborů SÚIP. Při přípravě a realizaci této mimořádné kontrolní akce spolupracovaly oblastní inspektoráty práce s krajskými pobočkami ÚP ČR a příslušnými OSSZ. Kontroly byly zaměřeny na oblast výkonu nelegální práce občany ČR a cizími státními příslušníky, na vybraná ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a na vybraná ustanovení předpisů v oblasti BOZP.

Oblastní inspektoráty práce provedly v zadaném období celkem **1 423 kontrol** podnikatelských subjektů poskytujících služby motoristům. Při **30 kontrolách** bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **43** občanů ČR, a **1** cizince ze zemí mimo EU, tj. celkem **44** nelegálně pracujících osob.

Dále byly těmito kontrolami ve **140** případech kontrol zjištěny závady v oblasti pracovních vztahů a podmínek, při **482** kontrolách závady v oblasti BOZP, při **166** kontrolách byly zjištěny nedostatky v oblasti PVP i BOZP.

Nejčastěji zjištěnými nedostatky při těchto kontrolách v **oblasti BOZP** byly:

- nevyznačené prostory s nebezpečím pádu do pracovních jam,
- neoznačené nosnosti zvedáků, chybějící nebo nečitelné označení ovládacích prvků zvedáků,
- neoznačené nosnosti instalovaných regálů,
- poškozené pohyblivé přívody el. energie.

V oblasti pracovních vztahů a podmínek:

- neinformování zaměstnanců o obsahu pracovního poměru,
- nedodržení minimální a zaručené mzdy,
- nevedení evidence pracovní doby,
- nevyplácení příplatků za práci o sobotách a nedělích.

Na základě těchto kontrol a vypořádaných protokolů bylo dosud uloženo **16 pokut v celkové výši 2.418.000 Kč** za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce a **35 pokut v celkové výši 755.000,-Kč** za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a BOZP.

Dalších **19 pokut** za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce a **9 pokut** za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a BOZP je v řízení nebo je navrhováno k uložení.

K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **1 112 opatření**.

Současně orgány inspekce práce v souvislosti se zjištěním z oblasti BOZP rozhodly o vyřazení z provozu u **6 zařízení**.

Mimořádná kontrolní akce zaměřená na zaměstnavatele provozující koupaliště, aquaparky a navazující služby

Jednoznačně nejčastěji je nelegální zaměstnávání využíváno při sezónních a nárazových pracích, vázaných na období dovolených, školních prázdnin, svátků apod., kdy je zřejmá potřeba zaměstnavatelů operativně řešit zabezpečení provozu s ohledem na počasí a momentální poptávku veřejnosti. Zároveň v letních měsících tradičně stoupá zájem o krátkodobé zaměstnání z řad studentů i uchazečů zaměstnání. Především ve větších městech jako je Praha, Plzeň a Brno lze předpokládat i zaměstnávání cizinců ze zemí mimo EU. Státní úřad inspekce práce proto rozhodl zaměřit mimořádnou kontrolní akci na jednu z nejtypičtějších oblastí činnosti provozovatelů služeb pro letní sezónu, a to provoz areálů venkovních aquaparků a koupališť a související služby - autokempy, úklidové práce a gastronomické služby. Oblastní inspektorát práce pro hl. město Prahu rozšířil předmět kontroly i o restaurační a ubytovací zařízení.

Kontroly v rámci této mimořádné kontrolní akce byly prováděny v průběhu měsíců července a srpna a byly zaměřeny na nelegální zaměstnávání občanů ČR a cizích státních příslušníků, vybraná ustanovení předpisů v oblasti BOZP a vybraná ustanovení zákoníku práce v oblasti pracovněprávních vztahů. Na území celé ČR bylo **naplánováno provést celkem 2 200 kontrol** daného zaměření.

Oblastní inspektoráty práce provedly ve stanoveném termínu **2 203 kontrol** zaměstnavatelů, provozujících svou činnost v areálech koupališť a aquaparků. Do kontrol byly zahrnuty nejen subjekty provozující koupaliště, ale i provozovatelé kempů, lodní dopravy, půjčoven sportovního nářadí, stánkového prodeje, pohostinství i muzeí v rekreačních lokalitách. Při

kontrolách inspektoři zjistili, že značnou část malých provozoven zaměřených na poskytování služeb nebo prodeje v rekreačních oblastech provozují osoby samostatně výdělečně činné za spolupráce s manželem/manželkou, bez zaměstnanců. V mnoha ostatních případech měli zaměstnavatelé doklady prokazující existenci pracovněprávního vztahu na pracovišti. Zpravidla se jednalo o krátkodobé pracovní vztahy studentů nebo důchodců na základě dohod o provedení práce nebo o pracovní činnosti. Přesto celkový výsledek mimořádné kontrolní akce lze hodnotit jako úspěšný, mimo jiné i z toho důvodu, že v této oblasti podnikání (konkrétně na koupalištích) dosud žádná obdobná kontrolní akce v minulosti neproběhla.

Nelegální zaměstnávání bylo zjištěno při **125 kontrolách**. Kontrolami bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **166 občanů ČR, 2 občanů ze zemí EU a 13 cizích státních příslušníků ze zemí mimo Evropskou Unii**, tj. celkem **181 nelegálně pracujících osob**.

Dále byly těmito kontrolami ve **364** případech kontrol zjištěny závady v oblasti pracovních vztahů a podmínek, při **76** kontrolách závady v oblasti BOZP, při **44** kontrolách závady v oblasti PVP i BOZP.

Nejčastěji zjištěnými nedostatky v **oblasti pracovněprávních vztahů** při těchto kontrolách byly:

- neinformování zaměstnanců o obsahu pracovního poměru,
- nedodržení písemné formy uzavření při sjednání pracovněprávního vztahu a
- nedostatky v evidenci pracovní doby,

v oblasti zákona o zaměstnanosti:

- umožnění výkonu, resp. výkon nelegální práce,
- nesplnění povinnosti mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a dokladů, které je zaměstnavatel povinen uchovávat podle §102 odst. 3 zákona o zaměstnanosti,

v oblasti BOZP:

- nesplnění požadavků kladených na pracoviště a pracovní prostředí dle ust. §4 nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Na základě těchto kontrol a vypořádaných protokolů bylo dosud uloženo **13 pokut v celkové výši 3.408.000 Kč** za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce a **39 pokut v celkové výši 1.000.000 Kč** za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a BOZP.

Dalších **155** pokut za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce a **37** pokut za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a BOZP je v řízení nebo je navrhováno k uložení. K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **389** opatření.

Mimořádná kontrolní akce zaměřená na dálkovou kamionovou a dálkovou autobusovou dopravu

Pro třetí čtvrtletí roku 2012 vybral Státní úřad inspekce práce jako jednu z mimořádných kontrolních akcí v oblasti odhalování nelegálního zaměstnávání mimořádnou koordinovanou kontrolní akci zaměřenou na dálkovou kamionovou a dálkovou autobusovou dopravu. Partnerem této akce bylo Generální ředitelství cel, které do akce vyslalo několik desítek příslušníků celní správy z celé České republiky, a dále navrhli přizvání Centra služeb pro silniční dopravu, které rovněž vyslalo do akce několik pojízdných mobilních jednotek. Za Státní úřad inspekce práce se pak akce zúčastnilo přes 80 inspektorů z celé České republiky, kdy kontrolní skupiny byly v každém kraji složeny ze dvou inspektorů kontroly nelegálního zaměstnávání a jednoho inspektora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (nejčastěji se specializací na dopravu), dále byly na oblastních inspektorátech práce v pohotovosti mobilní kontrolní týmy (tito inspektoři byli připraveni k okamžitému vyjetí do místa podnikání nebo do sídla kontrolované osoby, s jejímž pracovníkem byla zahájena kontrola na stanovišti v terénu v případě podezření na výkon nelegální práce). Další inspektoři byli nápomocni při zjišťování potřebných údajů od kontrolovaných osob, ÚP ČR a ČSSZ. Spolupráce mezi dotčenými orgány byla velmi pružná a podnětná.

Ještě předtím, než byla spuštěna celorepubliková akce, byla provedena pilotní akce v Jihlavě (v areálu celního úřadu), které se účastnili inspektoři Oblastního inspektorátu práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu a příslušníci celní správy. Vzhledem k tomu, že se ukázalo, že takovéto kontroly jsou efektivní a spolupráce je v mnoha ohledech přínosná, byly domluveny další koordinované akce. Efektivitu spatřoval Státní úřad inspekce práce a Generální ředitelství cel především ve spojení obou kontrolních orgánů, kdy vzájemnou spolupráci lze efektivně odhalovat nejenom výkon nelegální práce (Státní úřad inspekce práce kontroluje výkon nelegální práce, ale nemá možnost zastavovat vozidla na silnici, přičemž výkon nelegální práce u řidičů je téměř nemožné objevit v sídle nebo místě podnikání kontrolované osoby). Přizváním Centra služeb pro silniční dopravu v celorepublikové akci došlo k ještě většímu zefektivnění kontrol, neboť tyto pracovníci měli k dispozici takovou techniku, která

umožňuje velmi rychlé vyčtení údajů z karet řidičů (což sloužilo především ke kontrole přestávek v práci a odpočinků v práci). Centrem služeb pro silniční dopravu bylo vytipováno 14 stanovišť, na kterých byla celý den příslušníky celní správy zastavována vozidla. Nejčastěji se jednalo o nákladní vozidla (kamiony), autobusy byly kontrolovány minimálně (většinou stanovištěm ani neprojížděly).

Celorepubliková akce byla po společné domluvě odstartována v určený zářijový den na všech předem zvolených stanovištích. Nejprve příslušníci celní správy zastavovali vozidla (na některých stanovištích prováděli zastavování staticky, na některých zase dynamicky – vozidla celní správy doprovodila zastavovaná vozidla na stanoviště), poté si vyžádali od řidičů potřebné doklady a předali je inspektorům a pracovníkům Centra služeb pro silniční dopravu. Po dotazování řidičů ze strany inspektorů mohla proběhnout kontrola ze strany celní správy. Ačkoliv není povinností řidičů mít u sebe ve vozidle kopii pracovní smlouvy, někteří řidiči ji u sebe měli, což výrazně zkrátilo a usnadnilo kontrolu na místě (v opačném případě vešli inspektoři v kontakt se zaměstnavatelem a požadovali odeslání kopie smlouvy obratem na e-mail). Většina kontrol byla ukončena ve velmi krátkém termínu, některé kontroly však nebyly dosud ukončeny (v případě podezření na závažné porušení pracovněprávních předpisů).

Celkem bylo během této mimořádné akce zahájeno **192 kontrol** s osádkami vozidel zaměstnavatelů po celé České republice. Nejvíce nedostatků bylo zjištěno na úseku pracovních vztahů a podmínek (při **18** kontrolách), při **14** kontrolách byly zjištěny nedostatky na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, při **5** kontrolách, nedostatky v oblasti PVP i BOZP.

Při této mimořádné kontrolní akci nebylo zjištěno nelegální zaměstnávání, resp. původně zjištěné 3 případy podezření na výkon nelegální práce se v průběhu vyhodnocení kontrol neprokázaly.

Nejčastěji zjištěnými nedostatky při těchto kontrolách byly:

v oblasti pracovněprávních vztahů:

- nedostatky v evidenci pracovní doby,
- neposkytnutí příplatku za noční práci,

v oblasti BOZP:

- nedostatky v organizaci práce a pracovních postupech, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky, dle NV č. 168/2002 Sb.,
- nedostatky v organizaci pracovní doby řidičů, dle nařízení 561/2006/ES.

Za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byly **uloženy 2 pokuty v celkové výši 90.000 Kč**. Další 1 pokuta je navrhována k uložení. K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **12** opatření.

Výsledek této akce však byl negativně ovlivněn jednak uveřejněním informace o plánovaných kontrolách prostřednictvím televizního vysílání a jednak velmi rychlou komunikací pomocí vysílaček mezi řidiči během akce (proto někteří inspektoři upozorňovali na nutnost střídání stanovišť během dne při případných dalších takovýchto akcích).

Mimořádná kontrolní akce u zaměstnavatele Mountfield a. s.

Po zkušenostech z 1. čtvrtletí s jiným obchodním řetězcem byl pro 3. čtvrtletí vybrán k provedení kontroly obchodní řetězec Mountfield a. s., vůči němuž v tomto roce směřovalo několik podnětů ke kontrole poukazujících na porušování pracovněprávních předpisů v oblasti pracovní doby, odměňování a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (především u elektrických zařízení). Podobně jako u předchozí akce, bylo každému oblastnímu inspektorátu práce zadáno provést kontrolu nejméně na jedné provozovně toho řetězce. Kontroly byly zahájeny ve stejný den, výjimečně byly zahájeny jindy. Vzhledem k předmětu kontroly se této akce neúčastnili inspektoři odboru kontroly nelegálního zaměstnávání. Celkem bylo zahájeno **18 kontrol na provozovnách obchodního řetězce, 1 kontrola byla provedena přímo v sídle**.

Při **5** kontrolách byly zjištěny závady v oblasti pracovních vztahů a podmínek, při **9** kontrolách závady v oblasti BOZP, při **4** kontrolách závady v oblasti PVP i BOZP.

Celkem bylo při těchto kontrolách zjištěno **53** nedostatků, nejvíce nedostatků bylo zjištěno na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Nejčastěji zjištěnými nedostatky při těchto kontrolách byly:

v oblasti BOZP:

- nedostatky v prevenci rizik dle ust. §102 zákoníku práce,
- nesplnění požadavků kladených na pracoviště a pracovní prostředí dle ust. §4 zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek BOZP a ust. §4 nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí,
- neplnění povinností zaměstnavatele dle ust. §103 zákoníku práce,

v oblasti pracovněprávních vztahů:

- nedostatky v evidenci pracovní doby,
- neposkytnutí náhradního volna nebo nevyplacení příplatku za práci ve svátek.

Při této mimořádné kontrolní akci nebylo zjištěno nelegální zaměstnávání. Za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byly **uloženy 2 pokuty v celkové výši 55 000 Kč**. Další 2 pokuty jsou navrhovány k uložení. Za zjištěné nedostatky bylo uloženo na 13 provozovnách celkem **51 opatření k odstranění zjištěných nedostatků**.

Mimořádná kontrolní akce zaměřená na stavebnictví, se zaměřením na stavby prováděné ve veřejném zájmu (silnice, kanalizace, liniové stavby)

Stavebnictví tradičně patří mezi obory s nejvyšším výskytem využívání nelegální práce, a to jak občanů ČR, tak i občanů ze zemí mimo EU a zároveň mezi obory činnosti s nejvyšší četností pracovních úrazů a smrtelných pracovních úrazů. Tento stav odůvodňuje zařazovat mimořádné kontrolní akce zaměřené do oblasti stavebnictví do plánů kontrolní činnosti orgánů inspekce práce opakovaně. Jako užší zaměření mimořádné kontrolní akce pro 4. čtvrtletí roku byly vybrány stavby ve veřejném zájmu (například silnice a kanalizace, ale oblastní inspektoráty práce mohly zvolit i jiné komunální stavby). Zařazení této mimořádné kontrolní akce do období 4. čtvrtletí roku bylo odůvodněno předpokladem, že u staveb tohoto typu budou investoři mít zájem na jejich dokončení ještě v daném roce. Na území celé ČR bylo naplánováno provést v období října a listopadu 2012 minimálně celkem 400 kontrol zaměřených primárně na nelegální zaměstnávání občanů ČR a cizích státních příslušníků, u zaměstnavatelů podílejících se na provádění daných staveb, a to v každém okrese kontrolu jedné stavby (staveniště), v lokalitě hl. města Prahy minimálně 4 stavby, na každé stavbě s předpokladem kontrol více subjektů dle konkrétní situace.

Oblastní inspektoráty práce provedly ve stanoveném termínu **407 kontrol** zaměstnavatelů, provozujících svou činnost na stavbách a v areálech stavenišť při výstavbě nebo opravách veřejných komunikací a sítí, výstavbě parkovacích ploch nebo při revitalizaci městských parků. Nelegální zaměstnávání bylo zjištěno při **22 kontrolách**. Kontrolami bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **20 občanů ČR, 8 občanů zemí EU a 9 cizích státních příslušníků ze zemí mimo Evropskou Unii**, tj. celkem **37 nelegálně pracujících osob**.

Dále byly těmito kontrolami v 79 případech kontrol zjištěny závady v oblasti pracovních vztahů a podmínek, při 2 kontrolách závady v oblasti BOZP, při 1 kontrole závady v oblasti PVP i BOZP, a to celkem 99 nedostatků v oblasti PVP a 3 nedostatky v oblasti BOZP.

Nejčastěji zjištěnými nedostatky při těchto kontrolách byly:

v oblasti pracovněprávních vztahů:

- neinformování zaměstnanců o obsahu pracovního poměru,
- nedodržení písemné formy dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a
- nedostatky v evidenci pracovní doby,

v oblasti zákona o zaměstnanosti:

- nesplnění povinnosti mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a dokladů, které je zaměstnavatel povinen uchovávat podle §102 odst. 3 zákona o zaměstnanosti,
- nesplnění informační povinnosti zaměstnavatele dle §87 zákona o zaměstnanosti,
- umožnění výkonu, resp. výkon nelegální práce.

V rámci vyhodnocení výsledků této mimořádné kontrolní akce lze konstatovat, že ačkoli jedním z nejčastěji zjištěných nedostatků bylo nesplnění povinnosti mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a dokladů, které je zaměstnavatel povinen uchovávat podle §102 odst. 3 zákona o zaměstnanosti, přesto inspektoři zaznamenali výrazné zlepšení znalosti a plnění této povinnosti ze strany zaměstnavatelů. Nikterak vysoký počet zjištěných případů nelegálního zaměstnávání odráží skutečnost, kterou zaměstnavatelé vesměs sami uváděli, totiž že zakázky obce či města na provádění staveb ve veřejném zájmu jsou z jejich strany natolik žádoucí, že sami mají zájem nekompromitovat zde svou firmu nelegálním zaměstnáváním či jiným obdobným způsobem. Negativem při kontrolách nelegální práce a plnění povinností dle zákona o zaměstnanosti na stavbách je mnohdy obtížnost až nemožnost určit zaměstnavatele ztotožněných pracovníků a osobu odpovídající za splnění informační povinnosti u pracovníků ze zahraničí, neboť tito pracovníci mnohdy nejsou schopni uvést, kdo je jejich skutečný zaměstnavatel (zda firma, na jejímž pracovišti na území ČR pracují, nebo firma vysílající – a která), výjimkou nejsou ani případy, kdy pracovníci opustí pracoviště a nepodaří se je ztotožnit. U pracovníků ze zahraničí se pak inspektoři setkávají s tím, že cizinec v průběhu kontroly bez obtíží komunikuje, avšak ve chvíli, kdy jsou zjištěny nedostatky, namítá neznalost českého jazyka.

Na základě těchto kontrol a vypořádaných protokolů bylo dosud uloženo 6 pokut za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

v celkové výši **84.000 Kč**, dalších **30** pokut za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce a **15** pokut za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pokut je navrhováno k uložení. K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **66** opatření.

Mimořádná koordinovaná kontrolní akce zaměřená na vánoční trhy

Vánoční trhy, jako typická krátkodobá sezónní aktivita podnikatelských subjektů, navíc provozovaná formou stánkového prodeje, naplňují všechny atributy činnosti, kterou provozovatelé prodejních míst potřebují nárazově zabezpečit krátkodobou, flexibilní a administrativně nenáročnou pracovní silou. Z těchto důvodů bylo možno očekávat zvýšené riziko výkonu nelegální práce, především z řad uchazečů o zaměstnání a studentů. Vzhledem k výsledkům z předchozí kontrolní činnosti a šetřených podnětů v oblasti stánkového prodeje byla kontrola zaměřena i na část BOZP.

Na území celé ČR bylo naplánováno provést v období od 3. do 7. prosince 2012 minimálně celkem 400 kontrol zaměřených na nelegální zaměstnávání občanů ČR a cizích státních příslušníků, vybraná ustanovení zákoníku práce v oblasti pracovněprávních vztahů a vybraná ustanovení předpisů v oblasti BOZP a technických zařízení, a to v každém okrese 1 kontrolní akci s provedením minimálně 5 kontrol ve vybrané lokalitě (městě), v hlavním městě Praze v 5 z celkových 22 městských částí. Odborům BOZP bylo stanoveno zúčastnit se minimálně 2 takových kontrolních akcí v každém kraji.

Oblastní inspektoráty práce provedly ve stanoveném termínu **552 kontrol** subjektů, provozujících svou činnost na vánočních trzích a obdobných akcích. Nelegální zaměstnávání bylo zjištěno při **11 kontrolách**, těmito kontrolami bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **11 občanů ČR**. Při této mimořádné kontrolní akci nebyly zjištěny nelegálně pracující osoby ze zahraničí. Zásadním zjištěním ve vztahu k nelegální práci, které vyplynulo z této mimořádné kontrolní akce, byla skutečnost, že prodejní stánky v převažující většině provozovaly samy osoby samostatně výdělečně činné, popřípadě za pomoci rodinných příslušníků, bez zaměstnanců. Pokud došlo k zaměstnávání osob, pak téměř vždy na základě dohody o provedení práce.

Dále byly těmito kontrolami při **36 kontrolách** zjištěny závady v oblasti BOZP, ve **34 případech** kontrol zjištěny závady v oblasti pracovních vztahů a podmínek, při

4 kontrolách závady v oblasti PVP i BOZP, a to celkem **153** nedostatků v oblasti BOZP a **43** nedostatků v oblasti PVP.

Nejčastěji zjištěnými nedostatky při těchto kontrolách byly:

v oblasti pracovních vztahů a podmínek:

- nedostatky v náležitostech dohody o provedení práce,

v oblasti zákona o zaměstnanosti:

- nesplnění povinnosti mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a dokladů, které je zaměstnavatel povinen uchovávat podle §102 odst. 3 zákona o zaměstnanosti
- nesplnění informační povinnosti,

v oblasti BOZP:

- nedostatky v revizích elektrických a plynových zařízení a
- závady v elektrické instalaci.

V několika případech bylo zjištěno, že zaměstnanci konající práci na základě dohody o provedení práce jsou vedeni jako uchazeči o zaměstnání; tyto zjištěné skutečnosti byly předány příslušným pobočkám Úřadu práce ČR.

Na základě těchto kontrol a vypořádaných protokolů bylo dosud navrženo k uložení **13 pokut** (7 pokut za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce, 6 pokut za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) v celkové výši **1.360.000 Kč**. Vzhledem ke skutečnosti, že kontrolní akce probíhala v měsíci prosinci 2012, nejsou do současné doby všechny kontroly ukončeny vypořádáním protokolu, ani koncipovány všechny návrhy na uložení pokut. K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **138** opatření.

Sankce

V rámci plnění tohoto úkolu uložily oblastní inspektoráty práce na základě ukončených kontrol a vypořádaných protokolů **56 pokut v celkové výši 9 164 000 Kč** za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce a **120 pokut v celkové výši 4.663.000 Kč** za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Vzhledem ke skutečnosti, že kontrolní akce probíhaly až do konce roku 2012, nejsou do současné doby všechny kontroly ukončeny vypořádáním protokolu, ani provedena všechna správní řízení o uložení pokut.

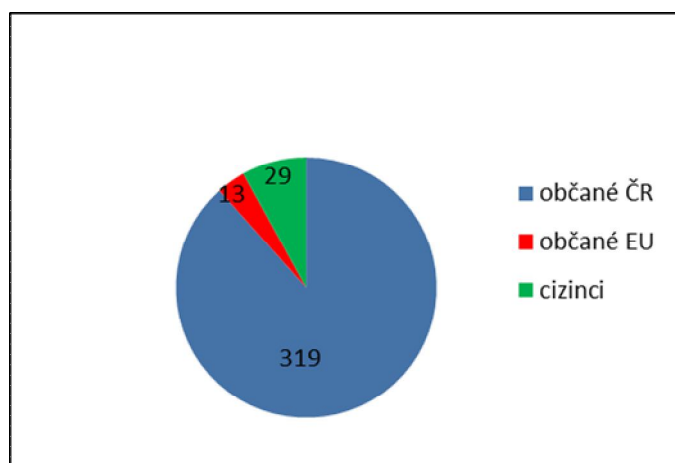
Dalších **235** pokut za nelegální zaměstnávání nebo za výkon nelegální práce a **88** pokut za nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je doposud v návrhu nebo v řízení.

Celkové vyhodnocení mimořádných kontrolních akcí

Výsledky mimořádných kontrolních akcí:

Kontrolní akce	Počet kontrol	Uložené pokuty za NLZ		Uložené pokuty za PVP + BOZP		Navrhované pokuty		Počet zjištěného nelegálního zaměstnávání			
		Počet	Výše	Počet	Výše	NLZ	PVP + BOZP	občané ČR	občané EU	cizinci	celkem
Vleky, stánky, BČS	945	27	3 338 000	31	1 349 000	22	18	79	1	5	85
Penny market s.r.o.	48	0	0	5	1 330 000	2	0	0	2	1	3
Služby motoristům	1 423	16	2 418 000	35	755 000	19	9	43	0	1	44
Koupaliště	2 203	13	3 408 000	39	1 000 000	155	37	166	2	13	181
Dálková doprava	192	0	0	2	90 000	0	1	0	0	0	0
Mountfield a.s.	19	0	0	2	55 000	0	2	0	0	0	0
Veřejné stavby	407	0	0	6	84 000	30	15	20	8	9	37
Vánoční trhy	552	0	0	0	0	7	6	11	0	0	11
Celkem	5 789	56	9 164 000	120	4 663 000	235	88	319	13	29	361

Nelegálně zaměstnané osoby:

Závěr

Mimořádné kontrolní akce, zaměřené prioritně na oblast odhalování a potírání nelegálního zaměstnávání v těch oborech podnikání, kde byl zjištěn nebo předpokládán jeho největší výskyt, byly realizovány vedle stálého hlavního kontrolního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“. Organizace kontrolní činnosti formou mimořádných kontrolních akcí, zacílených na vybraná odvětví činnosti kontrolovaných subjektů, popř. na činnosti vázané svým charakterem na jednotlivá roční období, se osvědčila jako praktická a efektivní, především proto, že jejich výsledky umožňují posoudit míru využívání nelegální práce v konkrétním odvětví a korigovat tak do budoucna zaměření kontrolní činnosti orgánů inspekce práce. Jako nejpodstatnější pozitivní dopad tohoto typu kontrolní činnosti však lze hodnotit dopad těchto kontrol v oblasti prevence a zlepšení kvality právního vědomí zaměstnavatelů.

Oblastní inspektoráty práce i Státní úřad inspekce práce zaznamenaly zvýšení intenzity zájmu o poradenství v oblasti zákona o zaměstnanosti; u zaměstnavatelů se také ve zvýšené míře projevila informovanost o povinnosti zajistit, aby na pracovišti byly k nahlédnutí kopie dokladů prokazující pracovní právní vztah s osobami zde pracujícími. Při kontrolách se inspektoři setkávají i s pozitivními reakcemi kontrolovaných osob, kteří kontroly nelegálního zaměstnávání vítají, neboť zaměstnavatelé, kteří umožňují výkon nelegální práce, vytváří na trhu nezdravou konkurenci, jejímž cenám se nelze vyrovnat; samozřejmě se vedle toho vyskytují i případy agresivity kontrolovaných osob a další snahy o zmaření výkonu kontroly. V mnoha případech kontrolovaní zaměstnavatelé vnímali provedenou kontrolu (včetně hrozby sankce) jako návod ke svému dalšímu postupu v souladu s právními předpisy a zjištěné nedostatky obratem odstranili. Nelze pominout ani represivní dopad provedených kontrol, který se projevil v objemu uložených pokut a množství opatření, uložených kontrolovaným subjektům k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole. I tyto nástroje v konečném důsledku působí jako individuální a generální prevence na potenciální kontrolované subjekty. Praktické zkušenosti s prováděním kontrol nelegální práce a kontrol plnění povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti, postupně získávané od počátku roku 2012, a s prováděním mimořádných kontrolních akcí v předchozích dvou letech, se odrazily ve stoupající tendenci efektivity a kvality prováděné inspekce. Velmi účinná se jeví spolupráce s ozbrojenými složkami, i s dalšími složkami státní správy (živnostenské úřady, okresní správy sociálního zabezpečení, úřady práce, městské úřady apod.), od kterých inspektoři získávají informace pro podporu svého tvrzení a předávají jim výsledky své kontrolní činnosti pro další postup v působnosti těchto orgánů. V oblasti zaměstnanosti a nelegálního

zaměstnávání je zásadní především spolupráce s Úřadem práce ČR, neboť významnou část nelegálně zaměstnaných osob tvoří osoby vedené jako uchazeči o zaměstnání, mnohdy i s nárokem na podporu v nezaměstnanosti.

V případě některých mimořádných kontrolních akcí bohužel výsledky negativně ovlivnilo zveřejnění plánované kontrolní akce; je však třeba připustit, že i medializace s sebou ve svém důsledku přináší významný výchovný a preventivní efekt.

XIX. Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců

Úvod

Legislativní změnou zákona o zaměstnanosti byly od 1. 1. 2012 převedeny na Státní úřad inspekce práce mimo jiné i kontrolní působnosti spojené s kontrolou nelegálního zaměstnávání. Na tyto legislativní změny navazuje projekt OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“, reg. č. CZ 1.04/2.2.00/11.00013, v rámci kterého se od 1. 1. 2012 kontroly realizují v systému Státního řadu inspekce práce. Při provádění kontrol v roce 2012 navázaly oblastní inspektoráty práce na zkušenosti z koordinovaných kontrol realizovaných v letech 2011 a 2010, které byly prováděny společně s ÚP ČR a ČSSZ. Zároveň na oblastních inspektorátech práce po celý rok 2012 intenzivně probíhalo zaškolení a zapracování inspektorů z řad kontrolorů ÚP ČR, kteří byli po 1. 1. 2012 přijati jako zaměstnanci Státního úřadu inspekce práce, a odborná příprava nově přijatých inspektorů, přijatých za účelem zintenzivnění kontrolní činnosti na úseku nelegálního zaměstnávání v rámci projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“ z volného trhu práce. Praktické zkušenosti s prováděním nového typu kontrol nelegální práce, postupně získávané od počátku roku 2012, se v průběhu roku projeví stoupající tendencí efektivity a kvality prováděné inspekce.

Týmy inspektorů specializované na kontrolu nelegálního zaměstnávání, které byly zřízeny pro každý ze 14 krajů ČR, prováděly kontroly zaměstnavatelů, u nichž bylo možno očekávat výkon nelegální práce, v rámci dvou hlavních úkolů stanovených plánem kontrolní činnosti SÚIP pro rok 2012 – jeden z těchto kontrolních úkolů je zaměřen na kontrolu nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců obecně, druhý na mimořádné kontrolní akce vztahující se vždy k vybrané oblasti podnikání kontrolovaných subjektů (jeho vyhodnocení je věnována samostatná zpráva). Kontroly byly realizovány jednak ve spolupráci v rámci systému Státního úřadu inspekce práce s dalšími odbory inspekce – odborem pracovních vztahů a podmínek a s odborem BOZP, jednak ve spolupráci s celními úřady, s Policií ČR – Službou cizinecké policie, s Úřadem práce ČR, s Českou správou sociálního zabezpečení, popřípadě i s dalšími orgány (živnostenské úřady, finanční úřady). Spolupráce s těmito orgány probíhala buď formou přímé účasti na kontrole, nebo výměnou informací.

Při výběru konkrétních subjektů pro kontrolu vycházely Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce ze všech dostupných informací (z poradenství, z vlastní kontrolní činnosti,

z podnětů a informací od jiných institucí). V případě zjištění nelegální práce informovaly o této skutečnosti další kontrolní orgány, pokud tyto nebyly přímo účastny kontroly.

Realizace projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“ znamená pro oblastní inspektoráty práce zavádění nových, ještě efektivnějších postupů do provádění komplexních kontrol směřující k potírání nelegálního zaměstnávání. Kontroly jsou realizovány pokud možno v krátkém časovém úseku, v indikovaných případech jsou zároveň prováděny i v oblasti zákona o zaměstnanosti, pracovních vztahů a podmínek a BOZP, je při nich zároveň poskytováno i poradenství. Jedná se podle dosavadních zkušeností o nejkonfliktnější typ kontrolní činnosti vykonávané oblastními inspektoráty práce, jehož míra konfliktnosti je ovlivněna rovněž minimální výší ukládané sankce.

Cíl úkolu

Cílem těchto kontrol bylo v rámci realizace projektu zavést nové postupy do provádění komplexních kontrol směřující k potírání nelegálního zaměstnávání, kontroly zaměstnavatelů realizovat v krátkém časovém úseku, zavedením komplexnějších postupů do kontrol nelegální práce docílit jejich vyšší efektivity, snížení administrativní zátěže zaměstnavatelů a zefektivnění komunikace s institucemi v rámci resortu i mimo resort MPSV. Poskytováním poradenství v rámci kontroly, informováním zaměstnavatelů i zaměstnanců rozšiřovat jejich právní vědomí v pracovněprávní oblasti. Ve svém důsledku tak napomoci ke snížení daňových úniků a ke vzrůstu počtu pracovních míst na otevřeném trhu, respektive omezit vykořisťování zahraničních občanů, zejména ze zemí mimo EU. Zlepšit vymahatelnost práva zejména ve vztahu k nelegální práci a preventivně působit na trhu práce.

Zadání úkolu

Celkem bylo stanoveno provést na území ČR 35 000 komplexních kontrol zaměřených primárně na odhalování a potírání nelegální práce a ve stanovených případech i v oblasti zákona o zaměstnanosti, pracovních vztahů a podmínek a BOZP, včetně poskytování poradenství. Část těchto kontrol byla realizována formou mimořádných kontrolních akcí (v rámci mimořádných kontrolních akcí bylo v roce 2012 provedeno **5 789 kontrol**). V rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ bylo stanoveno provést 30 000 kontrol uvedeného zaměření.

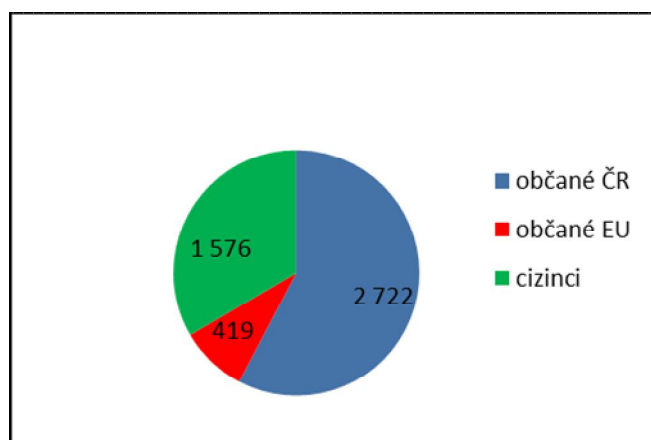
Předmětem kontrol dle zadání úkolu bylo:

- zda občan vykonává závislou práci pro právnickou nebo fyzickou osobu v pracovněprávním vztahu a zda ji cizinec vykonává v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zelenou nebo modrou kartou,
- zda má cizinec povolení k zaměstnání, pokud zákon jeho vydání vyžaduje, povolení k pobytu, zelenou nebo modrou kartu, pokud ji zákon vyžaduje,
- vznik pracovního vztahu,
- pracovní doba a doba odpočinku,
- odměňování,
- prevence rizik a poskytování OOPP,
- školení a příprava k výkonu práce (BOZP),
- technický stav provozovaných strojů a technických zařízení.

Vyhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce provedly v roce 2012 v rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ celkem **30 258** kontrol, zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnávání. Z tohoto počtu bylo **2 997** kontrol provedeno za účasti inspektora pracovních vztahů a podmínek. Bylo zkontrolováno celkem **25 392** zaměstnavatelů (**10 687** právnických osob, **14 705** podnikajících fyzických osob). Nelegální zaměstnávání bylo zjištěno u **1 716** zaměstnavatelů. Těmito kontrolami bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **2 722** občanů ČR, **419** občanů zemí Evropské Unie a **1 576** cizích státních příslušníků ze zemí mimo Evropskou Unii, tj. celkem **4 717** nelegálně pracujících osob.

Nelegálně zaměstnané osoby:

Dále byly těmito kontrolami u **4 074** zaměstnavatelů zjištěny nedostatky v oblasti pracovních vztahů a podmínek, u **1 621** zaměstnavatelů nedostatky v plnění povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti (mimo nelegální zaměstnávání) a u **39** zaměstnavatelů nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Nejčastěji se jednalo o nedostatky:

- v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovního poměru (neuzavření pracovní smlouvy nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr písemně, neinformování o obsahu pracovního poměru, nedostatky v náležitostech pracovní smlouvy) - u **1 933** zaměstnavatelů,
- v oblasti odměňování zaměstnanců (neposkytnutí doplatku do nejnižší úrovně zaručené mzdy, porušení povinností při sjednání nebo stanovení mzdy, neposkytnutí příplatku ke mzdě za práci v sobotu a v neděli) – u **1 070** zaměstnavatelů,
- v oblasti pracovní doby (nedostatky ve vedení evidence pracovní doby) – u **990** zaměstnavatelů,
- porušení povinnosti mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu – u **1 171** zaměstnavatelů.

K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **6 015** opatření.

Současně orgány inspekce práce v souvislosti se zjištěním výkonu nelegální práce upozornily v **1 611** případech uzavřených kontrol příslušné krajské pobočky Úřadu práce ČR na souběh evidence uchazeče o zaměstnání a výkon nelegální práce nebo na zjištěné nesplnění povinnosti dle § 25 odst. 3 zákona o zaměstnanosti oznámit Úřadu práce ČR tzv. nekolidující zaměstnání. Ve všech případech zjištěného nelegálního zaměstnávání občanů ČR jsou kontaktovány krajské pobočky Úřadu práce ČR za účelem ověření evidence této osoby v databázi uchazečů o zaměstnání a tím současně upozorněny na zjištění (ne však prokázání) výkonu nelegálního zaměstnávání.

Dále oblastní inspektoráty práce v **86** případech předaly svá zjištění rejstříkovým soudům nebo živnostenským úřadům, podaly **21** trestních oznámení a učinily **264** podání jiným orgánům (např. finanční úřady, ČSSZ, ČOI).

Sankce

Na základě těchto kontrol provedených v rámci hlavního úkolu „**Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců**“ a vypořádaných (tj. uzavřených) protokolů bylo dosud

uloženo **1 153 pokut v celkové výši 156.305.500 Kč**. Dalších více než 1 300 pokut je navrhováno k uložení nebo probíhá správní řízení ve věci jejich uložení.

Z tohoto počtu bylo **672 pokut v celkové výši 140.130.000 Kč** uloženo **za umožnění výkonu nelegální práce nebo za výkon nelegální práce**.

Celkem, ze všech kontrol provedených v roce 2012 na území ČR v rámci všech kontrolních úkolů, (tj. především v rámci mimořádných kontrolních akcí, ale i kontrol provedených na základě podnětů, nebo kontrol primárně zaměřených na dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti, které jsou předmětem samostatných zpráv), **bylo za umožnění výkonu nelegální práce nebo za výkon nelegální práce uloženo 870 pokut v celkové výši 174.020.400 Kč**. Dalších **1 939** pokut je v návrhu nebo v řízení.

Podstatná část správních řízení o uložení sankcí za nelegální zaměstnávání není doposud ukončena. V případech správních řízení o uložení pokut s minimální hranicí 250.000 Kč využívají kontrolované osoby všech opravných prostředků (a následně žalob) proti rozhodnutím o uložení těchto pokut. Výše spodní hranice sankce za umožnění výkonu nelegální práce přispívá k napjaté atmosféře při kontrolách, byly zaznamenány i pokusy o korupci ze strany kontrolovaných osob (proto je také velmi kladně hodnocena účast ozbrojených složek při kontrolách).

Závěr

V rámci realizace hlavního k úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ bylo dosaženo plánovaného počtu kontrol. Praktické zkušenosti s prováděním kontrol nelegální práce, postupně získávané od počátku roku 2012, a s prováděním tzv. koordinovaných kontrol v předchozích dvou letech, se odrazily ve stoupající tendenci efektivity a kvality prováděné inspekce. Výsledkem je cca trojnásobně vyšší počet zjištěných nelegálně zaměstnaných osob než v roce 2011; absolutní čísla jsou však neporovnatelná, neboť v roce 2011 spadala kontrola nelegálního zaměstnávání do působnosti Úřadu práce ČR. Lišil se počet provedených kontrol, počet kontrolních pracovníků, způsob a metodika prováděných kontrol, i samotná právní úprava nelegální práce a závislé práce.

Velmi účinná se jeví spolupráce s ozbrojenými složkami, kdy je jednak zajištěna bezpečnost inspektorů, kteří nejsou žádnými donucovacími prostředky vybaveni, jednak takovýto typ kontroly vzbuzuje u kontrolovaných osob větší respekt a v neposlední řadě je zabráněno úniku fyzických osob z kontrolovaného pracoviště (mimo to provádí ozbrojené složky vlastní kontrolu, kdy se během součinnostní kontroly podařilo zadržet hledané osoby, zajistit

nebezpečný náklad apod.). Neméně důležitá je i spolupráce s dalšími složkami státní správy (živnostenské úřady, okresní správy sociálního zabezpečení, úřady práce, městské úřady apod.), od kterých inspektoři získávají informace pro podporu svého tvrzení a předávají jim výsledky své kontrolní činnosti pro další postup v působnosti těchto orgánů. V oblasti zaměstnanosti a nelegálního zaměstnávání je zásadní především spolupráce s Úřadem práce ČR, neboť významnou část nelegálně zaměstnaných osob tvoří osoby vedené jako uchazeči o zaměstnání, mnohdy i s nárokem na podporu v nezaměstnanosti.

Oblastní inspektoráty práce i Státní úřad inspekce práce zaznamenaly zvýšení intenzity zájmu o poradenství v oblasti zákona o zaměstnanosti; u zaměstnavatelů se také ve zvýšené míře projevila informovanost o povinnosti zajistit, aby na pracovišti byly k nahlédnutí kopie dokladů prokazující pracovní vztah s osobami zde pracujícími. Při kontrolách se inspektoři setkávají i s pozitivními reakcemi kontrolovaných osob, kteří kontroly nelegálního zaměstnávání vítají, neboť zaměstnavatelé, kteří umožňují výkon nelegální práce, vytvářejí na trhu nezdravou konkurenci, jejímž cenám se nelze vyrovnat. Samozřejmě se vedle toho vyskytují i případy agresivity kontrolovaných osob a další snahy o zmaření výkonu kontroly. Nezřídka se vyskytuje vyhýbání se přebírání písemností, sídlo společnosti na neexistující adrese, neoznačení provozovny, rušení živností během správního řízení o uložení pokuty, neexistující místo podnikání, rozdílnost informací poskytnutých kontrolovanou osobou nebo fyzickými osobami při kontrole a při správním řízení.

U profesí s nižší kvalifikací (nejčastěji ve stavebnictví a v pohostinství) zaměstnavatelé dávají přednost dohodám o pracích konaných mimo pracovní poměr pro jejich obtížnou kontrolovatelnost (zaměstnavatel nemá povinnost rozvrhovat těmto zaměstnancům pracovní dobu ani vést její evidenci, i když je zjevné, že nemůže být dodržen jejich stanovený maximální rozsah). Běžně jsou také inspektorům předkládány dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr sepsané den před kontrolou nebo se objevuje tvrzení, že je tady zaměstnanec první den a dohoda je u mzdové účetní – ne vždy je tak možné prokázat výkon nelegální práce. Častým jevem je také práce tzv. na zkoušku, kdy se kontrolované osoby domnívají, že tímto prohlášením se lze vyvinut z nelegálního zaměstnávání.

Nejfrekventovanějším předmětem zájmu, dotazů a diskusí, především ze strany podnikatelů, se v roce 2012 stalo **nelegální zaměstnávání formou zastření faktického pracovního vztahu jinou smlouvou**, neboli simulovaný, předstíraný obchodněprávní (popřípadě – méně často - i občanskoprávní) vztah, **tzv. švarcsystém**. Zde je potřeba zdůraznit, že tato forma nelegální práce není kontrolní prioritou ani samostatnou oblastí

kontrolního zaměření orgánů inspekce práce (a zdaleka není jedinou ani nejčastější formou nelegální práce). Dva z hlavních kontrolních úkolů orgánů inspekce práce, navržených v rámci ročního programu kontrolních akcí Státním úřadem inspekce práce a schválených Ministerstvem práce a sociálních věcí, jsou primárně zaměřeny na odhalování nelegální práce: „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“, jehož vyhodnocení je předmětem této zprávy, a „Mimořádné kontrolní akce zaměřené na oblast nelegální práce a pracovněprávních vztahů“. Žádný z těchto kontrolních úkolů není primárně zaměřen na vyhledávání a kontrolu tzv. „švarcsystému“. Inspektoři práce vždy pojmají kontrolu jako kontrolu výkonu jakékoli formy nelegální práce. Odvolávají-li se však kontrolované osoby na obchodní nebo občanskoprávní vztah s fyzickými osobami, které pro ně vykonávají práci, musí být součástí kontroly i posouzení tohoto vztahu z pohledu možného výkonu nelegální práce.

V roce 2012 bylo v systému SÚIP provedeno celkem **36 047 kontrol** zaměřených na odhalování nelegální práce. Bylo zjištěno celkem **5 078 nelegálně zaměstnaných osob**, z tohoto počtu **3 041 občanů ČR**, **432 občanů zemí EU** a **1 605 cizinců ze zemí mimo EU**. Z toho u 552 (175 občanů ČR, 64 občanů zemí EU a 313 cizinců ze zemí mimo EU) spočívala nelegální práce ve výkonu závislé práce zastřené jinou než pracovněprávní smlouvou (tj. tzv. „švarcsystém“).

V souvislosti se všemi kontrolami nelegálního zaměstnávání bylo dosud uloženo celkem **870 pokut** v celkové výši **174.020.400 Kč**. Z tohoto počtu bylo 45 pokut v celkové výši 12.680.000 Kč uloženo za výkon závislé práce zastřené jinou než pracovněprávní smlouvou. Ze statistiky je patrné, že nelegální zaměstnávání formou tzv. „švarcsystému“ je z pohledu kontrol i postihů záležitostí okrajovou a to i s ohledem na poměr zjištění u občanů ČR a cizinců. Pouhá 3,4 % ze všech zjištěných případů nelegální práce tvoří občané ČR vykonávající závislou práci na základě jiné smlouvy. Rovněž počet občanů zemí EU pracujících formou „švarcsystému“ je zanedbatelný. To umožňuje vyslovit závěr, že problematika „švarcsystému“ je především záležitostí cizinců, kteří tuto formu výkonu práce volí jako způsob, jak obejít povinnost mít na území ČR povolení k zaměstnání.

Z výše uvedeného vyplývá, že - především u občanů ČR, ale i obecně - problém nelegálního zaměstnávání netkví v oblasti výkonu závislé práce zastřené obchodními vztahy, tj. v oblasti švarcsystému, ale v ostatních formách výkonu nelegální práce. Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu na vydání novely zákona o zaměstnanosti je zřejmé, že důvody přijetí nové definice nelegální práce byly obecně posílení preventivního účinku právní úpravy

a posílení efektivity kontrolní činnosti, a ve vztahu k výkonu práce pro fyzickou nebo právnickou osobu zabránění *obcházení zaměstnávání* formou výkonu samostatné výdělečné činnosti, tzn. tam, kde *by fyzické osoby měly mít práva a povinnosti zaměstnanců v pracovněprávním vztahu*. V souladu s těmito primárními důvody zavedení nové právní úpravy zakazující výkon závislé práce zastřené simulovanými obchodními vztahy se orgány inspekce práce v této oblasti zaměřují na odhalování a postih jednoznačných, exemplárních případů, kdy např. na stavbách jako pomocní dělníci, v restauracích při obsluze hostů, ve výrobní hale při pásové výrobě apod. vykonávají tutéž nekvalifikovanou manuální práci vedle zaměstnanců v pracovním poměru i osoby samostatně výdělečně činné, neboť právě tyto případy měl zákonodárce při postavení tzv. švarcsystému mimo zákon především na mysli. (Jedná se obvykle o případy, kdy by byl pracovněprávní vztah pro zaměstnance výhodnější a zaměstnanci jsou přesto do obchodního vztahu zaměstnavatelem nuceni, nebo výše zmíněné případy, kdy cizinci tímto způsobem obcházejí povinnost mít povolení k zaměstnání na území ČR.)

U **práce cizinců** figurují různí zprostředkovatelé, kteří mají z této činnosti finanční prospěch, ovšem jejich činnost není v souladu s pracovněprávními předpisy (vztahy jsou zakrývány uzavíráním různých obchodněprávních smluv). Inspektoři se u cizinců rovněž setkávají s praxí, kdy je cizinců vyřizováno živnostenské oprávnění (místo aby bylo vydáno povolení k zaměstnání) nebo se cizinci stávají společníky obchodních společností, statutárními orgány nebo členy družstva v domnění, že v takovém případě povolení k zaměstnání nepotřebují (pokud je zjištěno, že se svojí prací podílejí na plnění běžných úkolů vyplývajících z předmětu činnosti obchodní společnosti, je výkon jejich práce posouzen jako výkon nelegální práce). Při kontrolách asijských prodejců se vyskytuje problém s absencí tlumočnicků, kteří se mnohdy účelově odvolávají na neporozumění inspektorům při kontrole. Kontrolované osoby často poukazují na podjatost inspektorů, kterou vyvozují pouze z jejich přítomnosti při kontrole (argumenty podjatosti, tak, jak je uvádí správní řád, se nevyskytují). V mnoha případech kontrolovaní zaměstnavatelé vnímali provedenou kontrolu (včetně hrozby sankce) jako návod ke svému dalšímu postupu v souladu s právními předpisy a zjištěné nedostatky obratem odstranili. Nelze pominout ani represivní dopad provedených kontrol, který se projevil v objemu uložených pokut a množství opatření, uložených kontrolovaným subjektům k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole. I tyto nástroje v konečném důsledku působí jako individuální a generální prevence na potenciální kontrolované subjekty.

Jako výrazně pozitivní dopad tohoto typu kontrolní činnosti lze hodnotit dopad těchto kontrol v oblasti prevence a zlepšení kvality právního vědomí zaměstnavatelů. Nelze pominout ani represivní dopad provedených kontrol, který se projevil v objemu uložených pokut a množství opatření, uložených kontrolovaným subjektům k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole. I tyto nástroje v konečném důsledku působí jako individuální a generální prevence na potenciální kontrolované subjekty.

XX. Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti pracovněprávní, BOZP a zaměstnanosti

Úvod

V roce 2012 došlo k rozšíření kontrolních kompetencí orgánů inspekce práce. Rozrostl se tak i věcný rámec úkolu o kontrolní činnost prováděnou na základě podnětů směřujících do oblasti povinností vyplývajících ze zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění účinném od 1. 1. 2012. Tato změna ovlivnila nejen strukturu podnětů, ale především zvýšila jejich počet. V tomto smyslu je třeba posuzovat i číselné údaje uváděné dále ve zprávě. Státní úřad inspekce práce a jeho oblastní inspektoráty práce věnují šetření podnětů trvale mimořádnou pozornost nejen v oblasti jejich vyhodnocování a řešení v co největším rozsahu, ale i v oblasti organizačních změn, řídicí a výkonné práce v reakci na legislativní změny.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo zvládnutí rozšíření kontrolních kompetencí, které vyvolaly nutnost doplnění personálního obsazení, vytvoření nových organizačních struktur i nové pracovní postupy tak, aby činnost kontrolních orgánů při vyřizování podnětů nebyla nijak oslabena, spíše naopak. Základní cíl v oblasti prevence bylo prošetření a vyřízení co největšího počtu podnětů a dosahování co nejrychlejší nápravy v rámci negativních zjištění.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce se měly zaměřit jak na podněty z oblasti pracovněprávní a zaměstnanosti, tak z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a provozování vyhrazených technických zařízení. Při určování způsobu řešení podnětu měla být posuzována i možnost šetření podnětu v rámci jiného úkolu. Předmět kontroly tak byl rozšířen i o oblast, do které směřoval obsah podnětu. Každý oblastní inspektorát práce se měl zabývat všemi podněty, které obdržel a podle obsahu a závažnosti měl rozhodnout, zda bude provedena kontrola, nebo podnět bude vyřízen jinak.

Z hlediska předmětu kontrol se měly oblastní inspektoráty práce zaměřit:

v oblasti pracovních vztahů a podmínek na skutečnosti z obsahu podnětu týkající se zejména, odměňování, vzniku, změny a skončení pracovního poměru, pracovní doby a práva na rovné zacházení,

v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na porušování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na pracovištích, na kontrolu zajištění bezpečného provozu technických zařízení, vybavení zaměstnanců osobními ochrannými pracovními prostředky a kontrolu příčin a okolností pracovních úrazů,

v oblasti zaměstnanosti na skutečnosti obsažené v podnětu, například oblasti nelegální práce občanů ČR, nelegální práce cizinců, zákaz diskriminace a dodržování práva na rovné zacházení při uplatňování práva na zaměstnání, případně jiné oblasti spadající do působnosti zákona o zaměstnanosti.

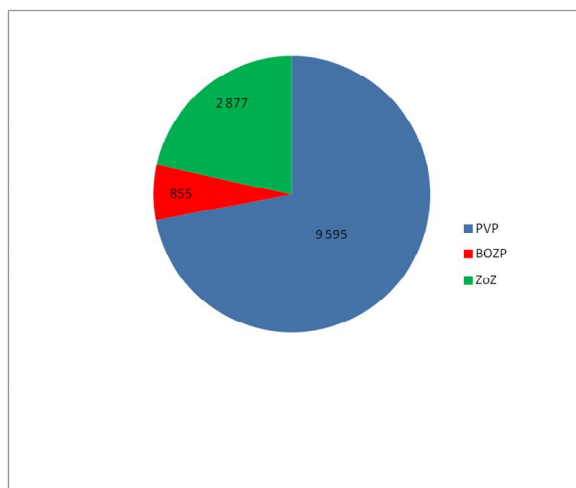
Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2012 obdržely oblastní inspektoráty práce **9 595 podnětů** a na jejich základě provedly **6 637 kontrol**. Nárůst množství podnětů souvisí s rozšířením kompetencí orgánů inspekce práce s účinností od 1. 1. 2012, kdy podíl podnětů z oblasti nelegálního zaměstnávání činí 29,99 % z celkového počtu. Porušení pracovněprávních předpisů nebo předpisů v oblasti bezpečnosti práce zjistily kontrolní orgány inspekce práce u 49,78 % šetřených případů, v předchozím roce to bylo u 67,70 % šetřených případů. Rozdíl nelze vnímat jako absolutní pokles, ale zvýšení podílu neprokázaných porušení zejména v oblasti nelegálního zaměstnávání.

V menším rozsahu provedly oblastní inspektoráty práce společné kontroly odborů pracovněprávních vztahů a podmínek a nelegálního zaměstnávání. Jako mnohem účinnější a efektivnější se však projevíly oddělené kontroly se vzájemnou výměnou informací. S rostoucími zkušenostmi ubývaly prvotní problémy a úspěšně fungovala preventivní činnost orgánů inspekce práce. V průběhu kontrol bylo nutné sjednocovat právní názory především ve vazbě na nové kompetence ke kontrolám.

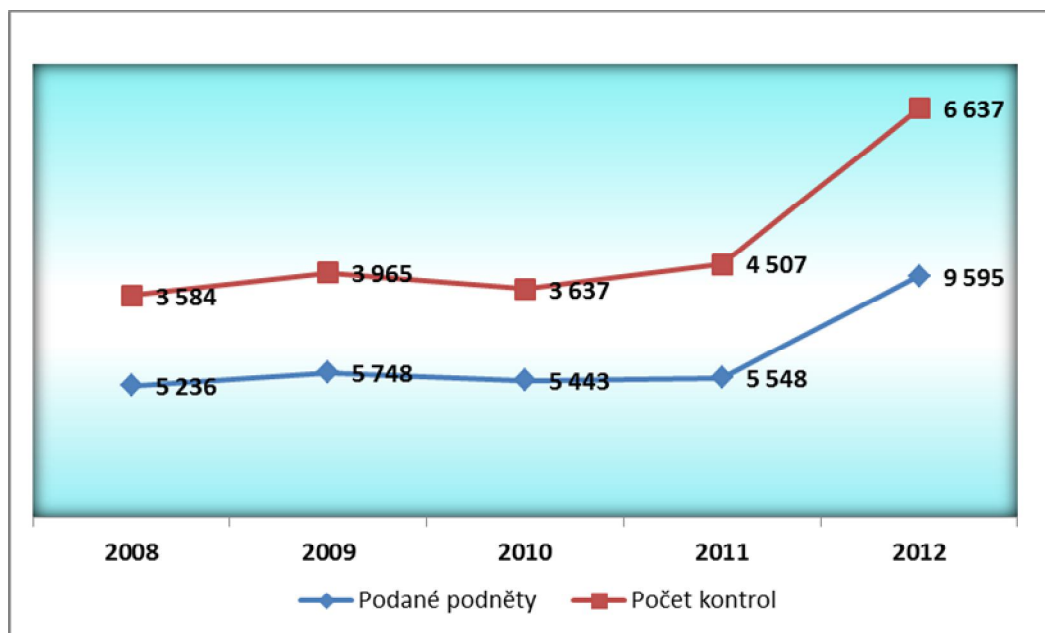
V oblasti plnění uložených nápravných opatření nebyly zaznamenány větší problémy. Zaměstnavatelé ve velké většině dodržovali stanovené termíny i způsoby odstraňování zjištěných nedostatků, takže následné kontroly provedli inspektoři jen u 2,07 % původně kontrolovaných subjektů. Ke zbytečné zátěži kontrolních orgánů inspekce práce dochází podáváním neoprávněných podnětů.

Podané podněty dle oblastí:

Poznámka: Údaj 9 595 je vyjádřením celkového počtu podaných podnětů, z toho 2 877 jich mimo PVP směřovalo současně do oblasti ZoZ a 855 do oblasti BOZP.

Vývoj podaných podnětů a ukončených kontrol v letech 2008 – 2012 (poměr mezi přijatými a zaevidovanými podněty a podněty vyřízenými ukončenou kontrolou):

Skutečný stav vyřizování podnětů shrnují následující údaje:

počet zaevidovaných podnětů v roce 2012	9 595
počet vyřízených podnětů v roce 2012	8 828, z toho 6 637 kontrolou
nešetřeno (neúplné podání, subjekt nenalezen)	1 275

Zhodnocení kontrolní činnosti v oblasti podniků:

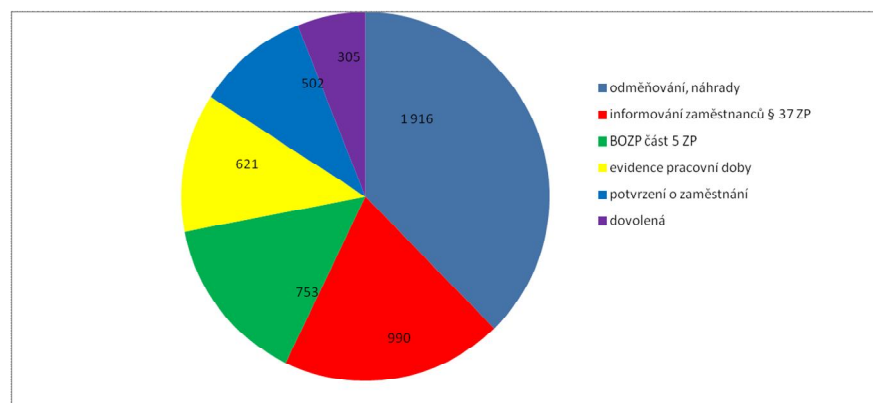
	Rok			
	2009	2010	2011	2012
Počet provedených kontrol	3 864	3 637	2 763	6 499
Počet kontrol se závadou	2 975	2 567	1 887	3 234
Počet zjištěných závad	8 675	7 648	5 617	8 949
Počet uložených pokut	637	581	371	782
Celková výše pokut v Kč	15.764.123	18.028.344	10.280.001	37.672.100
Následné kontroly				
Počet provedených kontrol	101	74	42	138
Počet kontrol se závadou	37	23	12	39
Počet zjištěných závad	81	66	30	78
Počet uložených pokut	10	5	1	11
Celková výše pokut v Kč	264.000	1.240.000	35.000	485.000
Kontroly celkem				
Počet provedených kontrol	3 965	3 711	2 805	6 637
Počet kontrol se závadou	3 012	2 590	1 899	3 304
Počet zjištěných závad	8 756	7 714	5 647	9 027
Počet uložených pokut	647	586	372	793
Celková výše pokut v Kč	16.028.123	19.268.344	10.315.001	38.157.100

Analýza provedených kontrol podle oblastí porušení

Na základě 6 637 kontrol zjistili inspektoři 9 027 porušení pracovněprávních předpisů. V popředí nejvíce porušovaných oblastí je trvale odměňování, následuje neinformování zaměstnanců o podrobnějších podmínkách pracovního poměru, BOZP podle části páté zákoníku práce, evidence odpracované doby, potvrzení o zaměstnání a dovolená.

Rozbor 2 877 podniků z oblasti nelegálního zaměstnávání je předmětem samostatné závěrečné zprávy.

Oblasti, ve kterých docházelo nejvíce k porušování pracovněprávních předpisů:

Oblast odměňování a náhrad se v roce 2012 stala opět nejčteněji porušovanou oblastí pracovněprávních předpisů. Zaměstnavatelé nevypláceli mzdu ve lhůtě splatnosti, nebo její část nevypláceli vůbec, často nejsou zaměstnancům vydávány doklady o vyúčtování mzdy. K dalším porušováním patří neposkytování příplatků za práci v sobotu a neděli, za práci v noci, ve svátek a za práci přesčas.

Pracovní poměr je druhou nejčastěji porušovanou oblastí, Jedná se o vznik, změny a skončení pracovního poměru, zejména však zaměstnavatelé písemně do 1 měsíce od vzniku pracovního poměru neinformovali zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru ve smyslu ustanovení § 37 zákoníku práce. Další porušení, která se v této oblasti vyskytla, je neplnění povinností zaměstnavatele vztahujících se k vydání potvrzení o zaměstnání a jeho náležitosti při skončení pracovního poměru. K častým pochybením dochází při nařizování dovolené.

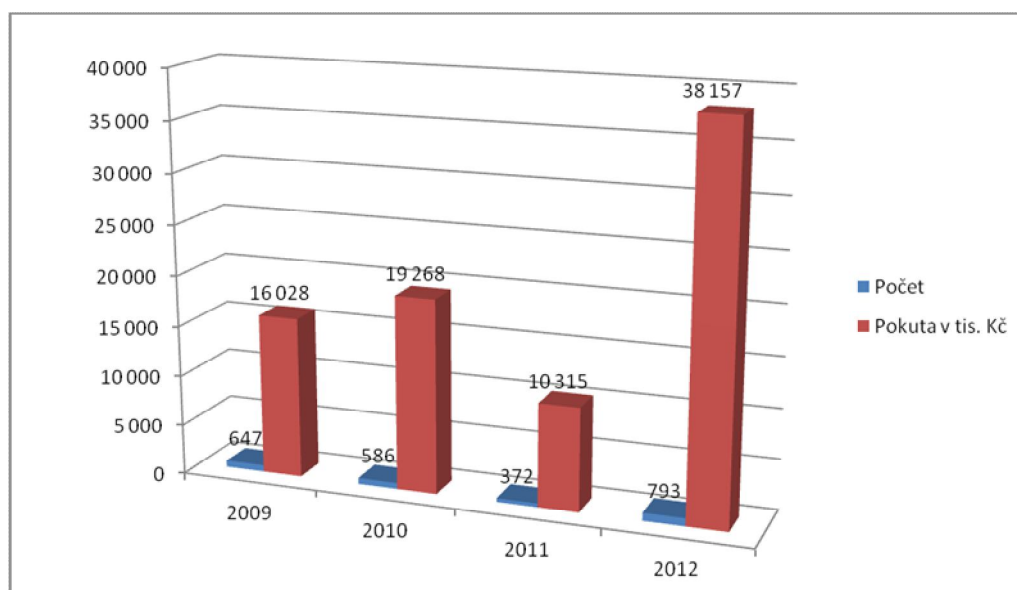
BOZP podle části páté zákoníku práce se dostala do popředí porušovaných povinností. Jedná se zejména o vyhledávání rizik a přidělování osobních ochranných pracovních prostředků.

V oblasti pracovní doby zaměstnavatelé často nevedou evidenci odpracované doby a zaměňují evidenci docházky s evidencí pracovní doby.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily v souladu se zákonem o inspekci práce a zákonem o zaměstnanosti celkem **793 pokut ve výši 38,1 mil. Kč.**

Počet a výše uložených pokut

Závěr

Počet obdržených podnětů inspekci práce dlouhodobě neklesá, navíc byl navýšen v souvislosti s rozšířením kompetencí cca o 30 % oproti předchozím obdobím. Přes využívání poradenské činnosti způsobuje nárůst počtu podnětů také neschopnost zaměstnavatelů platit veškeré své závazky vyplývající z uzavřených pracovních poměrů a neschopnost vyplácet mzdy ve stanoveném termínu, i když se tak často děje i účelově.

Negativně působí skutečnost, že i přes trvalou osvětu přetrvává v právním vědomí zaměstnanců názor, že orgány inspekce práce nejen že zabezpečí rychle a v plné míře nápravu závadného stavu, ale i vymůžou individuální nároky podavatelů podnětů. Z tohoto přetrvávajícího přesvědčení pramení neoprávněnost mnohých podnětů a nedůvodné stížnosti na kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce.

Často se inspektoři potýkají s případy, kdy kontrolovanou osobu nelze dohledat. Adresa v obchodním rejstříku neodpovídá reálnému stavu. Buď byla změněna a nebyl podán návrh na změnu zápisu v obchodním rejstříku, nebo už původní zápis obsahuje nepravdivé údaje o sídle zaměstnavatele. Pokud se inspektoři snaží o kontakt přes adresy statutárních orgánů, situace je často stejná. Problémy způsobují i firmy se zahraniční účastí, kdy majitel a současně jednatel není trvale v České republice.

Mnohdy je pro inspektory velmi složité dokazování. Nejsou výjimečné případy, kdy kontrolované osoby získávají čas pro možnou úpravu podkladů odvolávkou na externí účetní firmy, zaměstnanci naopak z obav ze ztráty zaměstnání vypovídají ve prospěch zaměstnavatele. Pokud je při podání podnětu uvedena jakákoli adresa pro zpětnou reakci, není považován za anonymní a šetřeny jsou všechny podněty. Podání, na něž nelze zpětně reagovat jsou registrována v nepatrné míře.

Pozitivním zjištěním je fakt, že přes velké množství zjištěných nedostatků přiměly kontroly zaměstnavatele převážně k jejich rychlé nápravě. Lze konstatovat, že oblastní inspektoráty práce naplnily cíle, které byly stanoveny tímto hlavním úkolem.

Pozn.:

V této zprávě jsou uvedeny číselné údaje vyhodnocené ke dni 31. 12. 2012, pokud není uvedeno jinak (zdroj: databáze SÚIP).